

**T. C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI**

KARAALİ KÖYÜ MONOĞRAFYASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Cuma ÇİFTÇİ

ŞANLIURFA – 2015

**T. C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI**

KARAALİ KÖYÜ MONOĞRAFYASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Cuma ÇİFTÇİ

**Danışman:
Yrd. Doç. Dr. Abdulkadir GÜZEL**

ŞANLIURFA – 2015

T. C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Enstitünüz Coğrafya Anabilim Dalı 125225001 numaralı Cuma ÇİFTÇİ'nin hazırladığı "Karaali Köyü'nün Monografyası" konulu tezli yüksek lisans tezi ile ilgili tez savunma sınavı, 27/05/ 2015 tarihinde, saat 10'da yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin KABUL (başarılı) olduğuna oybirliği/oy çokluğu ile karar verilmiştir.

27/05/ 2015

(Danışmanı ve Sınav Komisyonu Başkanı)
Yrd. Doç. Dr. Abdulkadir GÜZEL

Üye
Prof.Dr. Nuri ÇEVİKEL

Üye
Doç. Dr. Emin TOROĞLU

Bu tezin Coğrafta Anabilim Dalında Yapıldığını ve Enstitümüz Kurallarına Göre Düzenlendiğini Onaylarım.

17.5.2015
Prof. Dr. Recep ÇİĞDEM
Enstitü Müdürü ✓

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan alıntılarının, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

T.C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Enstitünüz Coğrafya Anabilim Dalına bağlı 125225001 no'lu **Yüksek Lisans** öğrencisiyim. Hazırlamış olduğum “ Karaali Köyü Monoğrafyası” konulu tezdeki bütün bilgilerin, akademik kurallara uygun olarak toplanıp sunulduğunu, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı, blok şeklinde alıntılar yapmadığımı ve tüm alıntıların bilimsel atıf kuralları çerçevesinde kaynağını gösterdiğimi beyan ederim.

Yükseköğretim kurulu bilimsel araştırma ve yayın etiği yönergesi ile Harran Üniversitesi bilimsel araştırma ve yayın etiği yönergesinin 8. maddesinde yer alan etik ihlallerden herhangi birisinin bu tezde yer almadığını, etik ihlal tespiti halinde, Enstitü yönetim kurulunca, bu tezimin ve diplomamın iptal edilmesini kabul ediyorum.

21.04.2015
Tezi Hazırlayan Öğrencinin
Cuma ÇİFTÇİ
İmzası

İLETİŞİM ADRESİ :

Doğukent Mah. 1129.Sok. Aşık 4 Ap. No:4

Karaköprü / ŞANLIURFA

Tlf. Kod. (0505) 773 00 11

e-mail : cumaciftci06@gmail.com

KARAALİ KÖYÜ'NÜN MONOGRAFYASI

ÖZET

Bu çalışmada, Karaali Köyü'nün fiziki, beşeri, ekonomik coğrafya özellikleri ve coğrafi yapısının orada yaşayan insanlarla olan etkileşimi incelenmiştir. Köyün potansiyelinin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Bu araştırma, Karaali Köyü'nün oldukça eski bir yerleşim yeri olduğunu, 1993 yılında bulunan jeotermal kaynak ve daha sonra uygulamaya konulan Güneydoğu Anadolu Projesi ile köyün tarımsal üretiminin arttığını göstermektedir. Kalifiye eleman eksikliğinin, alt yapı yetersizliğinin, pazarlama sorunlarının köyün gelişimini olumsuz yönde etkilediği belirlenmiştir. Bu sorunlar giderildiğinde, üretimin artacağı ve buna bağlı olarak refah seviyesinin daha da yükseleceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Şanlıurfa, Karaali, Seracılık, Jeotermal Turizm, Tarımsal Faaliyetler

THE MONOGRAPHY OF KARAALI VILLAGE

ABSTRACT

This thesis examines the physical, human and the economical geography features of Karaali village, and the impact of geography on residents. It aims to discover the potential of village.

This study has shown that Karaali village is an old settlement and that geothermal water which was discovered in 1993, and Southeast Anatolian Project (GAP) increased its agricultural production. The lack of qualified staff, insufficient infrastructure, marketing problems have negatively affected the development of the village. It is thought that the rate of welfare and production will increase when these problems are solved.

KEY WORDS: Şanlıurfa, Karaali, Greenhouse activities, Geothermal Tourism, Agricultural activities.

ÖNSÖZ

Coğrafya bilimler topluluğu içerisinde her zaman önemli bir yere sahip olmuştur. Bu bilimler topluluğu yardımıyla ülkemizin her köşesinin bilimsel bir yaklaşımla araştırılmalıdır. Coğrafya insanların öncelikle kendi çevrelerini, vatanlarını daha sonra bütün dünyanın doğal güzelliklerini tanımalarını amaçlar. Ayrıca bir ülkenin ayakta kalması, sosyo-kültürel ve ekonomik açıdan ilerlemesi, elbette o ülke fertlerinin ülke kaynaklarını ne kadar iyi bildiğine ve kullanabildiğine bağlıdır.

Bölgesel coğrafya metotlarını uyguladığımız ve coğrafyanın temel ilke ve prensiplerine bağlı kalarak hazırladığımız “Karaali Köyü’nün Monoğrafyası” isimli yüksek lisans tez çalışmamızın amacı, sahanın doğal, beşeri, ekonomik ve sosyo-kültürel özelliklerini gözler önüne sererek sahanın önemini ortaya koymaktır. Böylece günümüzde ve gelecekte bu saha ile ilgili yapılacak çalışmaların temellerini atmış olarak doğanın korunması, geleceğe aynı saf ve temizliğin taşınması, sosyal, beşeri ve ekonomik sorunların çözümlenmesi yolunda önemli bir adım atılmış olacaktır.

Bu tez araştırmasını seçmem hususunda tavsiyede bulunan, bilgi ve tecrübeleriyle bana yol gösteren, saygıdeğer tez danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Abdulkadir GÜZEL’e şükranlarımı sunmayı borç bilirim. Bu çalışmada benden desteklerini esirgemeyen Harran Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Coğrafya bölümünün değerli hocalarına, Şanlıurfa Meteoroloji İl Müdürlüğü’ne, Şanlıurfa Tarım Reformu Bölge Müdürlüğü Bilgi İşlem Şefi Mustafa BAŞAR’a, Ortanca Seracılık Sahibi Mustafa Görgeç’e ve sabırla benim bu çalışmamı bitirip kendilerine daha fazla vakit ayırmamı bekleyen kızım Hayrunnisa’ya, oğlum Muhammed Taha’ya ve hep desteğini gördüğüm eşim Medine hanımefendiye borç bilirim.

Cuma ÇİFTÇİ

Şubat 2015 - Şanlıurfa

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖZET.....	I
ABSTRACT.....	II
ÖN SÖZ.....	III
İÇİNDEKİLER LİSTESİ.....	IV
TABLolar LİSTESİ.....	VI
GRAFİKLER LİSTESİ.....	VIII
HARİTALAR LİSTESİ.....	IX
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	X
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ.....	XI
KISALTMALAR LİSTEİ.....	XII
GİRİŞ	
1. BÖLÜM.....	2
1.1. ARAŞTIRMA SAHASININ YERİ VE SINIRLARI.....	2
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ.....	4
1.3. ARAŞTIRMA YÖNTEM VE TEKNİKLERİ.....	4
1.4. LİTERATÜR TARAMA	5
2. BÖLÜM: KARAALİ KÖYÜ'NÜN FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ..9	
2.1. KARAALİ KÖYÜ'NÜN JEOLojİK VE JEOMORFOLOJİ	
ÖZELLİKLERİ.....	9
2.2. KARAALİ KÖYÜ'NÜN KLİMATİK ÖZELLİKLERİ.....	14
2.2.1. Sıcaklık Koşulları.....	14
2.2.2. Yağış Koşulları.....	18
2.2.3. Yeraltı Suları ve Kaynaklar.....	21
2.2.4. Doğal Bitki Örtüsü ve Toprak Özellikleri.....	21
3. BÖLÜM: KARAALİ KÖYÜ'NÜN BEŞERİ COĞRAFYA	
ÖZELLİKLERİ.....	31
3.1. YERLEŞME ÖZELLİKLERİ.....	31
3.1.1. Eski Meskenler.....	33
3.1.2. Yeni Meskenler	35

3.2. NÜFUS ÖZELLİKLERİ	38
3.3. EĞİTİM ÖZELLİKLERİ	44
3.4. SAĞLIK HİZMETLERİ	52
3.5. GÜVENLİK HİZMETLERİ	57
3.6. KARAALİ KÖYÜ'NÜN KÜLTÜREL ÖZELLİKLERİ	61
4. BÖLÜM: EKONOMİK FAALİYETLER.....	66
4.1. TARIMSAL FAALİYETLER	66
4.1.1. Arazi Kullanım Durumu	66
4.2. HAYVANCILIK FAALİYETLERİ	77
4.3. TİCARET	78
4.4. ULAŞIM VE HABERLEŞME	84
4.5. TURİZM FAALİYETLERİ	85
5. BÖLÜM: KARAALİ KÖYÜ'NDE SERACILIK FAALİYETLERİ.....	97
SONUÇ VE ÖNERİLER	110
KAYNAKÇA	115
İNTERNET KAYNAKLARI	120

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Şanlıurfa Şehir Merkezi ve Koruklu Güç İstasyonlarına Ait Aylık Ortalama Sıcaklık Değerleri (1967-2014, 1978-1996).....	14
Tablo 2: Şanlıurfa Şehir Merkezi ve Koruklu Güç İstasyonlarına En Yüksek Sıcaklık Değerleri.....	16
Tablo 3: Şanlıurfa İstasyonuna Ait En Düşük Sıcaklık Değerleri.....	17
Tablo 4: Şanlıurfa İstasyonuna Ait Sıcaklığın $-0,1^{\circ}\text{C}$ ve Daha Düşük Olduğu Gün Sayısı Değerleri.....	17
Tablo 5: Şanlıurfa İstasyonuna Ait Ortalama Yağış Miktarı.....	18
Tablo 6: Şanlıurfa İstasyonuna Ait Yağışın Mevsimsel Dağılışı.....	19
Tablo 7: Karaali Köyü Toprak Sınıflandırması.....	25
Tablo 8: Karaali Köy Merkezinin Arazi Kullanım Durumu.....	29
Tablo 9: Karaali Köyü ve Çevresindeki Yerleşim Yerlerinin Nüfusu (1935-2014) ..	39
Tablo 10: Karaali Köyü'ne Bağlı Olan Mezra ve Mahallelerin Nüfus Miktarları(2014)	42
Tablo 11: Karaali Köyü'nden Ayrılarak Köy Statüsü Alan Mezralar ve Nüfus Miktarları (1990-2014)	43
Tablo 12: Karaali Köyü'nün 15 + Yaş Grubundaki Kadın-Erkek Eğitim Durumu (2008-2014)	45
Tablo 13: Karaali Köyü'nde Öğrenci Sayısı (2005-2014)	46
Tablo 14: Karaali Köyü İlköğretim Okulu Taşınmalı Öğrenci Durumu (2005-2014) ..	49
Tablo 15: Karaali Köyü'nde Taşınmalı Sisteme Dahil Olan Yerleşimler ve Öğrenci Sayıları (2014)	51
Tablo 16: Karaali Köyü Aile Sağlık Merkezindeki Personel Dağılımı (2014)	53
Tablo 17: Karaali Köyü Aile Sağlık Merkezinin 2014 Aylık Muayene Sayısı.....	55
Tablo 18: Karaali Köyü Aile Sağlık Merkezinin Hizmet Ettiği Köyler ve Nüfus Miktarları.....	56

Tablo 19: Karaali Köyü'ndeki Jandarma Karakolunun Hizmet Ettiği Köyler ve Nüfus Miktarları (2014)	59
Tablo 20: Karaali Köyü Jandarma Karakolunun Sorumlu Olduğu Köylerde Meydana Gelen Vakaların Durumu (2010-2014)	61
Tablo 21: Karaali Köyü ve Bağlı Mezraların Mevcut Arazi Dağılımı.....	66
Tablo 22: Karaali Köy Merkezinin Arazi Kullanım Durumu.....	67
Tablo 23: Karaali Köyü'nde Tahıl Ürünlerinin Ekim Durumu (2003-2014)	69
Tablo 24: Karaali Köyü'nde Tahıl Ürünlerinin Üretim Durumu (2003-2014)	71
Tablo 25: Karaali Köyü'nde Pamuk Ekim Alanı (2003-2014)	72
Tablo 26: Karaali Köyü'nde 2003-2014 Yılları Arasında Pamuk Üretim Miktarı....	73
Tablo 27: Karaali Köyü'nde 2004-2014 Yılları Arasında Çekirdekli Meyvelerin Ekim ve Üretim Durumu.....	75
Tablo 28: Karaali Köyü'nde Nadas Alanlarının Yıllar Arasında Değişimi.....	76
Tablo 29: Karaali Köyü'ndeki Hayvan Sayısı (2014)	78
Tablo 30: Karaali Köyü Halkının Şanlıurfa Şehir Merkezinde Faaliyet Gösterdiği İş Kolları.....	79
Tablo 31: Karaali Köyü'ndeki İşletmeler ve Bu İşletmelerde Çalışan Sayısı.....	81
Tablo 32: Karaali Kaplıcalarındaki İşletmeler ve Bu İşletmelerde Çalışanların Sayısı (2010-2014)	84
Tablo 33: Karaali Kaplıcasının Sıcak Su Analiz Sonuçları.....	86
Tablo 34: Karaali ve Çermik kaplıcalarının Karşılaştırılması.....	89
Tablo 35: Karaali Kaplıcalarına Gelen Ziyaretçi Sayısı (2010-2014)	91
Tablo 36: 2013 Yılında Karaali Kaplıcalarında Konaklama Süresine Göre Ziyaretçi Sayısı.....	92
Tablo 37: 2013 Yılında Karaali Kaplıcalarına Gelen Ziyaretçilerin İkametgah Durumu.....	95
Tablo 38: Şanlıurfa İstasyonuna Ait Aylık Ortalama Sıcaklık Değerleri.....	98
Tablo 39: Şanlıurfa'da Kayıtlı ve Kayıt Dışı Seraların Dağılışı.....	100
Tablo 40: Şanlıurfa'da Bulunan Seraların Isıtma Durumu.....	100

Tablo 41: Kayıtlı Seraların İstihdam Durumu (2014)	103
Tablo 42: Şanlıurfa'daki Kayıtlı Seralarda Üretilen Tarımsal Ürünlerin Üretim Miktarı (2014)	106
Tablo : 43 Karaali Köyü'ndeki Seralarda Üretilen Tarımsal Ürünler ve Üretim Miktarı (2014)	108

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: Şanlıurfa Şehir Merkezi ve Koruklu Güç İstasyonlarına Ait Aylık Sıcaklık Ortalamaları.....	15
Grafik 2: Şanlıurfa Şehir Merkezi ve Koruklu Güç İstasyonlarına Ait En Yüksek Sıcaklık Değerleri (1967-2014, 1978-1996)	16
Grafik 3: Şanlıurfa İstasyonuna Ait En Düşük Sıcaklık Ortalamaları.....	17
Grafik 4: Şanlıurfa İstasyonuna Ait Aylık Ortalama Yağış (mm).....	18
Grafik 5: Şanlıurfa İstasyonuna Ait Yağışın Mevsimsel Dağılışı.....	19
Grafik 6: Karaali Köyü Toprak Sınıflandırması.....	26
Grafik 7: Karaali Köy Merkezinin Arazi Kullanım Durumu (2015).....	30
Grafik 8: Karaali Köyü’nde Nüfusun Yıllar İçindeki değişimi (1935-2014).....	40
Grafik 9: Karaali Köyü’ndeki Öğrenci Sayısının Yıllara Göre Değişimi (2005-2014).....	48
Grafik 10: Karaali Köyü İlköğretim Okulu Taşınmalı Öğrenci Durumu (2005-2014).....	49
Grafik 11: Karaali Köyü’nde Taşınmalı Sisteme Dahil Olan Yerleşimler ve Öğrenci Sayıları 2013 ve 2014 Yıllarına Göre Karşılaştırmalı (2014).....	52
Grafik 12: Karaali Köyü Aile Sağlık Merkezinin 2014 Yılı Hasta Muayene Sayısı.....	55
Grafik 13: Karaali Köyü Aile Sağlık Merkezinin Hizmet Ettiği Köyler ve Nüfus Miktarları.....	57
Grafik 14: Karaali Köyü’ndeki Jandarma Karakolunun Hizmet Ettiği Köyler ve Nüfus Miktarları.....	60

Grafik 15: Karaali Köyü Jandarma Karakolunun Sorumluluk Bölgesinde 2010-2014 Yılları Arasında Meydana Gelen Vaka Sayısı.....	61
Grafik 16: Karaali Köyü ve Bağlı Mezraların Mevcut Arazi Durumu.....	67
Grafik 17: Karaali Köy Merkezinin Arazi Kullanım Durumu.....	68
Grafik 18: Karaali Köyü’nde 2003-2014 Yılları Arasında Tahıl Ürünleri Ekim Durumu.....	69
Grafik 19: Karaali Köyü’nde 2003-2014 Yılları Arasında Tahıl Ürünleri Üretim Miktarı (Ton).....	71
Grafik 20: Karaali Köyü’nde Pamuk Ekim Alanı.....	72
Grafik 21: Karaali Köyü’nde 2003-2014 Yılları Arasında Pamuk Üretim Durumu (Ton).....	74
Grafik 22: Karaali Köyü’nde 2005-2014 Yılları Arasında Nadas Alanı (Dekar).....	76
Grafik 23: Karaali Köyü’nde Bulunan Hayvan Sayısı.....	78
Grafik 24: Karaali Köy Halkının Şanlıurfa Şehir Merkezinde Bulunan İşletme Sayısı.....	79
Grafik 25: 2014 Yılında Karaali Köyü’nde Bulunan tesisler ve Çalışan Sayısı.....	82
Grafik 26: Karaali Kaplıcalarındaki İşletmeler ve Bu İşletmelerde Çalışanların Sayısı (Kişi).....	84
Grafik 27: Karaali kaplıca Sularındaki Minerallerin Oransal Dağılımı.....	88
Grafik 28: 2014 Yılında Karaali Kaplıcalarındaki Konaklama Süresine Göre Ziyaretçi Sayısı.....	92
Grafik 29: Karaali Kaplıca Tesislerinde Çalışan Sayısı.....	94

Grafik 30: 2013 Yılında Karaali Kaplıcalarına Gelen Ziyaretçilerin İkametgâh Durumu.....	96
Grafik 31: Şanlıurfa'daki Seraların Alana Göre Isıtma Durumu.....	101
Grafik 32: Şanlıurfa'da Kayıtlı Seraların İstihdam Durumu (2014).....	104
Grafik 33: Karaali Köyü'ndeki Seralarda Ürünlerin Ekim Durumu.....	108

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 1: Karaali Köyü Lokasyon Haritası.....	3
Harita 2: Karaali Köyü ve Yakın Çevresinin Jeoloji Haritası.....	12
Harita 3: Karaali Köyü ve Yakın Çevresinin Fiziki Haritası.....	13
Harita 4: Karaali Köyü ve Yakın Çevresinin Toprak Haritası.....	24
Harita 5: Karaali Köyü ve yakın Çevresinin Eğim Haritası.....	27
Harita 6: Karaali Köyü ve Yakın Çevresinin Arazi Kullanım Haritası.....	28
Harita 7: Karaali Köyü ve Bağlı Mezralar Haritası	32
Harita 8: Karaali Köyü'nde 2013-2014 Eğitim Öğretim Yılına Kadar Taşıma Sisteminde Olan Yerleşmeler.....	46
Harita 9: Karaali Köyü'nde 2014-2015 Eğitim Öğretim Yılına Kadar Taşıma Sisteminde Olan Yerleşmeler.....	47
Harita 10: Karaali Köyü'ndeki Aile Sağlık Merkezinin Hizmet Ettiği Yerleşim Yerleri Nüfus Miktarları Haritası.....	53
Harita 11: Karaali Köyü'ndeki Jandarma Karakol Komutanlığının Hizmet Ettiği Yerleşim Yerleri Nüfus Miktarları Haritası.....	58
Harita 12: Karaali Köyü'nde Bulunan Seraların Dağılışı.....	102

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Karaali Köyü ve Civarı Jeolojik Şematik Jeolojik Kesiti.....	11
Şekil 2: Karaali Köyü'nde Eski Bir Meskenin Planı.....	34
Şekil 3: Karaali Köyü'nde Yeni Yapılara Ait Mesken Planı.....	37

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

- Foto 1: Karaali Köyü'nün Güneyindeki Alüvyal Topraklardan Bir Görünüm.....23
- Foto 2 : Karaali Köyü'nde Eski ve Yeni Meskenler Bir Arada Bulunmaktadır.....33
- Foto 3 : Karaali Köyü'nde Eski Meskenlerin Sayısı Gittikçe Azalmaktadır.....35
- Foto 4 : Karaali Köyü'nde Yeni Meskenler Birkaç Kattan Oluşmaktadır.....36
- Foto 5 : Karaali Köyü'ndeki Haşim Açıanal İlköğretim Okulundan Bir Görünüm...45
- Foto 6 : Karaali Köyü'nde Sağlık Hizmetlerini Aile Sağlık Merkezi.....52
- Foto 7 : Karaali Köyü'nde Sağlık Hizmetlerine Yardımcı Olan Bir Eczane
Bulunmaktadır.....54
- Foto 8 : Karaali Köyü'nde 2013 Yılında Hizmete Giren Taziye Evi ve Kuran Kursu
Binası Köy Halkı Tarafından Yaptırılmıştır.....63
- Foto 9 : Karaali Köyü'nde Artan Sulama İmkanları İle Birlikte Mısır Ekim Alanları
ve Üretimi Artmıştır.....70
- Foto 10 : Karaali Köyü'nde Artan Pamuk Ekim Alanları Sebebiyle Hasatta Makine
Kullanımı Artmıştır.....73
- Foto 11 : Karaali Köyü'nde Son Yıllarda Devlet Tarafından Verilen Desteklerle Nar
Bahçelerinin Sayısı Artmıştır.....74
- Foto 12 : Karaali Köyü'nde Bulunan Petrol İstasyonu Artan Araç Sayısının
Akaryakıt İhtiyacını Karşulamaktadır.....80
- Foto 13 : Karaali Köyü'nde Termal Tesislere Gidilen Yol Boyunca Bakkal ve Küçük
Çaplı Marketlere Rastlanılmaktadır.....82

Foto 14 : Kaplıca ve Termal Tesislerde Bulunan Fırın Gelen Ziyaretçilerin Ekmek ve Yemek İhtiyacını Karşılıyor.	83
Foto 15 : Karaali Kaplıcaları Otel ve Havuzunun Bulunduğu Alanın Girişinden Bir Görünüm.	90
Foto 16 : Karaali Kaplıcalarında Bulunan Apart Otelin Görünümü.	93
Foto 17 : Karaali Kaplıca Bölgesindeki Otel ve Apart Otelden Bir Başka Görünüm.	94
Foto 18 : Karaali Köyü'nde İl Özel İdaresince Kurulan İlk Seralar Daha Sonra Özel Sektöre Kiralanmıştır.	99
Foto 19 : Seralarda Pamuk Üretimi Sebebiyle Artan Beyaz Sineklerle Mücadele İçin İlaçlı Etiketler Kullanılarak Ürünlerde Kalıntı Bırakmadan Mücadele Edilmektedir.	101
Foto 20 : Seralarda Paketleme ve Ambalajlama İşlemlerinde Genel Olarak Köy ve Çevresinde İkamet Eden Bayanlar Çalışmaktadır.	103
Foto 21 : Karaali Bulunan Seralarda Aşılama Bambus Arıları İle Yapılmaktadır.	104
Foto 22 : Topraksız Tarım Yapılan Seralarda Kokopit Adı Verilen Madde Kullanılmaktadır.	105
Foto 23 : Karaali Köyü'nde İlginç Seracılığa Ait Serada Yetiştirilen Sivribiberler.	106
Foto 24 : Topraksız Tarımın Yapıldığı Vema Seracılığa Ait Seradan Bir Görünüm.	107
Foto 25 : Karaali Köyü'nde Vema Seracılığa Ait Topraksız Serada Üretilen Domatesler.	109

KISALTMALAR LİSTESİ

- OİM: Orman İl Müdürlüğü.
ÇED: Çevresel Etki değerlendirmesi.
E.Ü. : Ege Üniversitesi
TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu.
İÖİ: İl Özel İdaresi.
DİE: Devlet İstatistik Enstitüsü.
DSİ : Devlet Su İşleri
TDK : Türk Dil Kurumu
DMİ : Devlet Meteoroloji İşleri
MTA: Maden Tetkik Arama Enstitüsü.
GAP : Güneydoğu Anadolu Projesi
ÇKS : Çiftçi Kayıt Sistemi

GİRİŞ

Bu çalışmamın amacı son yıllarda ismini seracılık, sulu tarımsal faaliyetler, termal tesisler ve ulaşım faaliyetleri ile gelişen bir yerleşim yeri olduğundan dolayı Karaali Köyü çalışma alanı olarak seçilmiştir.

Coğrafyanın önemli bölümleri içerisinde yer alan fiziki ve beşeri coğrafya aynı zamanda inceledikleri konular itibarı ile doğa ve insan arasındaki etkileşimi araştırdığından yoğun bir alansal araştırmayı gerektirmektedir.

Köy monoğrafyaları kırsal yerleşmelerin fiziki, beşeri ve ekonomik coğrafya özellikleri açısından önemli bir yere sahiptir. Bu çalışmamızda coğrafya biliminin dağılışı, karşılaştırma ve nedensellik ilkelerine bağlı kalınarak yapılmış ve kırsal yerleşmelerden olan köylerin fiziki ve beşeri ekonomik potansiyeli Karaali Köyü üzerinden açıklanmış ve bu potansiyeli ortaya çıkarmak amacıyla ele alınmıştır.

1. BÖLÜM

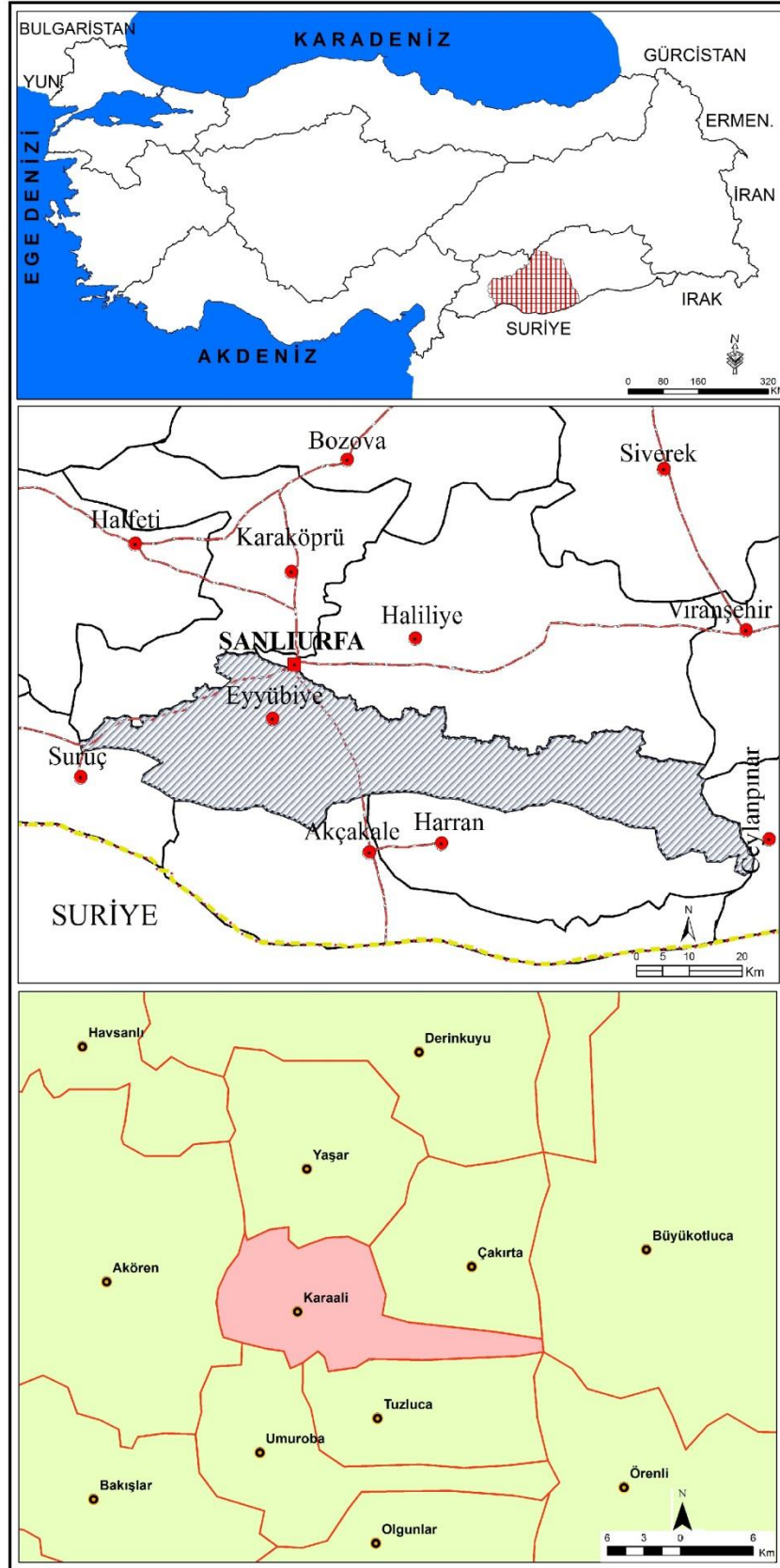
1.1.ARAŞTIRMA SAHASININ YERİ VE SINIRLARI

Şanlıurfa ili, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin Orta Fırat Bölümü'nde yer almaktadır. Geniş karstik ve bazaltik platoların yer aldığı ilin güneyinde, batıdan doğuya doğru, kuzey-güney uzanışlı Ceylanpınar, Harran ve Suruç alüvyal ovaları bulunmaktadır. Arap blokunun Anadolu yarımadasını sıkıştırmasıyla kırılıp çöken Kuzey – Güney uzanışlı Harran grabeninin Doğusunda Tektek Platosu, Batısında ise Fatik Dağları meydana gelmiştir (Güzel,1998: 4).

Araştırma alanımız olan Karaali Köyü ve çevresi, Harran Ovası ile Tektek Platosu geçiş kuşağında yer almakta olup; Yardımcı bucağına bağlı bir köy idari alanıdır. Karaali köyünün Kuzeyinde Yaşar ve Çakırtaş köyleri; Akören köyü; Güneyinde Tuzluca, Umuroba köyleri; Doğusunda ise Büyükotluca ve Örenli köyleri yer almaktadır.

Matematik konumu ise; $36^{\circ} 57'$ kuzey enlemleriyle $38^{\circ} 53'$ doğu boylamları arasında yer alır.

Harita 1. Karaali Köyü Lokasyon Haritası

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Karaali, Gap projesinin uygulamaya konulmasıyla, beşeri ve ekonomik coğrafya özellikleri açısından zenginleşen ve hızla gelişen bir köy olmuştur. Bu açıdan Karaali köyü ve çevresi ekonomik coğrafya bakımından hızlı bir değişim süreci yaşadığından dolayı araştırma alanı olarak seçilmiştir.

Karaali köyü bu çalışmamızda genel coğrafya özellikleri açısından coğrafyanın dağılışı, karşılaştırma ve nedensellik ilkeleri doğrultusunda yapılan araştırmaların sonuçları sentez olarak ifade edilmiştir.

Günümüz çalışmalarında köy etüdü veya köy monoğrafyası çalışmaları çok fazla olmamakla birlikte çalışmamız bu yönüyle coğrafyaya bir katkı sağlayacağına inanmaktayım.

1.3. ARAŞTIRMA YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

Bu tez çalışmasında birden fazla metot kullanılmıştır. Bu metotlar içerisinde çalışma sahasının araştırılmasında öncelikli olarak literatür taraması yapılmıştır. Saha araştırmalarından ve bitirme tezlerinden yararlanılmıştır. Ayrıca sahada gezi gözlem – mülakat yöntemleri kullanılmıştır.

Karaali köyü ve çevresinin nem, sıcaklık, rüzgâr, yağış gibi meteorolojik verilerini ölçen bir istasyon bulunmamaktadır. Bu yüzden sahanın iklim verileri için Şanlıurfa Meteoroloji İl Müdürlüğü'nden Şanlıurfa istasyonuna ait 1967 – 2014 yıllarını kapsayan veriler ile “Gap Tarım Araştırma Enstitüsü” ve il Meteoroloji Müdürlüğü'nden “Koruklu istasyonuna” ait 1978 – 1996 yıllarını kapsayan verileri alınarak tablo ve grafikler haline getirilmiştir.

Saha araştırma esnasında Karaali Kaplıca İşletmesi müdürlüğünden kaplıca suyu ile ilgili rapor ve kaplıca ile ilgili bilgiler alınmıştır. Kaplıcaya gelen ziyaretçilerle birebir görüşmeler yapılmıştır. Kaplıca ile ilgili, Şanlıurfa Halk Sağlığı Müdürlüğünden Karaali suyunun analiz rapor ve sonuçları alınarak incelenmiş, Şanlıurfa il özel idaresi tarafından “Adana Halk Sağlığı Müdürlüğü'ne” yaptırılmış olan su analiz rapor alınarak değerlendirilmiştir. Daha sonra tesisler ve otel hakkında anket çalışmaları yapılmıştır, ayrıca Karaali ilköğretim okulundan 2000-2015 yılları arasındaki öğrenci sayıları alınarak incelenmiş ve tablo haline getirilmiştir.

İl Tarım Müdürlüğünden 2014 yılı Aralık ayına ait Şanlıurfa ilinde bulunan kayıtlı ve kayıt dışı sera alanları ile ilgili veriler alınarak değerlendirilmiştir.

Şanlıurfa İl Defterdarlığı'ndan 2014 yılı sonuna ait Karaali köyü ve çevresindeki kayıtlı işyeri verileri alınmış ve değerlendirmiştir.

Şanlıurfa İl Özel İdaresi'nin Mahalli İdareler Kurulu ve Tapu Kadastro İl Müdürlüğü'nden Karaali Köyü'ne ait olan mezraların eski ve yeni isimleri alınmıştır.

Çalışmalar sırasında ArcGIS 10.1 (deneme sürümü) programı ile çeşitli haritalar çizilmiştir. Bunlar; 1/100.000 ölçekli topoğrafya, jeoloji, hidroğrafya ve lokasyon haritalarından oluşmaktadır.

1.4. LİTERATÜR TARAMA

Bu çalışmamız sırasında Karaali köyü ve çevresi ile ilgili yapılan çalışmalar incelenerek aşağıda adı geçen çalışmalardan yararlanılmıştır.

Araştırma sahamız ile ilgili yapılan başlıca çalışmaları şöyle söyleyebiliriz.

Aslan, Z. 1993'te "Turizm Yıllığı" adlı çalışmasında; Türkiye'deki turizm kaynaklarının bilimsel açıdan gerektiği gibi değerlendirilemediği anlaşılmıştır. 1300 civarındaki termal su kaynaklarından çok küçük bir bölümünün termal turizmine hizmet verdiği, geri kalan büyük bir bölümününse doğal haliyle durduğunu ifade etmiştir. Yabancı ülkeler termal su kaynaklarından çok büyük boyutlarda döviz kazancı sağlarken, Türkiye'nin bu kaynaklardan sağladığı gelirlerin oldukça düşük olduğunu ifade etmiştir. Termal su kaynakları bakımından oldukça zengin olan Türkiye'de, termal turizm olayının öncelikle ele alınması gerektiğini vurgulamıştır. Bu çalışmadan yararlanılarak Karaali kaplıcasının daha verimli kullanılması düşünülmüştür. Bu sayede eldeki potansiyelden çağdaş anlamda yararlanmak için iyileştirme ve geleceğe yönelik gelişimi saptama çalışmalarına yardımcı olmak amaçlanmıştır.

Baytak, S. 1995'te "Şanlıurfa ve Çevresindeki Şifalı Suların Araştırılması" adlı çalışmasında Şanlıurfa ve çevresindeki şifalı suların kimyasal ve fiziki – kimyasal özelliklerini inceleyerek bunların insan sağlığı üzerindeki etkilerini araştırmıştır. Bu amaçla, önce şifalı suların oluşumu, sınıflandırılması, jeokimyasal özellikleri ve ihtiva ettikleri maddelerle ilgili literatür çalışması yapmıştır. Bu araştırmanın konusu olan şifalı suların, kimyasal ve fiziko – kimyasal özellikleri

kaynak başında ve laboratuvarında tayin edilmiş, elde edilen sonuçlar değerlendirilmiştir. Üzerinde çalışılan dört farklı su kaynağından, ikisinin suları şifalı, diğer ikisinin içmeye elverişli olmadığı anlaşılmıştır. Bu sulara çok az radyoaktif emanasyonların bulunduğu tespit edilmiştir. Elde edilen analiz sonuçları literatürdeki verilerle karşılaştırılarak suların sağlığa etkileri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu çalışmalar sonucunda Şanlıurfa il sınırları içinde iki şifalı su kaynağının bulunduğu ve bu kaynak sularının bazı hastalıkların tedavisinde etkili olabileceği anlaşılmıştır.

Ayrıca, çevre sakinlerinin bu suları tedavide kullandıkları hastalıklarla, analiz sonuçlarına göre tedavide kullanabilecekleri hastalıkların karşılaştırılması yapılmış ve aralarında büyük uygunluk olduğu görülmüştür.

Bekişoğlu, Ş., Özel, N., 2002’de “GAP Termal Su Kaynaklarının Seracılık ve Termal Turizmde Değerlendirilmesi “ adlı çalışmalarında GAP Bölgesi’ndeki illerin sıcak sularının seracılık açısından değerlendirilmesi yapılmış ve çalışmada seracılığın en yaygın olduğu yer olarak Şanlıurfa–Karaali, termal turizmin en yaygın olduğu il ise Diyarbakır (Çermik) olarak saptanmıştır.

Benek, S. 2012’de “GAP Bölgesi’nde Tarımsal Faaliyetlerin Tarihsel Gelişimi ve Günümüzdeki Durumu” isimli makalede GAP Bölgesini içerisine alan coğrafi bölgeyi açıklayarak bu alan üzerinde yapılan tarımsal faaliyetlerin gelişimini tarihsel süreç içerisinde ele almıştır. Çalışma genel olarak tarihsel süreçte GAP bölgesindeki tarımsal faaliyetlerin günümüzdeki durumunu ağırlıklı olarak incelemiştir.

Çakmaklı, M. 2008’de “Harran Ovası Topraklarının Kökeni ve Oluşum Mekanizmaları(Jeoloji ve Toprak İlişkileri)” adlı doktora çalışmasında Harran Ovası ve çevresi topraklarının kökenini ve oluşum mekanizmalarını araştırmıştır. Harran Ovası Topraklarının farklı noktalarından toprak profil kesitleri incelenmiş ve Harran Ovası topraklarının genel olarak killi yapıda alüvyal toprak özellikler gösterdiğini belirtmiştir.

Erdoğan, M. 2006’da “Karaali Sıcak Suyunun Oluşumu ve Rezervuar Sıcaklığının Tahmini” adlı çalışmasında Karaali termal sularının sadece fiziki ve özellikle jeoloji özelliklerini araştırmıştır. Kaplıcanın jeolojik stratigrafisine yer

verilmiş, kaynak suyunun mineral özellikleri sınıflandırılmış fakat kaynağın yararları üzerinde hiç durulmamıştır.

Güzel, A. 1996'da "Tektek Dağları Batısı Fiziki Coğrafyası" isimli Yüksek Lisans çalışmasında Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Şanlıurfa ilinin güneyinde yer alan Tektek Dağlarının gerçekte Urfa Platosunun bir devamı olduğu vurgulanmıştır. Bu alanın üç basamaktan oluştuğu, Tektek Platosu ile Harran Ovası arasında kolivyal toprakların birleşmesiyle uzun bir etek düzlüğü ortaya çıktığı vurgulanmıştır. Tektek Dağları yüzeyinde kalın bir toprak tabakasının bulunmadığı, ova tabanında alüvyal toprakların yer aldığı ifade edilmiştir. Platoda ayrıca doğal bitki örtüsünün tahribi ile de şiddetli bir erozyon olduğu ileri sürülmüştür.

Güzel, A. 2005'te "Şanlıurfa İli Yerleşmeleri" isimli doktora çalışmasında Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Orta Fırat Bölümünde yer alan Şanlıurfa ilinde yerleşmelerin geçmişinin eskiye dayandığı ifade edilmektedir. Paleolitik dönemden itibaren kullanılan bu sahanın Neolitikten beri yerleşmeye açıldığı günümüzde de farklı karakterli platolarla, verimli alüvyal ovalarda yoğunlaşan yerleşmelerin, şehir, kasaba ve kır yerleşmeleri olmak üzere üç ana başlık altında toplandığı vurgulanmıştır. Özellikle Fırat vadisi ile Harran ve Suruç Ovalarında, eski dönemin yerleşme kalıntısı olan höyüklere pek sık rastlanıldığı vurgulanmıştır. Günümüzde birçok köy ve mahalle yerleşmesi bu höyüklerin güney yamacı üzerine kurulmuştur. Araştırma sahamız olan Karaali köyü ve çevresinde bu höyüklere rastlanıldığı belirtilmiştir.

Güzel, A. 2013'te "Kaplıca Turizmi Potansiyeli Açısından Şanlıurfa Karaali Kaplıcası" isimli çalışmasında ise Karaali kaplıcalarının kaplıca turizmi potansiyelini incelemiştir. Bu çalışmada Karaali kaplıcalarının su analiz raporları incelenerek mevcut sahanın fiziki koşulları da irdelenerek turizm potansiyeli değerlendirilmiştir. Alanın sağlık turizmi açısından sahip olduğu önem vurgulanmıştır.

İmamoğlu, M. 2009'da "Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Jeotermal Enerji Potansiyelinin Değerlendirilmesi" adlı makalesinde bölge genelini ele almış, Karaali Kaplıca sularıyla ilgili sadece genel bir değerlendirme yapılmıştır

Kalkan, İ. 1992'de "Şanlıurfa-Yardımcı-Karaali Kaplıcası Hidrojeoloji etüdü" adlı çalışmasında Miyosen ve sonrasında oluşan hareketlerle Akçakale

grabeninin oluştuğunu ifade etmiş, Karaali sıcak sularının da bu grabende meydana geldiğini ifade etmiştir

Koç, F. 2011’de ‘‘Türkiye Kaplıcaları’’ adlı çalışmasında kaplıca tesislerini ve tesislerde bulunan havuzların mevcut özelliklerini incelemiştir. Kaplıca tesislerini sınıflara ayırarak kalite açısından sınıflandırmıştır. Ayrıca kaplıca sularının oluşumu, çermik, içme, kaynarca gibi terimler üzerinde de durarak Türkiye’de kaplıca kùltürünü irdelemiştir.

2. BÖLÜM

KARAALİ KÖYÜNÜN FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

2.1. KARAALİ KÖYÜNÜN JEOLJİK VE JEOMORFOLOJİK ÖZELLİKLERİ

Harran Ovası'nın oluşumunda tektonik hareketler sonucunda meydana gelen faylanmalar etkili olmuştur. Miyosen sonlarından başlayıp pliyosen başlarında sona eren tektonik hareketlerle Harran Ovası kırılıp pliyosen ortalarına kadar çökmeye devam etmiştir (Tardu ve diğerleri,1987: 36, Harita: 2).

Çöken Harran Ovası bir graben şeklini alırken, Tektek Platosu yüksekte kalarak Harran ve Ceylanpınar Ovaları arasında bir eşik olarak ortaya çıkmıştır. Harran Ovası'nda meydana gelen bu çökmeyi takiben çukur kısımları göl veya deniz suları işgal etmiştir. Sığ sularla işgal edilen bu çöküntü alanlarında tortullaşma meydana gelerek, yer yer 400 metre kalınlığında kalker depoları meydana gelmiştir. Harran Ovası'na Karakoyun, Sırrın ve Culap çaylarının getirdiği alüvyal malzemelerin birikmesiyle, ovanın yüzeyi alüvyonla kaplanmıştır. Ayrıca ovada meydana gelen tektonik hareketler sonucunda ovanın doğusu ve batısında, güneyde Suriye sınırından başlayarak kuzeye doğru Şanlıurfa Platosu içerisine kadar sokulan fay hatları meydana gelmiştir. Ovanın doğusundaki fay hattı Bozova üzerinden Fırat nehrine kadar devam ederek Urfa Platosu ile Harran Ovası jeomorfolojik birimlerini belirgin bir biçimde birbirinden ayırmıştır (Harita:2). Bunun yanında bu fay hatlarından çıkan sıcak su kaynakları kaplıca ve seracılık gibi amaçlarla kullanılmaktadır (Güzel, 1996, 46).

Bunun sonucunda Harran Ovası, meydana gelen çökme – birikme olayları neticesinde oluşum ve gelişimini tamamlayarak, kuzeyden güneye doğru hafif eğimli alüvyal dolgulu, çöküntü ovası halini almıştır. Karaali sıcak su kaynağı Akçakale Grabeni içerisinde yer alır. Adı geçen bu graben miyosen ve sonrasında oluşan tektonizmanın son ürünlerinden birisidir(Tardu ve diğerleri, 1987: 36, Harita:2).

Akçakale Grabenin doğusunu sınırlayan ve Karaali kaynağı yakınındaki yakın olan fay sistemi yüzeyde gözlenmemektedir. Ancak Tektek Platosu'nda genelde yatay konumunu koruyan kalkerli yapı, Pliyosen çökellerine yakın alanda 20

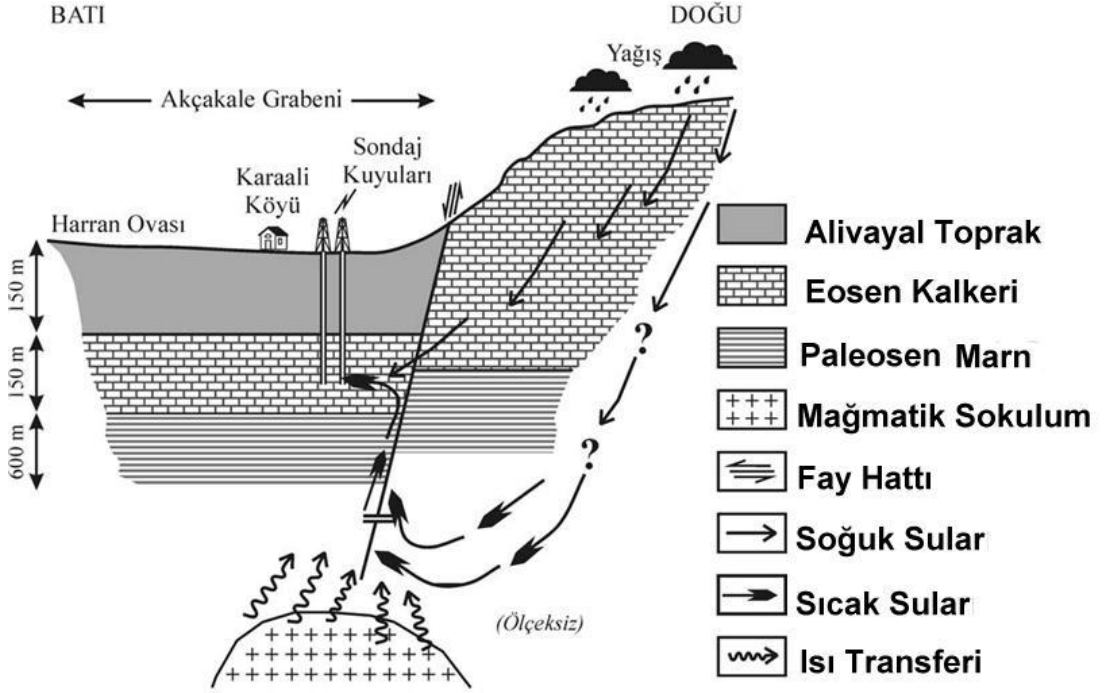
dereceye yakın bir eğim kazanmakta ve bu çökellerin altına dalmaktadır. Yüzeyde gözlenememekle birlikte daha önce yapılan jeofizik ölçümlerinde alan içinde Pliyosen 'in altında üç adet fay tespit edilmiştir. Yapılan su sondajlarında sıcak su kuyuları civarında 130 –140 m'ler arasında kesilen Fırat Formasyonuna ait kireç taşlarına, Karaali Köyü batısında 80 – 90 m Akören batısında ise tekrar düşümün olduğu göstermektedir. Karaali–Tektek Platosu arasında iki fayla sınırlanan alan sıcak su alanıdır (Harita:2). Doğuya gidildikçe sıcaklığın artması, grabeni sınırlayan doğu fayındaki açılma çatlağına bağlı olarak gelişen ve etkinliği devam eden mağmatik sokulum ile ilgili olmalıdır. Yakın çevrede yüzeyde mağmatik etkinlik görülmez. Sahada Karacadağ Volkanizmasının ürünleri olan bazaltlar Şanlıurfa–Mardin karayolu civarında mostra vermektedir. Karaali jeotermal alanı, Şanlıurfa'nın güney ve Güney doğusunda, K - G doğrultusunda uzanan, doğu ve batıda küçük atımlı basamak faylarla sınırlanan, 30 km eninde, 60 km boyundaki Akçakale grabeni içerisinde yer almakta, 3 km eninde, yaklaşık 30 km boyunda bir alanı kaplar. Harran Ovası'nın doğusunda K-G doğrultusunda uzanan geniş alanları kaplayan Karaali jeotermal alanı güneydoğuda miyosen ve sonrasında oluşan, şiddetli tektonizmanın son ürünlerinden biridir.

Tektonik olaylar sonucunda önce doğru atımlı faylar oluşmuş, daha sonra oluşan genleşme tektoniğiyle oluşan küçük atımlı faylar Akçakale grabenini meydana getirmiştir. Tekrar hareketlenen doğru atımlı faylar derinlerden kondiksiyon ve konveksiyon yoluyla yukarı doğru üst mantodan ısı transfer ederek jeotermal sistemin oluşumunu sağlamıştır (Şekil:1). Bu yol ile meteorik sular ısınarak jeotermal akışkanları meydana getirmiştir. Kaplıca sıcak sularının büyük bir kısmının oluşumu meteorik olmakla beraber az da olsa jüvenil suların karıştığı da düşünülmektedir (Güzel, 1996, 47).

İnceleme alanımız olan Karaali' de olası Üst Eosen – Alt Miyosen yaşlı Fırat Formasyonu ile bunun üzerine uyumsuz gelen Pliyosen çökelleri mostra verir.

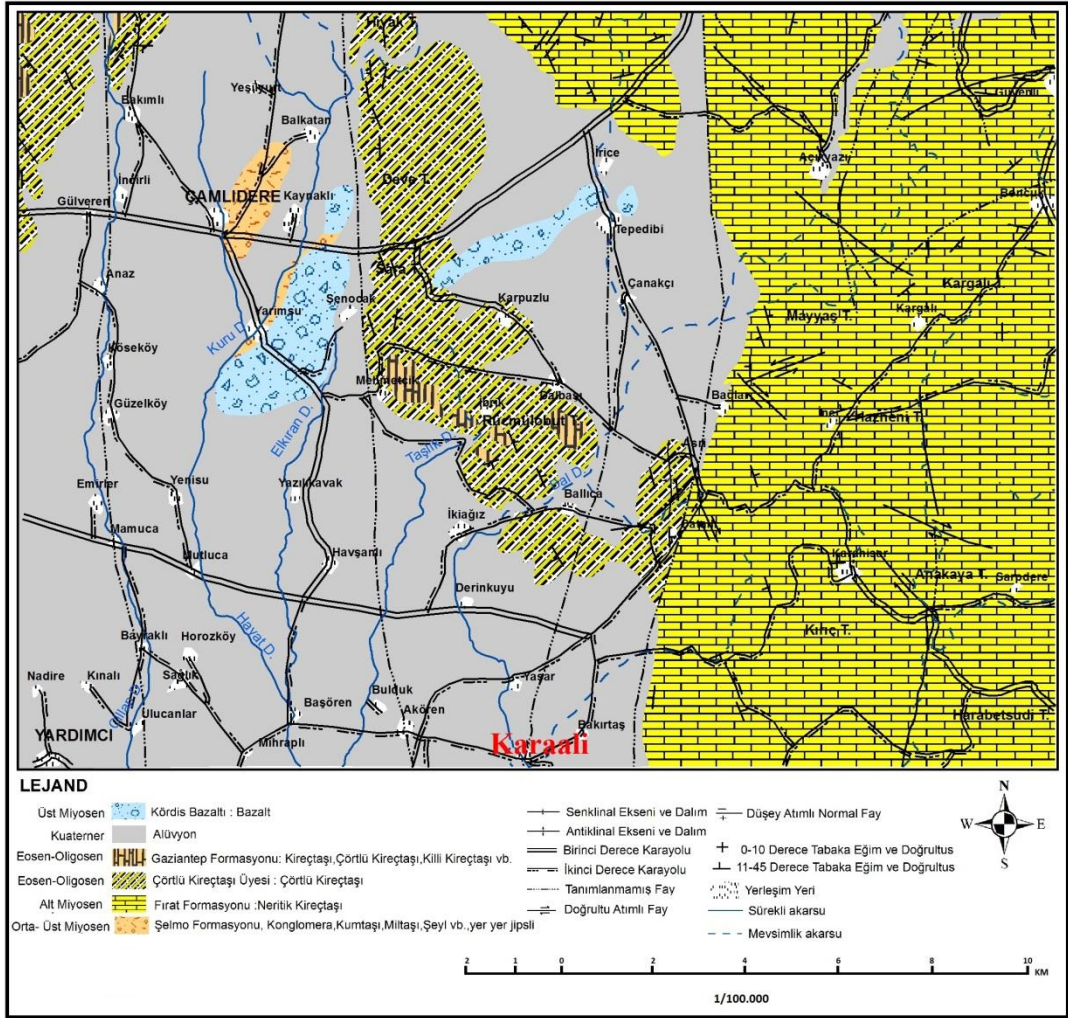
Fırat Formasyonu: İnceleme alanının doğusunda, kuzey – güney yönünde uzanan ve Harran Ovası'nı sınırlayan olası fay zonunun doğusunda kalan yükseltilerde mostra verir. Değişik çalışmalarda bu formasyon Midyat ve Pirin Formasyonu olarak da adlandırılmıştır (DSİ, 1972).

Şekil 1. Karaali Köyü ve Civarı Şematik Jeolojik Kesiti (Uzel – Kalkan, 1993).

Birim genellikle beyaz, kirli beyaz, sarımsı yer yer pembemsi renkli, orta-kalın ve çok kalın tabakalı kireç taşlarından oluşur. Gaziantep Formasyonu'nun üzerinde uyumlu olarak yer alır. İnceleme alanında alt dokunağı gözlenemediğinden kalınlığı belirsizdir. Havzada ölçülen kesitlerde, kalınlığı 135 - 220 m arasında değişmektedir. Fırat Formasyonu Pliyosen yaşlı çökeller tarafından uyumsuz olarak örtülür. Alanda formasyon içinde fosillere rastlanmamıştır. Formasyon Üst Eosen – Alt Miyosen yaş aralığındadır.

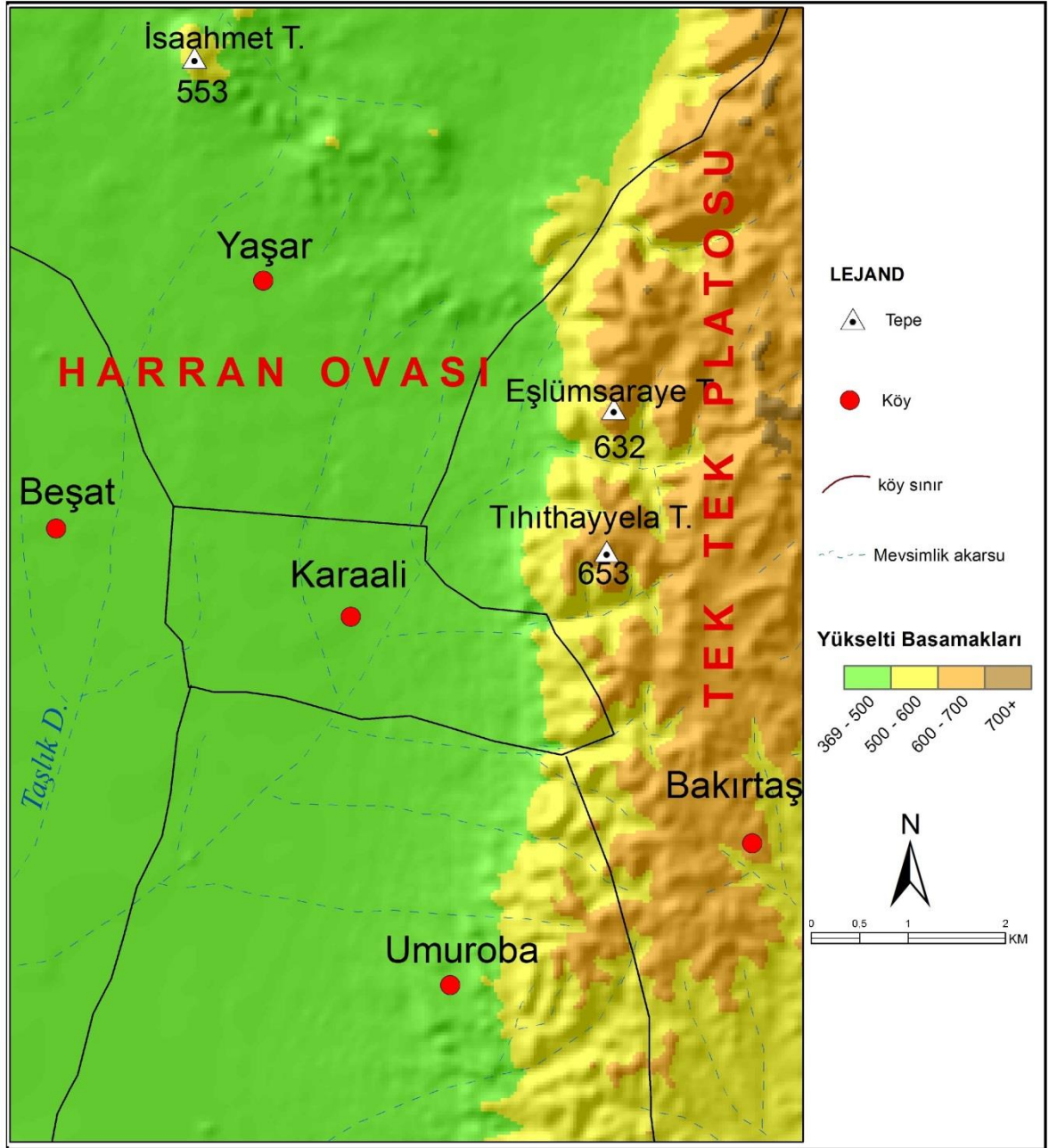
Harita 2. Karaali Köyü Yakın Çevresinin Jeoloji Haritası

Fırat Formasyonu'nun üzerine uyumsuz olarak gelen Pliyosen yaşlı çökeller genellikle tüm Harran Ovası'nda yüzeylenmektedir.

Harran Ovası'nın oluşturduğu ilksel çukur alanlarını doldurmuş olan çökeller genellikle kil, kum ve çakıl taşlarından oluşur. Birim, ovada yaygın kırmızı killer ile ova kenarlarında ise kireçtaşı çakıllı konglomeratik oluşuklar halinde gözlenir. Kalınlığı değişken olmakla beraber, sıcak su sondajları çevresinde 140 m ova ortasında ise 350 m'ye kadar ulaşmaktadır (Erdoğan,2006: 19).

Harita 3. Karaali Köyü Yakın Çevresinin Fiziki Haritası

2.2.KARAALI KÖYÜ’NÜN KLİMATİK ÖZELLİKLERİ

“İklim doğal, beşeri ve ekonomik olarak hayatımızı etkileyen önemli bir etmendir. Ayrıca İklim, coğrafi çevrenin şekillenmesini ve insan yaşamını çok yakından kontrol eden bir etmendir. İklim, özellikle sıcaklık ve nem, kayaların fiziksel ve kimyasal ufalanması, akarsuların tipleri ve rejimleri, doğal bitki örtüsünün tür, miktar ve biçim yönünden dağılışı, insanların yeryüzündeki dağılışı ve ekonomik faaliyetleri üzerinde doğrudan ya da dolaylı olarak etkilidir” (Erol, 2004: 1-2).

Araştırma sahamız olan Karaali Köyü’nün beşeri ve ekonomik coğrafi özelliklerini etkileyen en önemli faktör iklimdir. Karaali Köyü’nü etkileyen iklim elemanlarını şöyle açıklayabiliriz;

2.2.1. Sıcaklık Koşulları

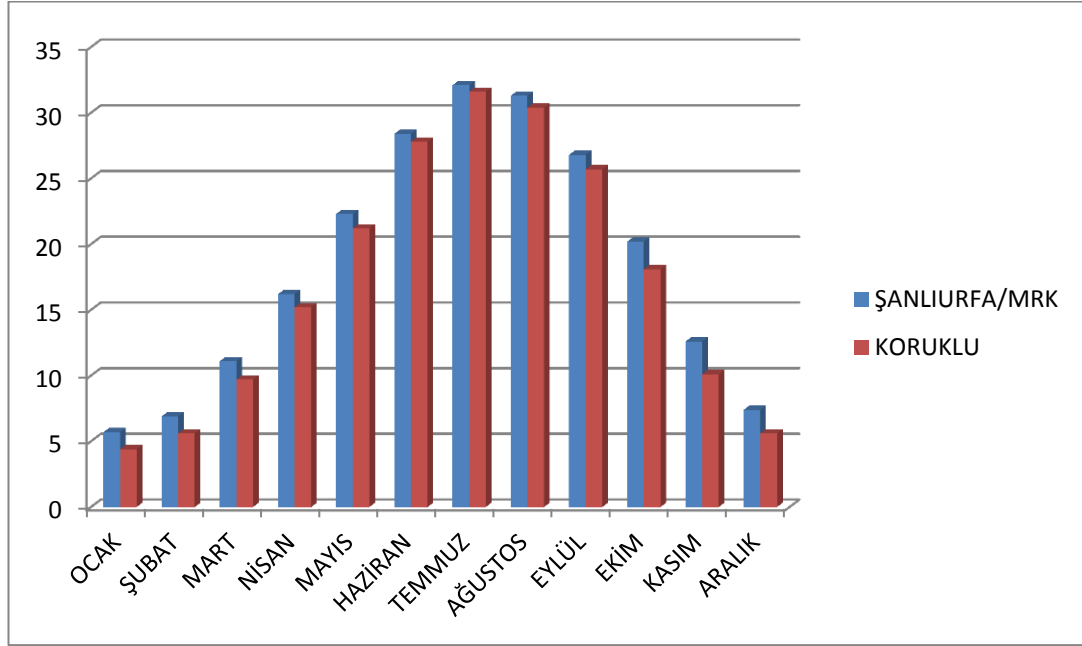
Karaali köyü yakınında herhangi bir meteoroloji gözlem istasyonu bulunmadığından bu çalışmada Şanlıurfa şehrine ait meteoroloji gözlem istasyonunun verileri ile Karaali’ye en yakın konumdaki Koruklu meteoroloji istasyonuna ait (1978 – 1996) veriler kullanılmıştır.

Tablo 1. Şanlıurfa Şehir Merkezi ve Koruklu Güç İstasyonlarına Ait Aylık Ortalama Sıcaklık Değerleri (1967 – 2014, 1978 - 1996)

İSTASYON ADI	OCAK	ŞUBAT	MART	NISAN	MAYIS	HAZİRAN	TEMMUZ	AĞUSTOS	EYLÜL	EKİM	KASIM	ARALIK	YILLIK ORT.
ŞANLIURFA/MRK	5,7	6,9	11,1	16,2	22,3	28,4	32,1	31,3	26,8	20,2	12,6	7,4	18,41
KORUKLU GÜÇ	4,6	5,7	9,9	15,2	21,2	27,8	31,6	30,4	25,7	18,5	10,9	5,9	17,42

Kaynak: Şanlıurfa Meteoroloji İl Müdürlüğü (2014)

Grafik 1. Şanlıurfa Şehir Merkezi ve Koruklu Güç İstasyonlarına Ait Aylık Sıcaklık Ortalamaları

Kaynak: Şanlıurfa Meteoroloji İl Müdürlüğü (2014)

Buna göre 1967 – 2014 yılları arasındaki Şanlıurfa şehir merkezi ve 1978 – 1996 yılları arasındaki Koruklu Güç gözlem istasyonunun iklim verilerine baktığımızda; genel olarak, yıllık ortalama sıcaklığı 18°C, en soğuk ay olan ocak ayında sıcaklık ortalamaları 5,7 °C en sıcak ay olan temmuz ayında ise sıcaklık ortalamaları 32 °C'dır. Kış aylarından olan Aralık ayının ortalama sıcaklık değeri ise 6,7 °C'dir.

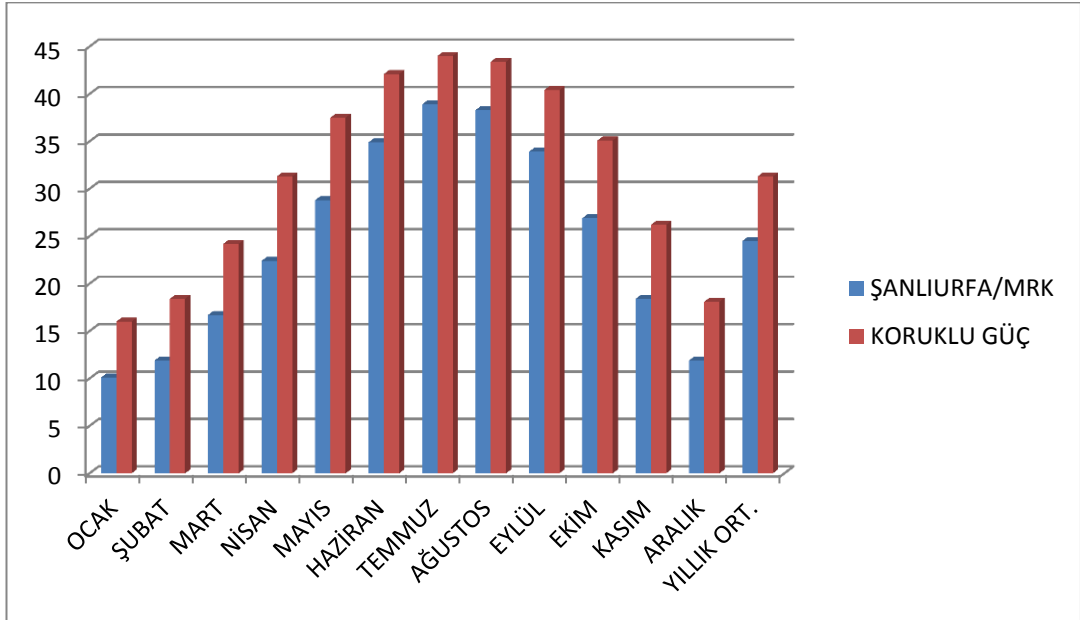
Yılın hiçbir ayında ortalama sıcaklık 0°C' ye düşmemektedir. Nitekim en soğuk ay olan ocak ayının ortalaması 5,7°C iken şubatta biraz artış göstererek 6,9°C ye çıkmaktadır. Sıcaklık mayıs ayından itibaren 20°C'yi aşmaktadır, Temmuz ortalama maksimumundan sonra çok az bir farkla ağustostan itibaren azalmaya başlamaktadır. Sıcaklık ekim ayı sonuna kadar yıllık ortalama sıcaklık olan 18°C'nin üzerinde seyretmektedir. Bu değerlere dikkat edildiğinde kış mevsimi Şanlıurfa'da serin, yaz mevsimi ise bir hayli sıcak geçtiği anlaşılmaktadır. Kasım ayından itibaren hızlı bir düşüşe geçen sıcaklıklar mart ayından itibaren tekrar yükselişe geçerek, temmuz ayında 32,1 derecelik bir maksimuma ulaşır. Kış mevsimindeki ayların sıcaklık ortalamaları birbirine yakındır.

Tablo 2. Şanlıurfa Şehir Merkezi ve Koruklu Güç İstasyonlarına Ait En Yüksek Sıcaklık Değerleri

İSTASYON ADI	OCAK	ŞUBAT	MART	NISAN	MAYIS	HAZİRAN	TEMMUZ	AĞUSTOS	EYLÜL	EKİM	KASIM	ARALIK	YILLIK ORT.
ŞANLIURFA/MRK 1967 – 2014	10,1	11,9	16,7	22,4	28,8	34,9	38,9	38,3	33,9	26,9	18,4	11,9	24,5
KORUKLU GÜÇ 1978 – 1996	16	18,4	24,2	31,3	37,5	42,1	44	43,4	40,4	35,1	26,2	18,1	31,3

Kaynak: Şanlıurfa Meteoroloji İl Müdürlüğü (2014)

Grafik 2. Şanlıurfa Şehir Merkezi ve Koruklu Güç İstasyonuna Ait En Yüksek Sıcaklık Değerleri (1967 – 2014, 1978 – 1996)

Kaynak: Şanlıurfa Meteoroloji Müdürlüğü (2014)

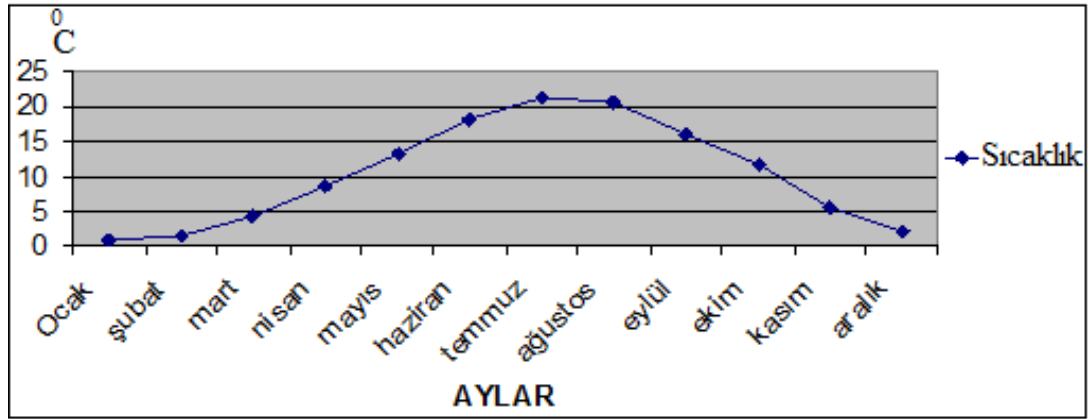
Ekstrem sıcaklık değerlerine baktığımızda ise kış mevsiminde Sibirya yüksek basıncının Doğu Anadolu üzerinden genişleyerek Güneydoğu Anadolu'yu da etkisi altına aldığı yıllarda sıcaklık -10°C 'ye kadar düşer. Zaman zaman ocak ayında sıcaklığın 20°C 'nin üzerine çıkmasının nedeni ise Güneydoğu'dan Şanlıurfa'ya doğru sokulan karasal sıcak hava kütleleridir. Haziran ayından ağustos ayına kadar sıcaklık sık sık 40°C 'nin üzerine çıkar. En yüksek sıcaklık 1962 yılı haziran ayında $46,5^{\circ}\text{C}$ olarak, en düşük sıcaklık ise 1932 yılı Şubat ayında $-12,4^{\circ}\text{C}$ olarak tespit edilmiştir (DMİ 2015).

Tablo 3. Şanlıurfa İstasyonuna Ait En Düşük Sıcaklık Değerleri

AYLAR	OCAK	ŞUBAT	MART	NISAN	MAYIS	HAZİRAN	TEMMUZ	AĞUSTOS	EYLÜL	EKİM	KASIM	ARALIK	YILLIK ORT.
SICAKLIK	2.4	3.1	6.3	10.8	15.9	21.1	24.7	24.2	20.3	15.0	8.4	4.2	13

Kaynak: Şanlıurfa Meteoroloji İl Müdürlüğü (2014)

Grafik 3. Şanlıurfa İstasyonuna Ait En Düşük Sıcaklık Ortalamaları

Kaynak: Şanlıurfa Meteoroloji Müdürlüğü (2014)

Şanlıurfa’da don olayına baktığımızda ilk don olayına 9 Ekim, son dona ise 5 Nisanda rastlanmıştır da normalde don olayı Şanlıurfa’da Kasım ayından başlayarak Mart ayı sonlarına kadar devam eder. Kasım ayında ortaya çıkan donlar kış aylarında sayıca artarak Aralık ayında 4,5 gün, Ocakta 8 gün, Şubatta ise 5 gün olur. Nisan ayında çok nadir olarak don olayı tespit edilmiştir (Tablo 4.).

Tablo 4. Şanlıurfa İstasyonuna Ait Sıcaklığın $-0,1^{\circ}\text{C}$ ve Daha Düşük Olduğu Gün Sayısı Değerleri (1967-2014)

	OCAK	ŞUBAT	MART	NISAN	MAYIS	HAZİRAN	TEMMUZ	AĞUSTOS	EYLÜL	EKİM	KASIM	ARALIK	TOPLAM
ŞANLIURFA/MRK	6,5	4,9	1,1								0,3		12,8

Kaynak: Şanlıurfa Meteoroloji Müdürlüğü (2014)

2.2.2. Yağış Koşulları

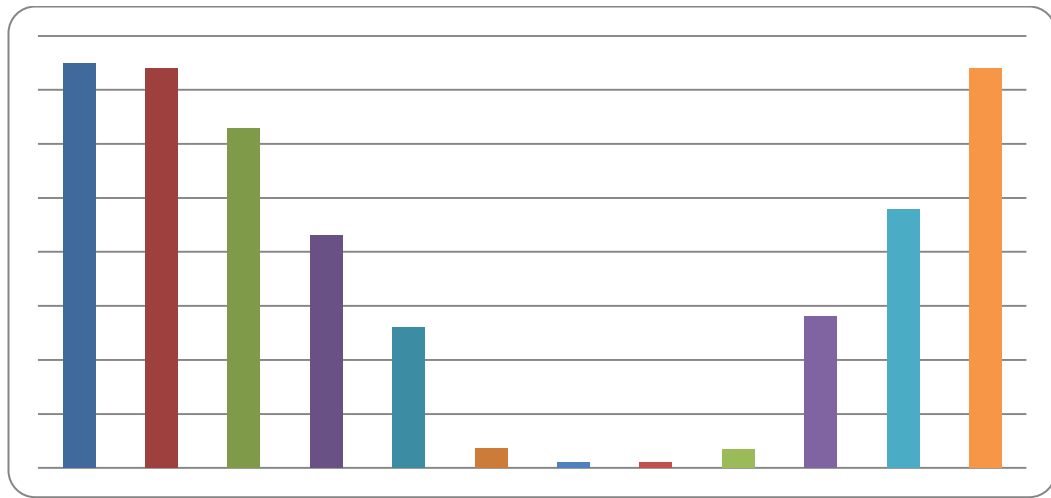
Yağış, yağmak eyleminden türemiş bir eylemsi olup, havadaki su buharının yoğunlaşma sonunda sıvı veya katı durumda yere düşmesi (TDK-BTS) demektir. Tarımsal faaliyetler için yağış miktarı, yağışın mevsimsel dağılışı son derece önemlidir. Araştırma sahasına ait istasyon olmaması sebebiyle Şanlıurfa şehir merkezine ait 1967 – 2014 yılları arasındaki verilerden yararlanılmıştır. Koruklu Güç İstasyonu'na ait yağış verileri bulunmadığından değerlendirilmeye alınamamıştır. Buna göre Şanlıurfa istasyonunun 1967 – 2014 yıllarını kapsayan ortalama yıllık yağış miktarı ortalama olarak 400 mm ile 460 mm arasında değişme göstermektedir (Tablo 5).

Tablo 5. Şanlıurfa İstasyonuna Ait Aylık Ortalama Yağış (mm)

AYLAR	OCAK	ŞUBAT	MART	NISAN	MAYIS	HAZİRAN	TEMMUZ	AĞUSTOS	EYLÜL	EKİM	KASIM	ARALIK	YILLIK ORT.
YAĞIŞ MİKTARI	74.3	74.0	62.8	42.8	26.3	3.7	0.8	1.0	3.4	28.1	47.7	74.5	440,8

Kaynak: Şanlıurfa Meteoroloji İl Müdürlüğü (2014)

Grafik 4. Şanlıurfa İstasyonuna Ait Aylık Ortalama Yağış (mm)

Kaynak: Şanlıurfa Meteoroloji Müdürlüğü(2014)

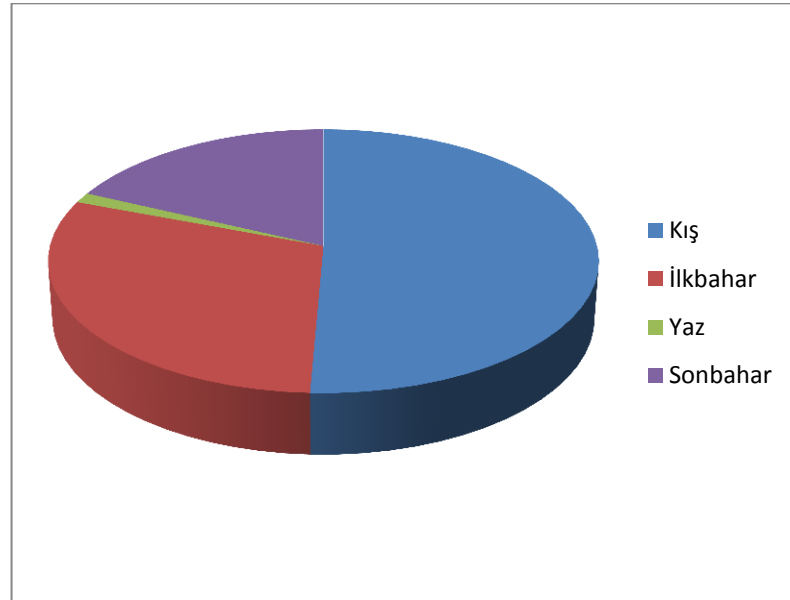
Adı geçen istasyon ölçümlerine göre yağışın büyük bir kısmı kış ve ilkbahar mevsimlerinde gerçekleşir(Tablo 6). Özellikle Haziran ve Eylül ayları arasındaki dönem neredeyse tamamen yağışsız bir dönem özelliği göstermektedir. Ova toprakları kış aylarında da yetersiz yağış almaktadır. Kuraklığın en fazla hissedildiği dönem ise mayıs ile kasım ayları arasındadır. Bu dönem de çok az miktarda yağış almaktadır.

Tablo 6. Şanlıurfa İstasyonuna Ait Yağışın Mevsimsel Dağılışı

Mevsim Adı	Kış	İlkbahar	Yaz	Sonbahar
Yağış Miktarı(mm)	223	132	5,5	79,4

Kaynak: Şanlıurfa Meteoroloji İl Müdürlüğü (2014)

Grafik 5. Şanlıurfa İstasyonuna Ait Yağışın Mevsimsel Dağılışı

Kaynak: Şanlıurfa Meteoroloji İl Müdürlüğü (2014)

Bu çalışmamızda Erinç sınıflandırma metodu kullanılmıştır. Bu metotta Yağış miktarlarının doğrudan ortalama sıcaklıklara orantılanması ile elde edilen indis, karasal bölgelerde gerçekte olduğundan daha nemli bir durumun ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Bu nedenle Erinç, indisin hesaplanmasında ortalama sıcaklık yerine maksimum sıcaklığı almıştır. Ancak bu değerlendirmede ortalama maksimum sıcaklığın 0° C'nin altına düştüğü aylar, evapotranspirasyon olmadığı varsayılarak dikkate alınmaz.

Erinç'in indisin hesaplanmasında şu formül kullanılmaktadır.

Yağış Etkinlik İndisi burada,
$$I_m = \frac{P}{T_{om}}$$

P = Yıllık Toplam Yağış(mm),

T_{om} = Yıllık Ortalama Maksimum Sıcaklık.(Erinç, S.,1984)

Buna göre yapılan hesaplamada Şanlıurfa şehir merkezinin yağış etkinlik indisi;

Yağış Etkinlik İndisi
$$I_m = \frac{440,8}{24,5} = 18,1$$

Erinç indis değerleri ile bunlara bağlı bitki örtüsü ve iklim sınıfları tablosuna göre araştırma alanı 18,1 ortalama indisi ile Yarı kurak iklim sınıfında ve Step bitki örtüsüne sahiptir.

Toprak yüzeyinden meydana gelen buharlaşma oransal olarak neredeyse yağışın dört katı bazı yıllar çok daha fazla olmaktadır. En yüksek buharlaşma Temmuz ayında ve en düşük buharlaşma ise ocak ayında olmaktadır.

2.2.3. Yeraltı Suları ve Kaynaklar

Karaali Köyü yer altı suları bakımından oldukça zengin sayılır. Köyün birçok yerinde ve komşu köyler de rahatlıkla kuyu açılabilir. Yine buna en güzel örnek içme suyu amaçlı olarak açılan ve daha sonra mineralce zengin jeotermal kaynağın çıkmasıyla kaplıcaya dönüştürülen Karaali Kaplıca suları örnek verilebilir. Kaplıca suyu daha çok Tektek Platosu'nun eteklerinde, doğudaki iki fay hattının geçtiği alanda fazlalaştığı ve kaplıca suyunun sıcaklığının arttığı görülmektedir. Asıl kaynağın sıcaklığı 49⁰ C'dir. Debisi ise 20 – 36 m³/sn'dir (Özer:1997:1-2). Fay kaynağı ve çevresinde il özel idaresi ve özel sektör tarafından açılan kuyularda da yapılan ölçüm ve debiler ki sıcaklık 45⁰ C ile 49⁰ C arasında değişmektedir. Ortalama debileri de 16 – 30 m³/sn arasında değişmektedir. Köyün içme suyu ihtiyacı 1997 yılında Tektek Platosu'ndan açılan sondajlarla çıkarılan sular il özel idaresi tarafından köy şebeke suyuna bağlanmıştır.

2.2.4. Doğal Bitki Örtüsü ve Toprak Özellikleri

Toprak; tortul, metamorfik ve volkanik kayalardan oluşan dünya kabuğunun fiziksel ve kimyasal ayrışmalar sonucunda meydana gelen ve bünyesinde son derece zengin flora ve fauna barındıran, sürekli olarak kimyasal olayların olduğu, bitkilere durak vazifesi gören bitkilerin beslenmesini sağlayan ve yer yüzeyini birkaç mm ile birkaç metre arasında saran bir örtüdür. Olgun bir toprağın oluşabilmesi için her şeyden evvel uzun bir zaman sürecinde ana materyalin çözülmesi, bunun içerisine çeşitli canlıların, bitkilerin yerleşmesi yıkanma ve birikme olaylarının meydana gelmesi gereklidir (Atalay, 2004: 308).

Güneydoğu Anadolu Bölgesi, İran Turan Flora Bölgesi, Batı Asya Alt Bölgesi Mezopotamya alanı içinde yer alır. Bu İran Turan paleoboreal step florası içerisinde yer almaktadır. İran üzerinden ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi üzerinden iç kısımlara doğru sokulmaktadır. Aynı zamanda memleketimizde en geniş yeri tutan flora bölgesi burasıdır. Bütün İç, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'yu kaplar (Erinç, 1977: 56).

Mezopotamya vejetasyonu başlıca step ve yarı çöl topluluklarından oluşur. Karaali'yi de içine alan Harran Ovası birçok çalışmada doğal step alanı olarak kabul edilmektedir. Ova 200 – 210 günlük gibi uzun bir vejetasyon dönemine sahip

olduğundan bitki örtüsünün gelişmesi için yeterli sıcaklıklar mevcuttur (Erinç, 1977: 57). Bölgenin Suruç, Şanlıurfa-Viranşehir, Kızıltepe-Nusaybin-Cizre hattının güneyi ile Suriye sınırı arasında kalan kesim doğal bozkırın yayılış alanıdır. Harran ve Ceylanpınar Ovalarında çölümsü stepler yer almaktadır. Viranşehir'in Güney'inden itibaren adeta çölümsü karakteri iyice belli olmaya başlar. Bu alanlar haziran ortalarında dikenliler de dahil bütün otsu bitkiler bulunur. Burada güneydeki Arabistan – Suriye kökenli otsu türler de az da olsa görülür (Atalay, 2004: 309).

Harran, Suruç, Kızıltepe, Nusaybin ve Ceylanpınar Ovalarının tarıma elverişli olması nedeniyle günümüzde doğal bitki örtüsünün yerini daha çok kültür bitkileri almıştır. Karaali köyü ve çevresinde de bu durumu görmek mümkündür. Genellikle Ovalarda ve Karaali Köyü çevresinde yetişen bitkiler pamuk, buğday, mısır ve son yıllarda seracılık önemli bir gelişme göstermiştir.

Köydeki topraklar daha çok kireçli olup kireçli (Aridisol) toprak grubuna dâhil edilmektedir. Harran Ovası'nda topraklar genellikle çamur akıntısından ibaret ana materyalli, düz ve hafif eğimli A,B,C horizonlarına sahip derin topraklardır. Tipik kırmızı profilleri killi tekstürlüdür. Plato yamacındakiler Üst orta köşeli blok yapıdadır. Aşağılara doğru artan yoğunlukta sekonder kireç ceplerini içermektedir.

Tektek Platosu yamacındaki kolüvyal topraklar; taşınmış topraklardır. Ancak bunlar alüvyal topraklar gibi uzaklara taşınmamış, genellikle yamaçlardan aşındırılan materyalin hemen etekte birikmesiyle meydana gelmişlerdir. Bu topraklar tam olarak oluşmamış topraklar olduğu için, horizonları gelişmemiş, tarımsal verimi düşük, derin ve geçirgen topraklardır (Şahin, 2005: 266).

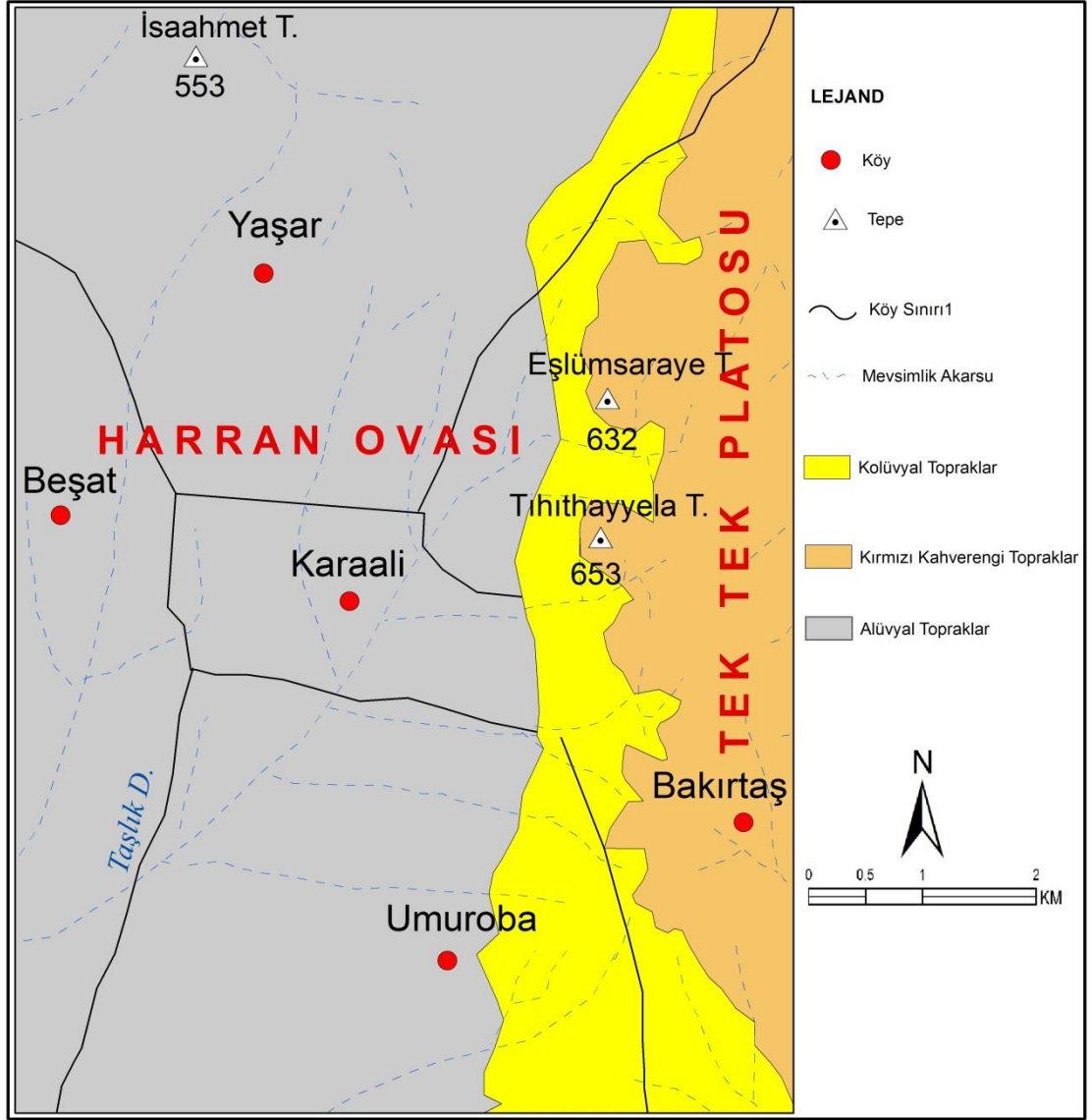
Karaali köyünün yaklaşık 1 km kuzeyinde açılmış olan toprak profilin temsil ettiği Bellitaş toprakları kolüvyal ana materyalli düşük eğimli derin topraklardır. Yaklaşık 250 cm'de (altta) çakıl birikimi ile birlikte 120 cm'de bir çakıl tabakasının daha var olduğu görülmüştür. Bu çakılların sellerle çevredeki Fatik dağlarından, Çaykuyu Platosundan ve Tektek Platolarından ovaya doğru taşındığı düşünülmektedir. Ova kenarında açılan profiller de rastlanan taş katları bölgenin zaman zaman taşkınlarla karşı karşıya geldiğini göstermektedir (Çakmaklı, 2008: 109).

Yüzey toprakları ince granüler yarı köşeli blok strüktürlü, alt horizonlar ise orta büyüklükte orta kuvvette yarı köşeli blok strüktüre sahiptir. Bu toprak çok kalitelidir. Bu bölgenin en verimli toprakları olduğu düşünülmektedir. Toprak killi ve çakıllıdır. Bu toprağın organik madde miktarı da oldukça fazladır (Çakmaklı, 2008: 109).

Foto 1. Karaali Köyü'nün Güneyindeki Alüvyal Topraklardan Bir Görünüm

Harita 4. Karaali ve Çevresinin Toprak Haritası

Araziler, kullanma kabiliyetlerine göre, üzerinde erozyona sebep olunmadan en iyi, en kolay ve en ekonomik şekilde tarım yapılabilen birinci sınıf ile hiç bir tarıma elverişli olmayan, çayır veya ormanlık olarak dahi kullanılamayan ancak doğal hayata ortam teşkil edebilen veya insanlar tarafından dinlenme yerleri ve milli park olarak kullanılabilen, sekizinci sınıf arasında yer alırlar. Karaali Köyü'nün toprak ve arazi sınıflaması standartları teknik talimatına göre arazi kullanım kabiliyet sınıfları ve özelliklerine göz atarsak;

I. Sınıf Araziler: Birinci sınıf arazi, alışılmış ziraat metotları uygulanabilen düz veya düze yakın, derin, verimli ve kolayca işlenebilen toprakları ihtiva eden arazidir. Bu sınıf arazide pek az su ve rüzgar erozyonu olabilir. Topraklar iyi drenaja

sahiptirler, su taşkın zararlarına maruz değildirlir. Çapa bitkileri ve diğer entansif yetiştirilen ürünlere uygundurlar. Yağışların az olduğu yerlerde sulanan birinci sınıf araziler % 1 den az meyilli, derin, tınlı yapılı, iyi su tutma kapasitesi olan, orta derecede geçirgen topraklara sahip arazilerdir. Karaali Köyü'nde bu arazilerin dağılışına baktığımızda köyün batı kesiminden başlayarak Doğuya Tektek Platosuna doğru uzandığını söyleyebiliriz (Harita 4). Eyyübiye İlçe Tarım Müdürlüğü ile Şanlıurfa Tarım Reformu Bölge Müdürlüğü'nden aldığımız veriler incelendiğinde ise köydeki arazinin sınıflandırmasında I. Sınıf arazinin oranı toplam arazinin yarısına yakındır(%45). Toplam I. Sınıf tarım arazisi 5421 dekar dır (Tablo 7.).

II. Sınıf Arazi: Bu araziler ancak bazı özel tedbirler alınmak suretiyle kolayca işlenebilen iyi bir arazidir. Bu araziler özellikle Karaali Köyü'nün merkezine yakın yerleşim alanları çevresinde bulunmaktadır. Bu sınıftaki toprak miktarı 1674 dekar olup toplam toprakların %14'ü civarındadır.

III. Sınıf Arazi: Üçüncü sınıf arazi, üzerinde iyi bir bitki münavebesi kullanılmak ve uygun ziraat metotları tatbik edilmek suretiyle fazla gelir getiren çapa bitkileri için orta derecede iyi bir arazidir. Bu araziler yine Doğuya doğru uzanmaktadır. Bu sınıf toprak miktarı da 700 dekar civarındadır.

VI. Sınıf Arazi; Altıncı sınıf arazi, ormanlık veya çayır olarak kullanılmada dahi orta derecede tedbirler alınmasını icap ettiren arazidir. Fazla meyillidir ve şiddetli erozyona maruz kalır. Yüzelettir, ıslak veya çok kurudur veya başka sebeplerden dolayı kültivasyona müsait değildir. Bu tür araziler Tektek Platosuna doğru görülmektedir. 4261 dekarlık alan bu toprak grubuna aittir.

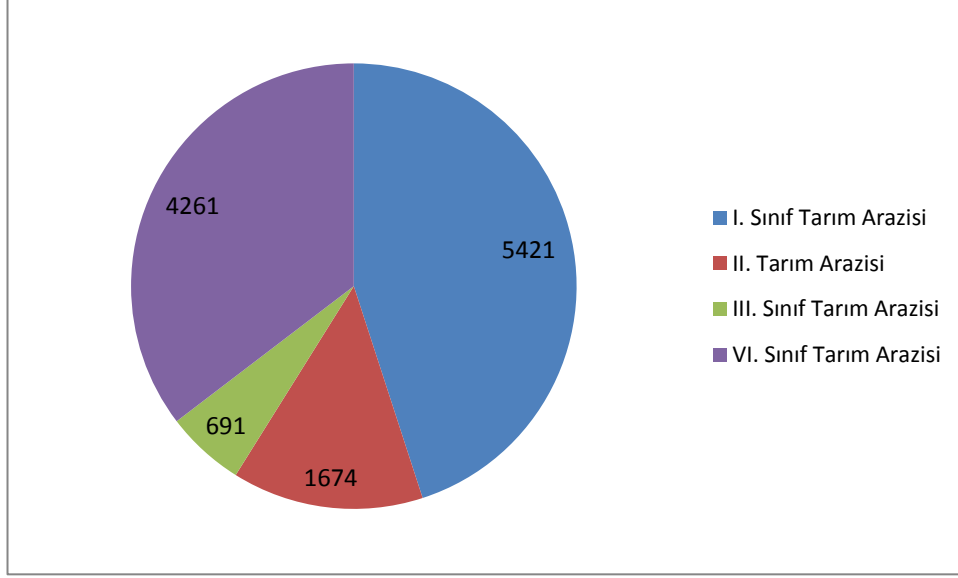
Tablo: 7. Karaali Köyü Toprak Sınıflandırması

TOPRAK SINIFLANDIRMASI	DEKAR	%
I. Sınıf Tarım Arazisi	5421	45
II. Tarım Arazisi	1674	13,9
III. Sınıf Tarım Arazisi	691	5,75
VI. Sınıf Tarım Arazisi	4261	35,35
Toplam	12047	100

Kaynak: Şanlıurfa Tarım Reformu Bölge Müdürlüğü, Eyyubiye İlçe

Tarım Müdürlüğü (2015)

Grafik: 6. Karaali Köyü Toprak Sınıflandırması

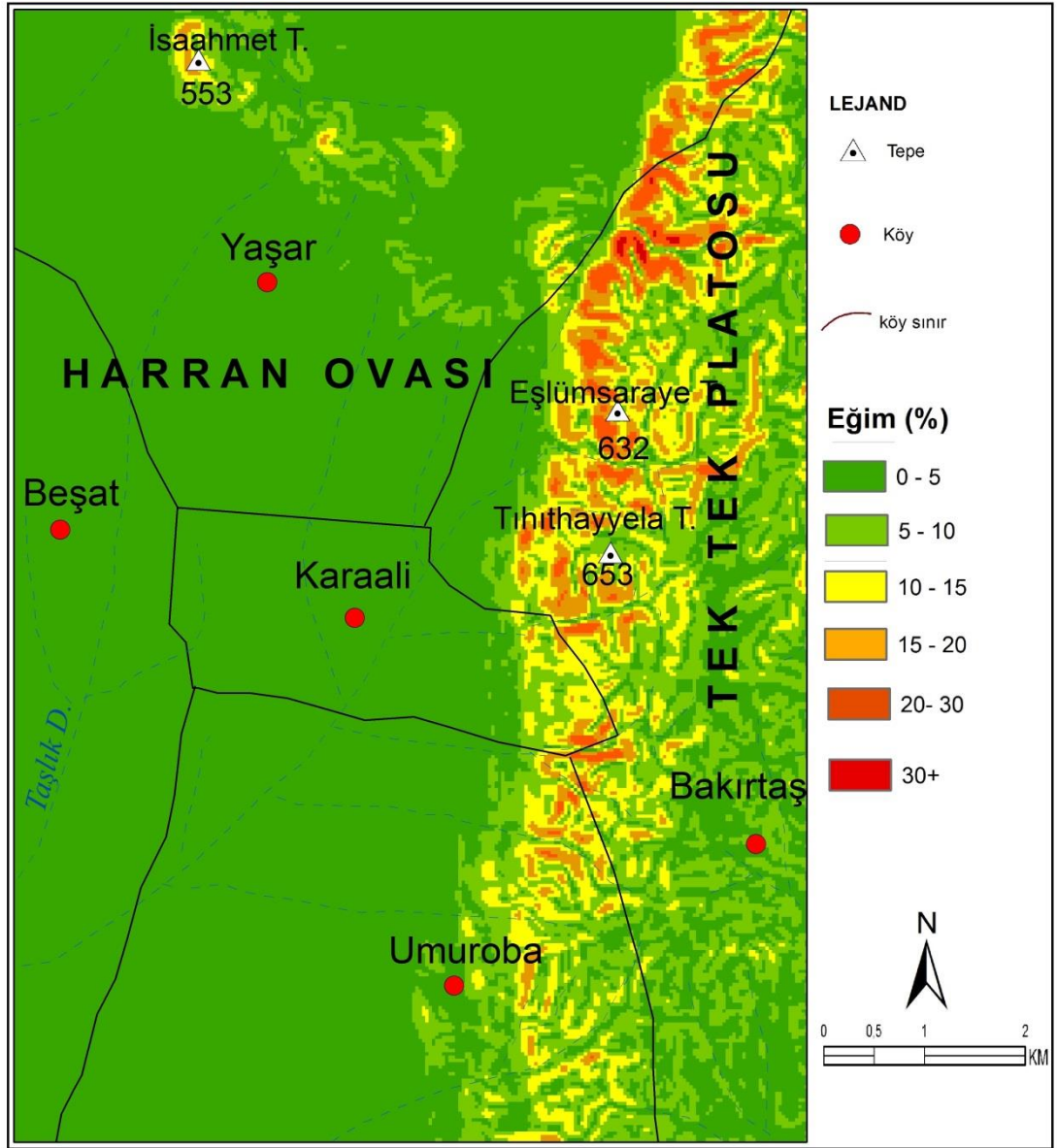

Kaynak: Şanlıurfa Tarım Reformu Bölge Müdürlüğü, Eyyubiye İlçe Tarım Müdürlüğü (2015)

Karaali Köyü'nün eğim durumuna baktığımızda(Harita 5) köyün ortalama 350 – 500 metre arasında bir yükseltiye sahip olduğunu göz önüne aldığımızda eğimin çok fazla olmadığını söyleyebiliriz. Köyün yerleşme merkezini sınır kabul ettiğimiz taktirde köyün batısında eğimin son derece az olduğunu söyleyebiliriz. Köyün büyük bölümünün % 5 civarında bir eğime sahip olduğu görülmektedir. Genel olarak alüvyal toprakların hakim olduğu bu alanda verimli tarım arazileri yer almaktadır.

Doğuya Tektek Platosuna doğru yükselti ve eğim artmaktadır. Köyün yükseltisi yer yer plato civarında 700 metreyi aşmaktadır. Bu alanda eğimde artma görülür. Köyün batısında % 5'i geçmeyen eğim oranı doğuya doğru artarak % 20'leri aştığından toprak verimsizleşmiştir. VI. Sınıf topraklar bu alana hakim olmaktadır (Harita 4).

Harita 5. Karaali ve Çevresinin Eğim Haritası

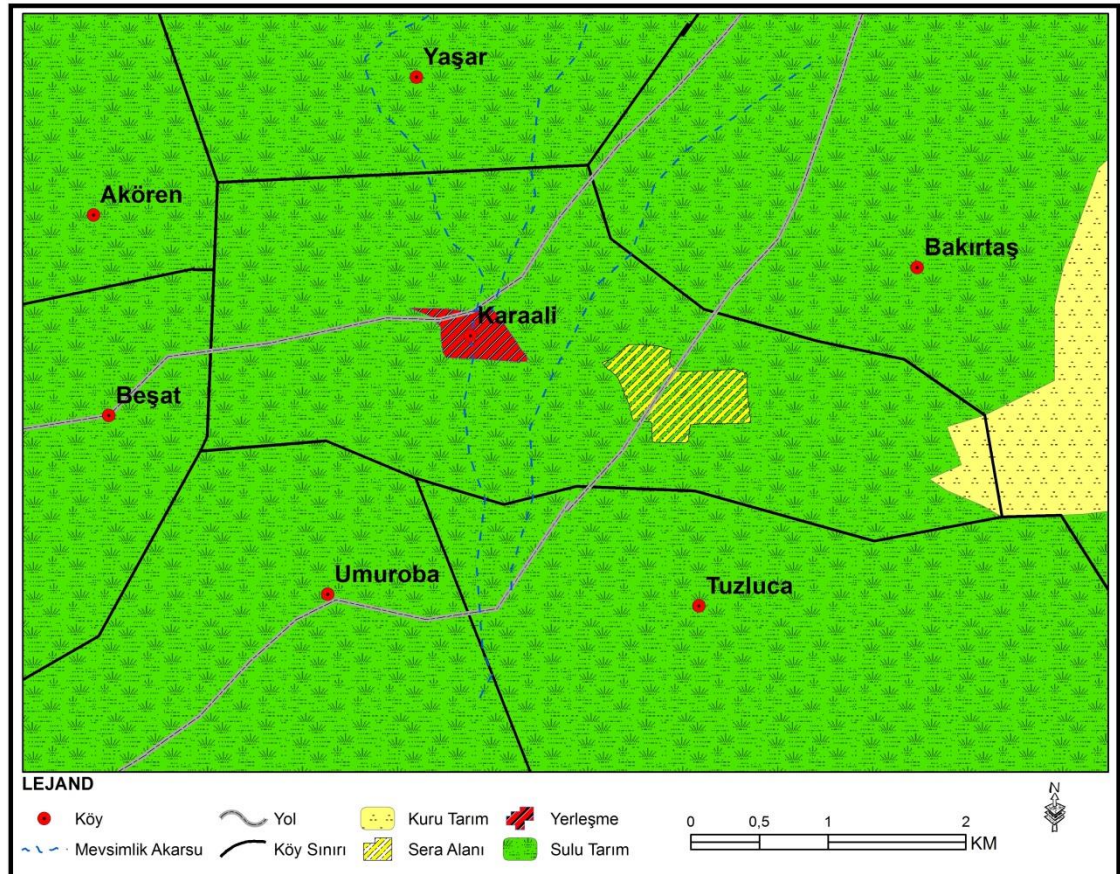

Jeomorfolojide bakı özellikleri ve bakı yönü hem yer şekillerinin oluşum süreci hem de sonuçları açısından önemli bir faktördür. Bakı etkisi güneş radyasyonunu alma, hâkim rüzgar ve yağış getiren hava kütlelerine bakış açısından ayrışma erozyon ve yarıma gibi olaylarda etkisini gösterir. Bitki örtüsü ve toprak oluşumu da bakı özelliklerine göre farklılık gösterir. Ayrıca yerleşmelerin dağılışı tarımsal faaliyetlerinin çeşidi ve tarımsal ürün yetişme ortamı optimizasyonu (Eldeki kısıtlı kaynakları en optimum biçimde kullanmak) açısından bakı şartlarının önemli etkisi vardır. Bu nedenle hem yer şekillerinin bir yerden diğerine değişen karakterinin incelenmesinde, hem de yerleşme ve diğer etkinlikler gibi beşeri aktivitelerin dağılışı

ile bakı şartları arasındaki ilişkinin kurulması gerekir” (Yıldırım ve Karadoğan, 2009: 59, 60). “Son yıllarda yapı malzemeleri dahil, konut yeri seçiminde güneşlenmenin fazla olduğu mekanları tercih ettikleri bilinmektedir” (Badescu ve ark., 2010; Eskin ve Türkmen, 2008: 39).

Karaali köyü'nün bakı özellikleri incelendiğinde ülkemizin Kuzey Yarım Kürede ve Orta Kuşakta bulunması sebebiyle genel olarak yerleşmelerimizin kuruluş yeri belirlenirken Güney ve Güneybatı yönleri tercih edilmektedir. Bunun sebebi ise güneş enerjisi ve ışığından daha fazla yararlanma isteği olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışma alanımız olan Karaali köyü'nde yaptığımız arazi gözlemlerinde yerleşmelerin genel olarak doğu, güney, batı ve güneybatı istikametinde olduğu görülmüştür. Bunun sebebi hem bakı etkisi ayrıca köyde doğuya doğru yükseltinin artması da etkili olmuştur.

Harita : 6. Karaali Köyü Arazi Kullanım Haritası

Kaynak: Şanlıurfa Tarım Reformu Bölge Müdürlüğü, Eyyübiye İlçe Tarım Müdürlüğü (2015)

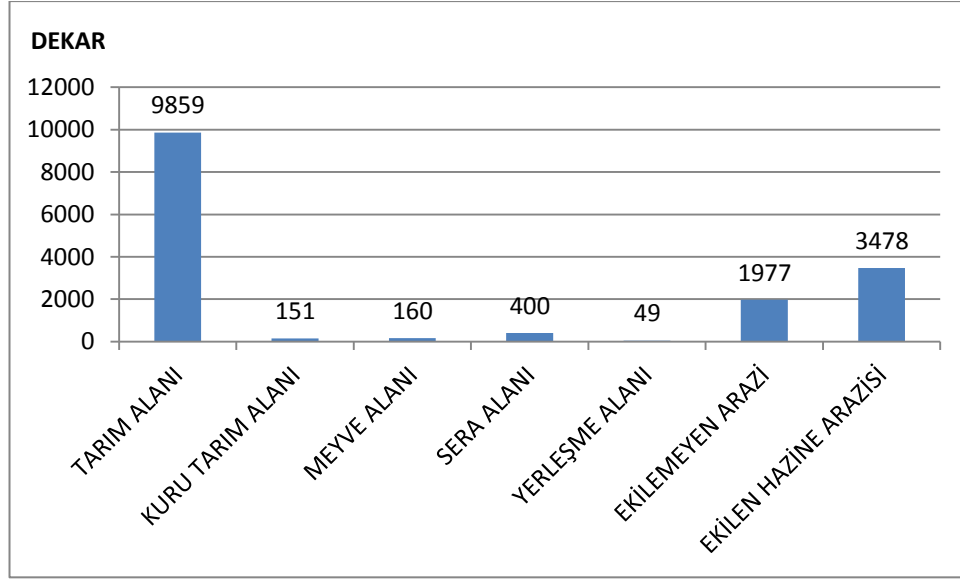
Karaali köyü'nün genel arazi kullanım durumuna baktığımızda sahip olduğu yükselti, eğim, bakı ve hidrografik şartlar sebebiyle arazilerinin hemen hemen büyük bölümü kullanılmaktadır. Ancak köyün doğusuna doğru gerek yükselti ve gerekse de eğimin artması sebebiyle ekili dikil arazi oranı azalmaktadır. Karaali köyü'nün bağlı olduğu Şuayp Sulama Birliği'nden 2015 yılı Mart ayında alınan sayılar ile Eyyübiye İlçe Tarım Müdürlüğü'nden 2015 yılı Şubat ayında alınan çiftçi kayıt sistemi (ÇKS) içerisinde bulunan verilerin değerlendirilmesi sonucunda sulanabilir tarım 1000 dekar civarında olup toplam araziler içerisinde önemli bir paya sahiptir (Tablo 8.) Köyde sulama imkanlarının gelişmesi ile bu rakamların daha da artacağı muhakkaktır. Halen sulama imkanlarının yapılamadığı köyün doğusundaki Tektek Platosu'nda alan 151 dekadır. Bu miktar önceki yıllara göre oldukça düşüktür. Meyve alanları son yıllara verilen tarımsal desteklerle 160 dekara kadar çıkmıştır. Köy merkezinde sera alanı 400 dekar, yerleşim alanı ise 50 dekar civarındadır. Ekimi yapılmayan arazi 2000 dekara yakındır. Bu arazinin büyük bölümü Tektek Platosunun doğusundaki eğimli yamaçlar oluşturmaktadır. Ayrıca hazine arazisi de 3478 dekar ile önemli bir orana sahiptir. Tarım amaçlı kullanılmayan arazilerin büyük bir bölümü hazine arazisi olduğu için civardaki mezzralar tarafından otlak ve mera olarak kullanılmaktadır.

Tablo: 8. Karaali Köy Merkezinin Arazi Kullanım Durumu (2015)

ARAZİ KULLANIM DURUMU	DEKAR
Sulanabilir Tarım Alanı	9859
Kuru Tarım Alanı	151
Meyve Alanı	160
Sera Alanı	400
Yerleşme Alanı	49
Ekilemeyen Arazi	1977
Ekilen Hazine Arazisi	3478
Toplam	16074

Kaynak: Şuayp Sulama Birliği ve Eyyübiye İlçe Tarım Müdürlüğü (2015)

Grafik 7. Karaali Köy Merkezinin Arazi Kullanım Durumu (2015)

Kaynak: Şuayp Sulama Birliği ve Eyyubiye İlçe Tarım Müdürlüğü (2015)

3. BÖLÜM

KARAALİ KÖYÜNÜN BEŞERİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

3.1. YERLEŞME ÖZELLİKLERİ

İnsanların yerleşim alanlarını belirlemedeki kriterleri önemlidir. Bu önemi vurgulayan çalışmalara sıkça rastlanılmaktadır. Doğal ve beşeri faktörlerin ortak ögesi olan yerleşmeler, insanların doğal ortam ile olan etkileşimini yansıtan önemli unsurlardır (Güzel, 2005: 24). Yeryüzü Şekilleri, yükselti, iklim özellikleri, litolojik ve edafik (toprak etkisi) faktörler gibi doğal çevre özellikleri, yerleşmeler, özellikle de kır yerleşmeleri üzerinde etkili olan doğal çevre koşullarını oluşturur” (Doğanay, Özdemir ve Şahin, 2003: 168).

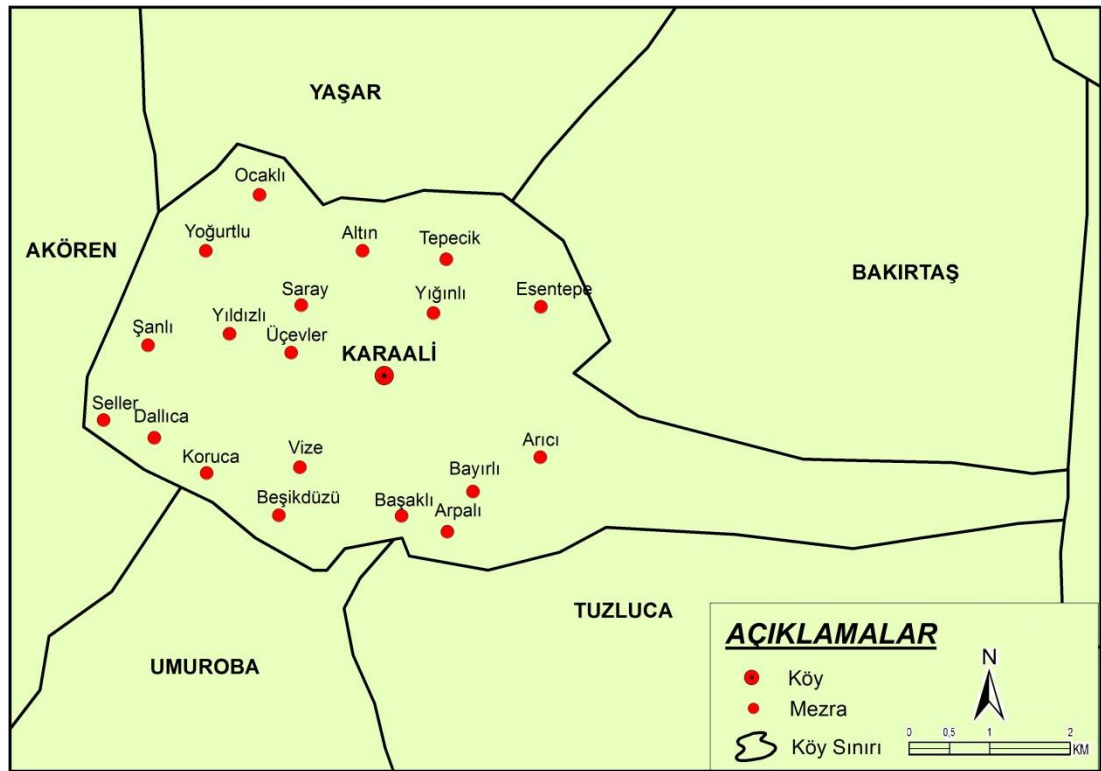
Ova ve platoların geniş yer kapladığı Şanlıurfa ilinin güneyindeki sınır boyunca çökmelerle oluşan ve daha sonra alüvyal bir örtü ile örtülen doğudan batıya doğru sıralanan Ceylanpınar, Harran, Suruç Ovaları yer almaktadır. Söz konusu alüvyal çöküntü ovalarında tarımsal alanların verimliliğine bağlı olarak yerleşmeler yoğunlaşır. Bu ovalardaki sık dokulu yerleşmelerin temel yapı malzemesi kerpiçtir. Eski yerleşmelerin izleri olan höyükler ovalardaki uygun yerleşme noktalarına kurulmuştur. Su imkânları, güvenlik, ulaşım, haberleşme bakımından elverişli noktalara kurulan höyüklerin güney yamacı üzerinde günümüzde de birçok köy ve mahalle yerleşmesi yer almaktadır. Bu ovalarda, sulu tarımla beraber artan gelire bağlı olarak birçok aile, daha önce yerleşmiş oldukları yerleşim alanlarından göç ederek kendi tarım alanlarının uygun bir yerine yeni meskenler yaparak, yeni yerleşim çekirdeklerinin oluşumuna neden olmuştur. Ovalarda su ve güvenlik problemleri nedeniyle oluşan eski sık dokulu kerpiçten yapılmış yerleşmeler terk edilmiştir. Bu sahada bir yandan yerleşmelerin dokusu gevşerken, diğer taraftan sahadaki yerleşme yoğunluğu ise artmıştır (Güzel, 2005: 28).

“Köyler, bütünüyle kırsal fonksiyonların hâkim olduğu, ekonomik faaliyetlerin tarım, hayvancılık, avcılık-toplayıcılık ve ormancılık gibi primer faaliyetlerden oluştuğu en küçük yerleşmelerdir. Çeşitli özellikteki konutlar (evler, resmi ve özel hizmet binaları, iş yerleri ile sanayi tesislerine ait binalar) kırsal mekân

üzerinde planlı veya plansız şekillerde (toplu, dağınık, yarı dağınık) yer tutarak bir köy yerleşmesini meydana getirirler” (Özçağlar, 2009: 83).

“Ülkemizdeki köylerin idarî sınırları içerisinde çoğunlukla tek yerleşim alanı bulunmakla birlikte, sınırları dâhilinde aynı muhtarlığa bağlı birden fazla sayıda yerleşim ünitesine sahip köy idarî alanları da bulunmaktadır. Bu özellikteki köylere idarî anlamda “çok yerleşmeli köy” (Özçağlar, 2003: 75) denmektedir. Avrupa’da köyden küçük, 3–20 meskenden oluşan, çiftlikler ile köyler arasında yer alan devamlı yerleşmelere “hamlet” (İng.), “hameau” (Fr.) veya “weiller” (Alm.) gibi isimler verilmektedir. Ükelere göre, köyden küçük bu yerleşmelerin özelliklerinde, bazı değişiklikler olabilmektedir” (Özgür, 2010: 43). Çalışma sahası olan Karaali köyüne ait mezra sayısı 29 tanedir.

Harita : 7. Karaali Köyü ve Bağlı Mezralar Haritası

Harran Ovası’nda yer alan Karaali Köyü; Şanlıurfa şehir merkezine yaklaşık olarak 45 km, Harran ilçe merkezine ise 18 km uzaklıkta bulunmaktadır. Köyün ilk kuruluş yerinden itibaren günümüze kadar yerleşmesi değişmemiştir. Fakat kuruluşundan itibaren alansal olarak sürekli bir büyüme trendi göstermiştir. Çalışma sahasında yapılan anketler sonucunda köyün kuruluşunun 1800’lü yıllara kadar

dayandığı anlaşılmıştır. Buraya Naimi aşiretine mensup insanların ilk olarak yerleştiği ifade edilmiştir.

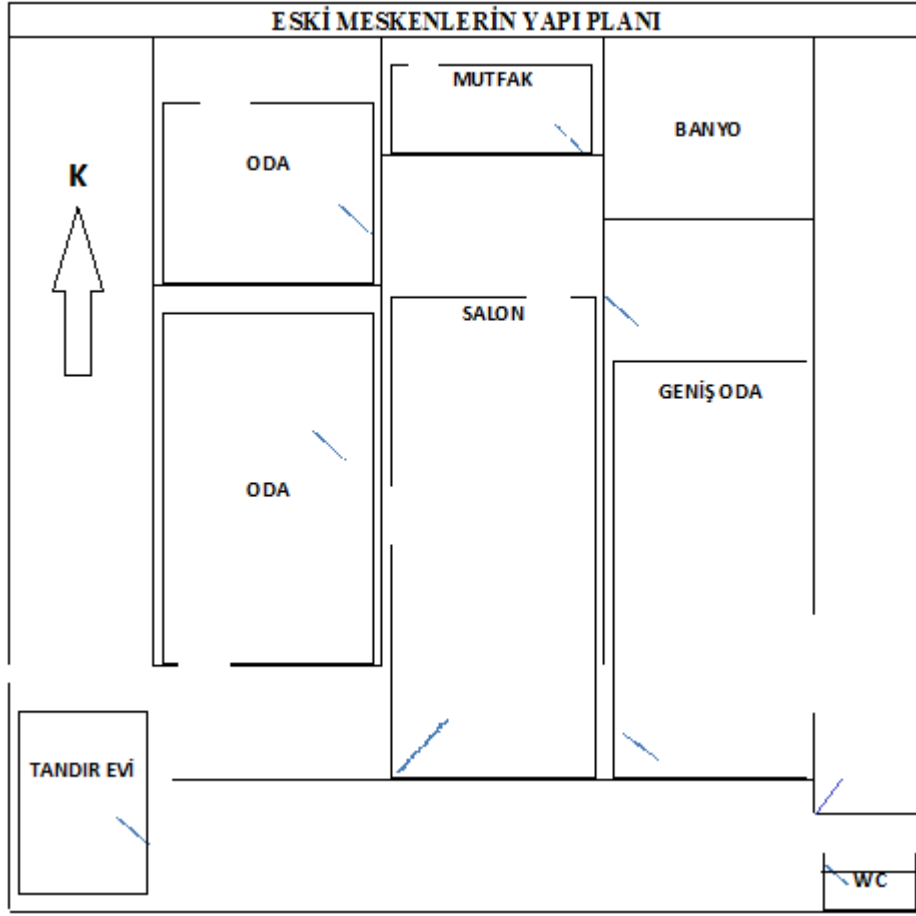
Foto 2. Karaali köyünde eski ve yeni meskenler bir arada bulunmaktadır.

Karaali Köyü yerleşiminde genel olarak ilk kurulmuş eski yapılarda yapı malzemesi olarak kerpiç kullanılırken, günümüzde yapılan yeni ise yapılar ise betonarmedir (Foto 2,3). Bu betonarme yapılarda genellikle kullanılan malzeme briket ve tuğladır. Köy yerleşme alanının eski bölümü sık bir dokuya sahip olmasına karşılık yeni bölümde ise yerleşme dokusu daha gevşek bir yapıya sahiptir.

3.1.1. Eski Meskenler

Karaali köyü 'nn eski yapıları köy merkezinde düz alan üzerinde ve genel olarak doğal yapı malzemesi olan kerpiç kullanılarak yapılan evlerdir.

Şekil 2. Karaali Köyü'nde Eski Bir Meskenin Planı

Eski yapılar alansal olarak 100-150 m² lik bir alana sahiptir. Duvarlar 30-40 cm arasında değişen kalınlıklara sahiptir. Pençeler güvenlik amacıyla daha küçük olarak ve demir korkuluklarla korunmuştur. Eski yapılarda mutfak ve tuvalet meskenin önemli bir ögesini oluşturmaktadır. Tuvalet ana üniteden ayrı ama avlunun bir kenarında bulunmaktadır. Evlerin giriş kısmı büyük ve uzun bir koridordan oluşmaktadır. Diğer bölümlerin kapıları genel olarak koridora açılmaktadır. Eski yapılar içerisinde bulunan odalardan bir tanesi genelde daha büyük diğer odalar ise daha küçüktür. Büyük oda, baş oda veya misafir odası olup daha muntazamdır (Şekil 2).

Foto 3. Karaali Köyü’nde eski meskenlerin sayısı gittikçe azalmaktadır.

Evlerin dışında eklenti olarak yapılmış olan tuvalet, ve yemek yapmak için kullanılan tandır benzeri kısımlar ise evin avlusu içerisinde yer almaktadır.

3.1.2. Yeni Meskenler

Karaali köyünde 1990’lı yıllardan sonra sulama imkânlarının gelişmesi ile birlikte tarımsal faaliyetlerin artmasıyla köy halkının gelirinin de artmasına neden olmuştur. Bununla beraber köy merkezindeki eski kerpiçten yapılmış olan yapılar yavaş yavaş terk edilmiştir. Bunların önemli bir bölümünü ahır, anbar vb. faaliyetler için kullanılmaya başlanmıştır.

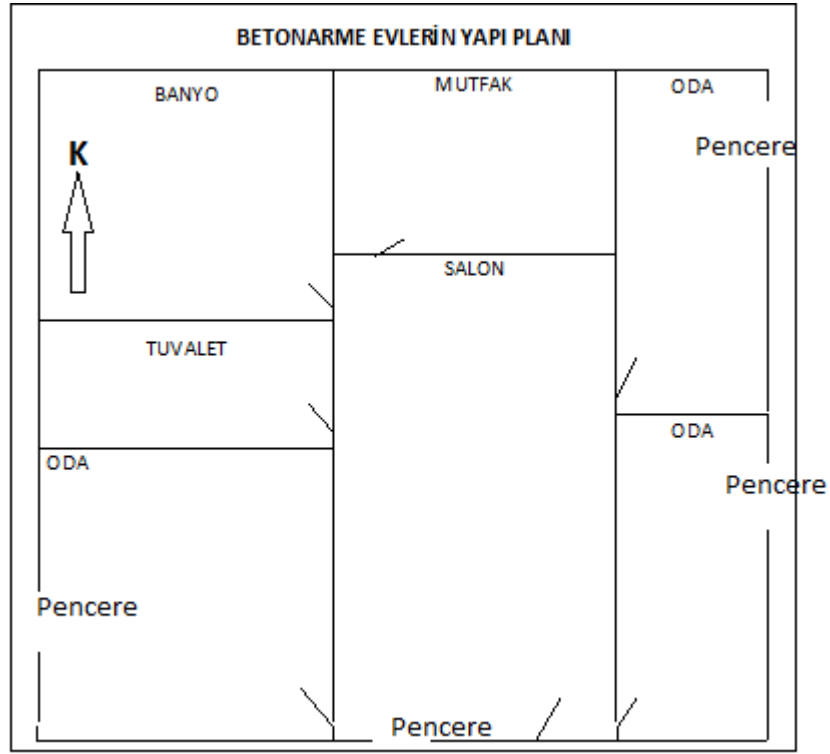

Foto 4. Karaali Köyü’nde yeni meskenler birkaç kattan oluşmaktadır.

Eski meskenlerin büyük bölümü zaten yapı sağlamlığı açısından yetersiz olduğundan bunlar ya kendiliğinden yada mesken sahibi tarafından yıkılarak yerine daha modern yapılar inşa edilmiştir(Foto 4). Köy halkının bir kısmı ise kendi özel mülkiyetlerinde olan arazilerinde modern yapılar inşa etmişlerdir. Ancak bunların sayısı fazla değildir.

Yeni yapılan meskenlerde doğal yapı malzemesi kerpiç yerine betonarme yapı malzemeleri olan tuğla ve briket kullanılarak meskenler inşa edilmiştir. Yeni meskenler eski meskenlere göre daha geniş alan üzerine inşa edilmişlerdir. Yeni meskenlerin alanı eski meskenlere göre daha geniştir. Ayrıca yeni meskenlerde avlu içerisinde bahçe alanları da mevcuttur.

Şekil 3. Karaaali Köyünde Yeni Yapılara Ait Mesken Planı

Karaali köyü ve çevresinde ki yeni yapıların planları incelendiğinde ise mesken girişinde büyük ve uzun bir koridor göze çarpmaktadır. Günümüzde yapılan yeni yapılan yapıları eski yapılan yapılardan ayıran en önemli özellik ise tuvaletin evlerin içinde olmasıdır. Ayrıca eski yapılardan farklı olarak yeni yapılarda evin alanı daha geniş pencere ebatları büyük ve daha ferah olarak tasarlanmıştır. Yeni meskenler genellikle köyün daha sonradan yerleşmeye açılmış olan alanlarında görülmektedir. Ayrıca yeni iki katlı yapılarda yaz mevsiminde kullanmak amacıyla geniş balkonlar yer almaktadır.

Geçmişten günümüze doğru eğitim seviyesinin artması, gelenek göreneklerin değişmesi ile daha yerleşik bir ortak yaşam kültürünün ortaya çıkması, kitle iletişim araçlarının kırsal kesime kadar ulaşması, sonucu 1990'lı yıllardan sonra şehir merkezi ve Şanlıurfa dışından artan ziyaretçi gelişleri sonucu yeni meskenler daha modern bir yapıya sahip olmuştur. Bunun en önemli sonucu olarak eski meskenlerde evin dışında veya bazı meskenlerde hiç olmayan tuvaletin ve banyonun evin içinde olması bunun en önemli göstergesidir.

Şanlıurfa ilinde geçmişten günümüze kadar yaşamlarını devam ettirebilmiş, mart ayı ortasından ekim ayı sonlarına kadar kullanılan, aynı zamanda gün geçtikçe sayıları artan, tarım ve hayvancılık amaçlı yapılmış bir veya birkaç meskene hollik denir. Yapımında kullanılan malzemeler, kuruluş yerine ve kullanım amacına göre değişebilen holliklerin planları dikkate alındığında pek muntazam olmayan bir mesken özelliğindedir. Hollikler genellikle tarım alanlarının kenarında, suya yola yakın, çevresine oranla yüksekçe bir yerde kurulmuştur (Elibüyük ve Güzel, 2003 56-57)

Karaali köyü merkezine yakın tarım alanlarında özellikle pamuk tarlaları kenarında nisan ayından başlayarak kasım ayı sonuna kadar hollik yerleşmelerine rastlanılmaktadır.

3.2. NÜFUS ÖZELLİKLERİ

Nüfus; sürekli olarak her an hareket halinde olan ve değişen bir olgudur. Doğumlar, ölümler ve göçlerin sonucunda Dünya da yaşayan insanların sayısı sürekli değişmektedir. Dünya nüfusu kimi zaman azalma, kimi zamanda artma eğilimi gösterirken dağılışı da durağan olmayıp sürekli bir değişim içerisinde bulunmaktadır. Nüfus hareketleri o kadar büyük bir hız ve o kadar karışık cereyan eden bir olaydır ki ne denli düzenli yapılsa yapılsın hiçbir sayım hiçbir kayıt bu hareketliliği günü gününe tam olarak sağlıklı bir şekilde ortaya koyamamaktadır (Tanoğlu, 1966: 26-29).

Tablo 9. Karaali Köyü ve Çevresindeki Yerleşim Yerlerinin Nüfusu (1935-2014)

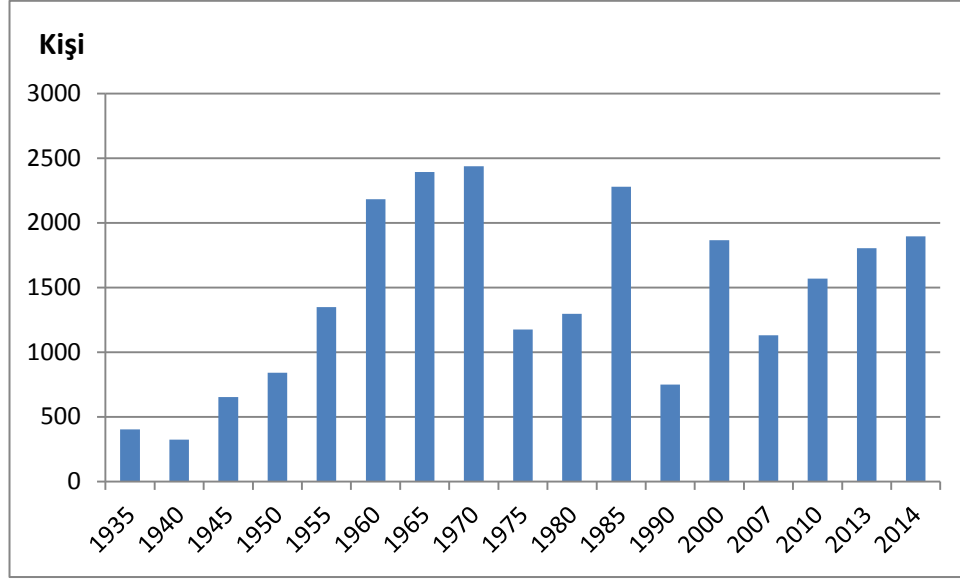
YERLEŞİM ADI	KARAALİ	YARDIMCI BUCAK MRK	AKÖREN	BAKIŞLAR	UMUROBA	BUCAK MERKEZİ TOPLAM
YILLAR						
1935	403	162	358	190	146	9113
1940	323	352	391	207	90	9216
1945	652	412	291	224	138	10087
1950	841	396	273	180	314	10960
1955	1349	415	232	192	488	11492
1960	2183	483	171	163	455	12839
1965	2393	353	169	107	547	12088
1970	2436	390	199	120	488	12964
1975	1174	296	124	99	158	9876
1980	1297	336	195	97	313	9722
1985	2279	612	300	389	873	19912
1990	748	1995	322	522	887	28948
2000	1866	1342	247	415	485	41342
2007	1130	1806	177	525	748	45182
2010	1568	2497	215	610	964	63142
2013	1804	2778	248	697	1069	69846
2014	1894	2891	267	766	1102	70158

Kaynak: TÜİK

Araştırma sahası olan Karaali Köyünün Türkiye İstatistik Kurumu'ndan alınan nüfus verileri incelendiğinde (Tablo 9); köyün 1935 yılında nüfusunun 403 kişi iken, bu sayının 1940 yılında ikinci Dünya Savaşı nedeniyle askere alma ve göç nedenleriyle 323'e düşmüştür. Ancak 1945 yılında köy nüfusu 652 kişiye yükselmiştir. 1945 yılından itibaren yükselme 1975 yılına kadar sürekli olarak devam ederken 1975 yılında yapılan genel nüfus sayımında 1174 kişiye düştüğü görülmektedir. Bu durumun temel sebebinin kırsal kesimden şehir merkezine olan göçlerin etkili olduğu söylenebilir. Ayrıca Karaali köyünün idari sınırları içerisinde olan bazı mahalle ve geçici yerleşimlerin idari yönden ayrılması sonucu köy nüfusunda ciddi azalma olmuştur (Tablo 9). 1980 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre köyün nüfusu tekrar yükselmeye başlamış ve bu dönem de 1297 kişiye ulaşmıştır. 1985 yılında ise 2279 kişi olmuştur. 1990 yılında ise yapılan nüfus sayımı sonucunda

ise 748 kişiye düşmüştür. Sayının bu kadar azalmasında kırsal kesimden göçün yanı sıra uzun yıllardan gelen miras olayı yüzünden arazilerin paylaşılması sebebiyle tarlaların küçülmesi ekonomik olarak gelir getirmemesi neden olmuştur. Ayrıca idari yönden Karaali köyüne bağlı olan bazı mezra alanlarının köy statüsüne kavuşması da en önemli faktörü oluşturmuştur.

Grafik 8. Karaali Köyü'nde Nüfusun Yıllar İçindeki Değişimi

Kaynak: TÜİK

1993 yılından başlayarak köy ve çevresinde jeotermal kaynağın bulunması ile beraber nüfus miktarı hızla artmaya başlamıştır. 2000 yılındaki nüfus sayımında köy nüfusu 1866 kişiye çıkmıştır. 2011 yılında adrese dayalı nüfus sebebiyle nüfus tekrar 1691 kişiye düşerken 2013 yılında yeniden 1800 kişiyi aşmıştır. Ancak mevcut nüfusuna göre bile Karaali köyü önemli yerleşim birimi olarak karşımıza çıkmaktadır.

2007 yılından itibaren köy nüfusunda sürekli olarak bir artış olduğu görülmektedir. 2007 yılında köy nüfusu 1130 kişi olarak belirlenmiştir. 2014 yılı adrese dayalı yapılan nüfus sayımında ise 1894 kişiye ulaşmıştır.

Karaali köyü çevresine göre nüfusu fazladır. Köyün bağlı olduğu Yardımcı bucak merkezinin nüfus miktarının köyden çok fazla olmadığı görülebilmektedir (Tablo 9). Bu durum bize Karaali köyünün geçmişte de önemli bir yerleşim merkezi

olduğunu göstermektedir. Özellikle tarımsal arazilerin verimliliği bu bölgeye Suriye'den gelerek yerleşen nüfusun sayıca fazlalığı köyün nüfus gelişimine katkı sağlamıştır.

Karaali köyüne halen bağlı olan mezra sayısı 35 tanedir. Ancak geçmiş yıllarda bu 46 mezraydı zamanla artan nüfus miktarının yanı sıra mezra sakinlerinin ayrılma yönündeki talepleri doğrultusunda 11 mahalle ve mezra farklı tarihlerde alınan kararlar doğrultusunda Karaali köyünden ayrılmışlardır (Tablo 11).

Karaali köyü'ne bağlı olan bu mahallelerin büyük bir bölümü zaman içerisinde artan nüfus sebebiyle aile reisinin çocuklarını ve yakın akrabalarını alarak kendi mülkiyetindeki arazi içerisinde yapmış olduğu birkaç evden oluşmuş olan küçük yerleşim yerleridir. Bu mezralara ait olan nüfus verilerine ancak arazi de yapmış olduğumuz anket ve birebir görüşmeler sonucunda nüfus sayılara ulaşılmaya çalışılmıştır. Nüfus bilgilerinin sağlıklı olması amacıyla görüşmeler birkaç defa ve farklı kişilerle gerçekleştirilmiştir. Yaptığımız bu görüşmeler sonucunda 300 kişiden fazla nüfusa sahip olan Karakuş mezarasının Karaali köyü'nün en kalabalık mezarası olduğu tespit edilmiştir. Bu mezaranın sahip olduğu tarım arazilerinin verimliliği ve eski bir mezra oluşu nüfusunun fazla olmasına neden olmuştur (Tablo 10). Karakuş (Adile) mezarası dışında 200 kişiye yaklaşan nüfuslarıyla Hırbetşodey, Aşağıdubba, Bardakcık mahalleleri gelmektedir.

Tektek Platosuna doğru ise tarım arazilerinin azalması, artan eğitim durumu, ulaşım problemleri gibi nedenlerle mezra nüfusları azalmaktadır. Bununla birlikte mezarlardaki hane sayısı da birkaç eve düşmektedir.

Tablo 10. Karaali Köyüne Bağlı Olan Mahalleler ve Mezraların Nüfus Miktarları

SIRA NO	Mahalle Adı		NÜFUS MİKTARI
	YENİ ADI	ESKİ ADI	
1	ALTIN	ATŞANA	59
2	ARICI		41
3	ARPALI	BÜYÜK HUBBAS	54
4	ASKER HAREBESİ		21
5	AŞAĞI İKİZCE		86
6	AŞAĞI DUBBA		156
7	BARDAKCIK	MÜŞERREFE	159
8	BAŞAKLI	ŞÜVEYH	35
9	BAYIRLI	TALA	29
10	BEŞİKDÜZÜ	DİBİ	43
11	BÜYÜK TATLICA	BÜYÜK CULLAP	62
12	DALLICA	HORRA	67
13	DOĞANLI	MATLA	32
14	ESENTEPE		56
15	HIRBETŞODEY		187
16	KORUCA	EBUHELİN	41
17	KARAKUŞ	ADİLE	306
18	KIR İÇİ	KIRRAÇ	42
19	KÜÇÜK ARPALI	KÜÇÜKHUBBAS	47
20	KÜÇÜKSÜTLÜCE	KÜÇÜK HAMİK	39
21	KÜÇÜK TATLICA	KÜÇÜK CULLAP	51
22	KÜÇÜK YOĞURTLU	KÜÇÜK HALİME	75
23	OCAKLI	HUCU	34
24	ORTA ARPALI	ORTA HUBBAS	36
25	ÖĞRENCİ	KÖR ALO	29
26	SARAY		41
27	SELLER		37
28	ŞANLI		41
29	TEPECİK	MEŞREFE	96
30	ÜÇEVLER		84
31	VİZE		91
32	YIĞINLI	TIRBI ŞEMO	103
33	YILDIZLI	KABİLE	49
34	YOĞURTLU	HALİME	109
35	YUKARI İKİZCE	YUKARI DUBBA	113

Kaynak: Şanlıurfa İl Özel İdaresi Mahalli İdareler Kurulu ve Tapu Kadastro İl Müdürlüğü (2014)

Karaali köyünde aşağıda verdiğimiz tablo 11’de Şanlıurfa İl Özel İdaresi Mahalli İdareler Kurulu ve Şanlıurfa Tapu Kadastro Müdürlüğü’nden alınan bilgilerde mahallelerin ayrılmaları sebebiyle köy nüfusu ve arazisinin giderek azaldığı görülmektedir.

Zaman zaman nüfus sayısında görülen dalgalanmaların en büyük nedenlerinden bir tanesi aşağıda verilen tablodaki yerleşim yerlerinin ayrılmaları etkili olmuştur. Mesela 1985 yılında köy nüfusu 2279 kişi iken 1990 yılı nüfus sayımında birden bire 748 kişiye düşmüştür. Ancak 1985 – 1990 yılları arasında köyden ayrılan mahallelerin toplam nüfusu 2500 kişiye yakındır. Yine 2000 yılında 1866 olan köy nüfusu 2007 yılında 1130 kişiye düşmüştür. Aynı şekilde bu dönemde ayrılan yerlerin toplam nüfusu da 800 kişiden fazladır. Bunlar dışında köyden şehir merkezine olan göç hareketlerini de unutmamak gerekir.

Tablo 11. Karaali Köyünden Ayrılarak Köy Statüsü Alan Mahalleler ve Nüfus Miktarları (1990 - 2014)

YILLAR	AYRILMA TARİHİ	1990	2000	2007	2010	2014
YERLEŞİM ADI						
TUZLUCA	04.02.1987	215	468	432	539	557
ÖRENLİ	29.11.1993	519	563	475	419	516
OLGUNLAR	30.04.1988	471	492	677	948	1064
BÜYÜK OTLUCA	16.04.1988	119	175	272	359	411
ALTINTEPE	16.04.1988	289	341	581	693	766
AŞAĞI KOÇLU	24.12.2000		332	420	545	644
AŞAĞI YAZICI				595	743	843
BÜYÜK ÇAYLI		24.12.2000			943	1177
KARAHİSAR	02.12.1994		356	294	390	500
KESKİN	26.12.1988	231	356	544	674	840
YOLBAŞI	29.12.1988	475	629	608	512	554
YUKARI YAZICI	26.12.1988	147	190	510	599	672
YUKARI KOÇLU	04.08.2010				214	284
YAŞAR	04.08.2010				580	588
HAMZABABA	15.02.1999		158	335	462	432
TOPLAM		2466	3902	6686	8854	10058

Kaynak: Şanlıurfa İl Özel İdaresi Mahalli İdareler Kurulu ve Tapu Kadastro İl Müdürlüğü (2014)

3.3. EĞİTİM ÖZELLİKLERİ

Doğada en gelişmiş varlık insandır. İnsanı ve onun davranışlarını tanımlama çözmeye çalışmak aslında oldukça zor ve karmaşık bir iştir. İnsanlar arasında sayısız yönden farklılıklar olduğu kadar, benzerlikler ortak yönler de çoktur. Eğitim programları öncelikle benzerlikler üzerine kurulur ve uygulamada her bireyin yapısına göre ayarlamalar yapılması beklenir. Eğitim, bireyler arasındaki farklılıklara duyarlı olabildiği ölçüde başarılı olabilir. Eğitimde benzerliklere odaklanmak ekonomiktir, kolaylıktır, farklılara odaklanmak ise zor ve pahalıdır, fakat insan doğasının zenginliklerine ancak bu yolla erişilebilir ve toplumda çeşitlilik bu yolla sağlanabilir (Kuzgun, Deryakulu, 2004: 13).

Araştırma sahası olan Karaali köyünün eğitim özelliklerine baktığımızda, okuma yazma bilen 15 yaş ve üstü grubunda 2008 yılında 63'ü erkek, 55'i ise kadındır. Daha sonraki yıllarda ise okuma yazma bilen sayısında sürekli bir artış meydana gelmiştir. Bunun temel nedeni bu tarihlerden itibaren artan kurslar ve teşvikler etkili olmuştur. 2014 yılında erkek nüfus 70 kişiye kadın nüfusu ise 118 kişiye ulaşmıştır. Bu verilerden elde edilen bilgiler ile kadın nüfusunun eğitime erkek nüfusundan daha fazla önem verildiği görülmektedir. Okuma – yazma bilmeyen nüfus incelendiğinde ise 2008 yılında 168 kişinin kadın, 35 kişinin ise erkek olduğu görülmektedir (Tablo 12). Bu rakamlarda okuma yazma bilmeyen nüfusta kadınların oranının oldukça fazla olduğu görülmektedir. Ancak takip edilen yıllarda okuma yazma bilmeyen erkek ve kadın nüfusunda azalma devam etmektedir.

Tablo 12. Karaali Köyünün 15+ Yaş Grubundaki Kadın- Erkek Eğitim Durumu
(2008-2014)

YILLAR	OKUMA YAZMA BİLEN (15+ YAŞ)		OKUMA YAZMA BİLMEYEN (15+ YAŞ)		TOPLAM
	ERKEK	KADIN	ERKEK	KADIN	
2008	63	55	35	168	326
2009	73	17	36	184	360
2010	63	93	25	169	350
2011	62	111	22	169	364
2012	65	110	21	164	360
2013	69	119	21	159	368
2014	70	118	19	151	358

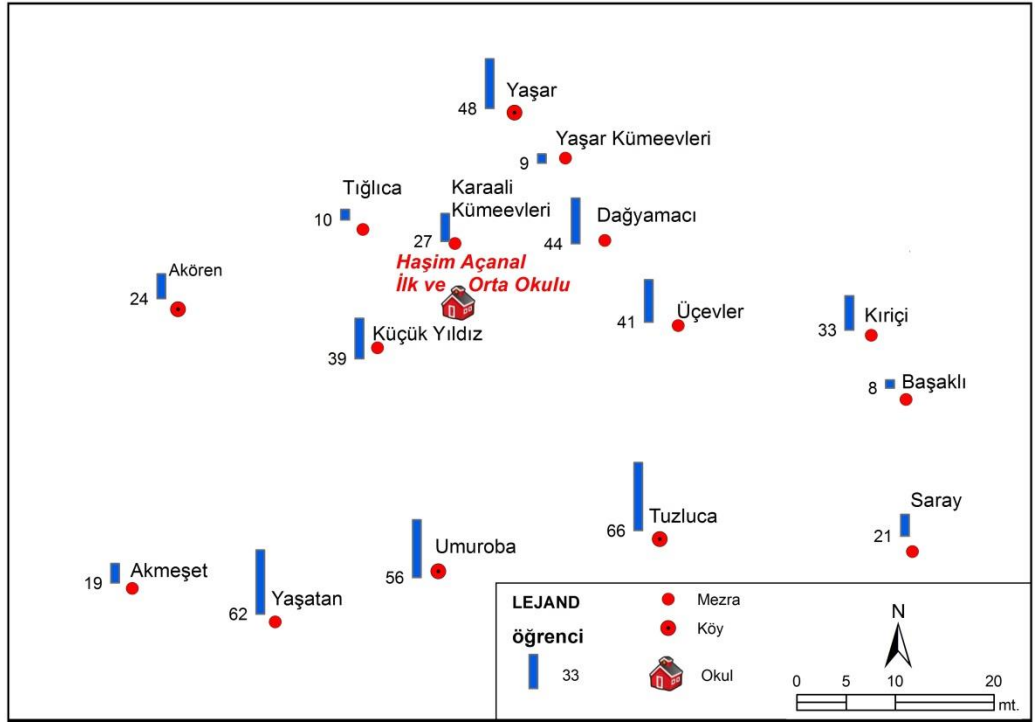
Kaynak: TÜİK (2014)

Araştırma alanımız olan Karaali köyü Haşim Açıanal İlköğretim Okulu 1983 yılında kurulmuş olup 2007 yılında yeniden onarımdan geçirilerek yapılandırılmıştır. Açıanal'lar köyde büyük bir aile olup gerek toprak mülkiyeti ve gerekse de maddi olarak köyün zengin aileleri arasında yer almaktadırlar. Okul 3 kattan oluşmaktadır. Ayrıca öğretmenler için 2 katlı da lojmanı mevcuttur. Derslik sayısı 12, şube sayısı ise 23 tane'dir. Ayrıca 2 adet anasınıfı da mevcuttur (Foto 5).

Foto 5. Karaali Köyü'ndeki Haşim Açıanal ilköğretim Okulundan Bir Görünüm

Harita : 8. Karaali Köyü'nde 2013- 2014 Eğitim Yılına Kadar Taşıma Sisteminde Olan Yerleşmeler

Kaynak:Karaali Köyü Haşim Açıanal İlkokul ve Ortaokul Müdürlüğü (2014)

Tablo 13. Karaali Köyü'nde Öğrenci Sayısı (2005 – 2014)

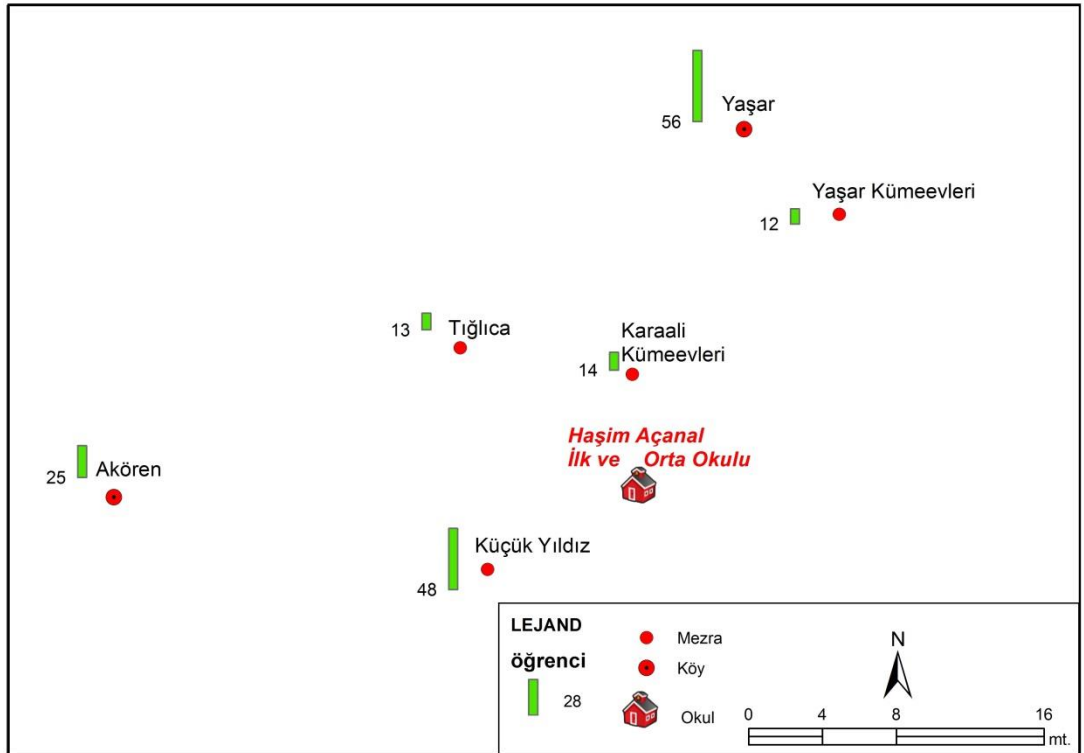
YILLAR	ÖĞRENCİ SAYISI				
	KIZ	%	ERKEK	%	TOPLAM
2005	84	65,63	44	34,37	128
2006	93	64,15	52	35,85	145
2007	267	49,17	276	50,83	543
2008	289	44,46	361	55,54	650
2009	407	49,45	416	50,55	823
2010	450	52,57	406	47,43	856
2011	519	48,51	551	51,49	1070
2012	482	50,53	472	49,47	954
2013	502	50,15	490	49,85	992
2014	322	49,46	329	50,54	651

Kaynak:Karaali Köyü Haşim Açıanal İlkokula ve Ortaokul Müdürlüğü (2014)

Karaali köyündeki ilköğretim okulunda öğrenci sayısı 2005 yılında 128'dir. Bu sayı 2006 yılında 145 kişiye ulaşmıştır. Ancak 2007 yılından itibaren Milli Eğitim Bakanlığı tarafından e-okul sistemine geçilmesi, zorunlu eğitim nedeniyle

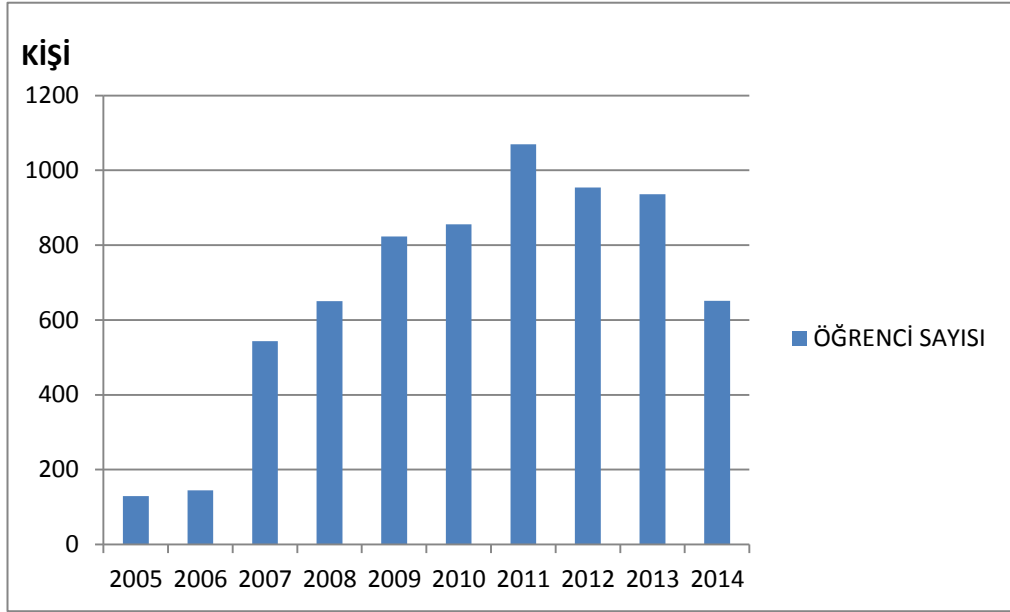
çocuğunu okula göndermeyen vatandaşlara cezai yaptırım uygulamaları, ders kitaplarının ücretsiz dağıtılması gibi nedenlerle Haşim Açıanal İlköğretim Okulunun öğrenci sayısında birden bire büyük bir artış meydana gelmiş, öğrenci sayısı 2007 yılında 543 kişiye, 2008 yılında ise 650 kişiye ulaşmıştır. Daha sonraki yıllarda da bu artış devam etmiştir. 2007 yılından itibaren öğrenci sayısındaki bu kadar büyük artışın temel iki sebebi bulunmaktadır(Tablo 13). Birincisi temel eğitimde taşımali sistemin geniş bir alanda uygulanması, ikincisi de adrese dayali sisteme geçilmesiyle okul çağındaki öğrencilerin otomatik olarak kaydedilmesi ile öğrenci sayısı artmıştır. 2014–2015 eğitim öğretim yılından itibaren ise taşımali sistem içindeki yerleşim sayısını azalması, Umuroba Köyündeki ilköğretim okulunun açılması ile öğrenci sayısında büyük bir azalma meydana gelmiştir (Tablo 13). 2014 – 2015 eğitim öğretim yılında toplam öğrenci sayısı 651 kişiye düşmüştür. Öğrenci sayısındaki düşüşün en önemli nedeni, taşımali öğrenci sayısındaki azalmadır.

Harita : 9. Karaali Köyü’nde 2014- 2015 Eğitim Yılına Kadar Taşıma Sisteminde Olan Yerleşmeler

Kaynak:Karaali Köyü Haşim Açıanal İlkokul ve Ortaokul Müdürlüğü (2014)

Grafik 9. Karaali Köyü’ndeki Öğrenci Sayısının Yıllara Göre Değişimi

Kaynak:Karaali Köyü Haşim Açıanal İlkokul ve Ortaokul Müdürlüğü (2014)

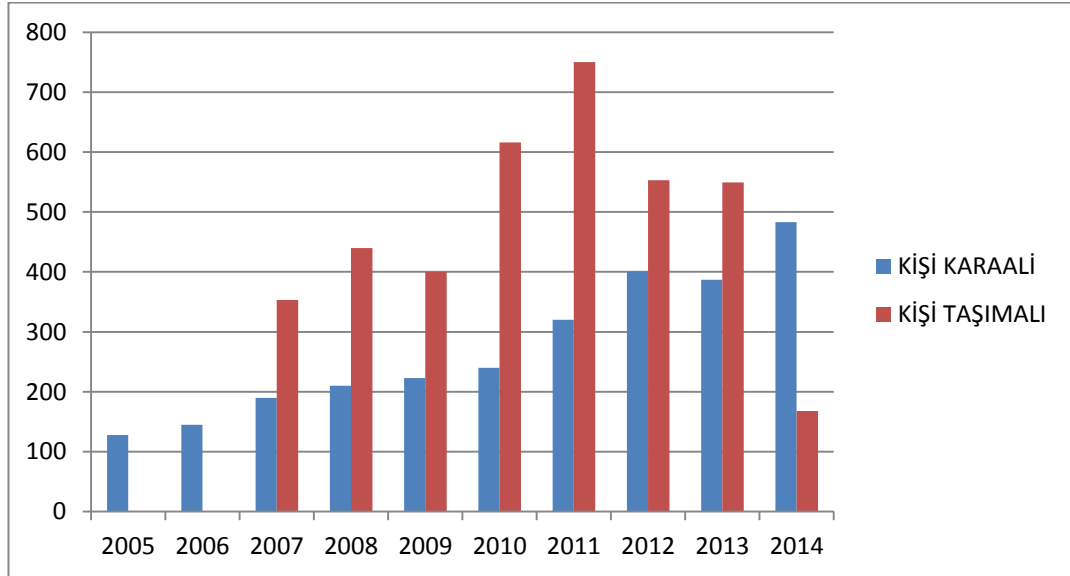
Karaali köyünde bulunan Haşim Açıanal İlkokul ve Ortaokuluna köy dışından taşınmalı sistemle öğrenci taşınması 2007 yılından itibaren yapılmaktadır. 2005 ve 2006 eğitim öğretim yıllarında taşınmalı öğrenci bulunmadığı için okulun öğrenci sayısı azdır. 2007 yılından itibaren taşınmalı sisteme geçilmesiyle öğrenci sayısı artmaya başlamıştır. 2006 yılında 150 kişi civarında olan sayı, 2007 yılında 550 kişiye yaklaşmıştır. Daha sonraki yıllarda artarak, 2011 yılında 1070 kişiye ulaşmıştır. 2012 yılında 954 ‘e, 2013 yılında 936’ya düşen öğrenci sayısı, 2014 yılından itibaren Umuroba Köyü’nde okul açılması ile birlikte öğrenci sayısı taşınmalı da 168 kişiye düşmüştür (Tablo 14).

Tablo 14. Karaali Köyü İlköğretim Okulu Taşımali Öğrenci Durumu (2005 – 2014)

YILLAR	YERLEŞİMİN ÖĞRENCİ SAYISI				TOPLAM ÖĞRENCİ SAYISI
	KARAALİ	%	TAŞIMALI	%	
2005	128	100		0	128
2006	145	100		0	145
2007	190	35	353	65	543
2008	210	32,3	440	67,7	650
2009	223	27,1	400	72,9	823
2010	240	28	616	72	856
2011	320	30	750	70	1070
2012	401	42,3	553	57,7	954
2013	387	40,6	549	49,4	936
2014	483	25,8	168	74,2	651

Kaynak:Karaali Köyü Haşim Açıanal İlkokul ve Ortaokul Müdürlüğü (2014)

Grafik 10. Karaali Köyü İlköğretim Okulu Taşımali Öğrenci Durumu (2005 – 2014)

Kaynak: Haşim Açıanal İlköğretim Okulu Müdürlüğü (2014)

2007 yılından itibaren Karaali köyü dışından taşınmalı sistemle getirilen öğrenciler çoğunlukla mezra veya okulu bulunmayan nüfus miktarı yönünden Karaali köyünden daha az nüfusa sahip olan köylerden oluşmaktadır.

Taşınmalı sistemle taşınan öğrenciler 2014 yılına kadar 13 mahalle ve mezra ile 4 köyden oluşmaktaydı. Bu yerleşimlerden öğrenciler servislerle okullarına getirilmektedir. Aynı zamanda bu öğrencilere öğle yemekleri de kumanya şeklinde verilmektedir. 2014 yılına kadar Taşınmalı sisteme dahil olan başlıca mezralar şunlardır; Akmeşet, Dağyamacı, Üçevler, Küçük Yıldız, Yaşatan, Başaklı, Saray, Kırıçi, Tığlıca ve Karakuş gibi mezralardan oluşmaktadır. Ayrıca bu mezralar dışından Akören, Umuroba, Tuzluca ve Yaşar köylerinden de taşınmalı sistemle öğrenciler getirilmektedir (Tablo 15). Ancak 2014 il Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından alınan karar ve çevre de açılan okullarla birlikte taşınmalı sisteme dahil olan öğrenci sayısı 550 kişi civarında iken 2014 yılında 168 kişiye düşmüştür. Taşınmalı sisteme dahil köy sayısı ikiye, mezra sayısı da 4'e düşmüştür. Şu an taşınmalı sistemle Akören ve Yaşar köylerinden öğrenciler getirilmektedir. Ayrıca Küçük Yıldız, Tığlıca, Yaşar Küme Evleri mezralarından öğrenciler taşınmaktadır.

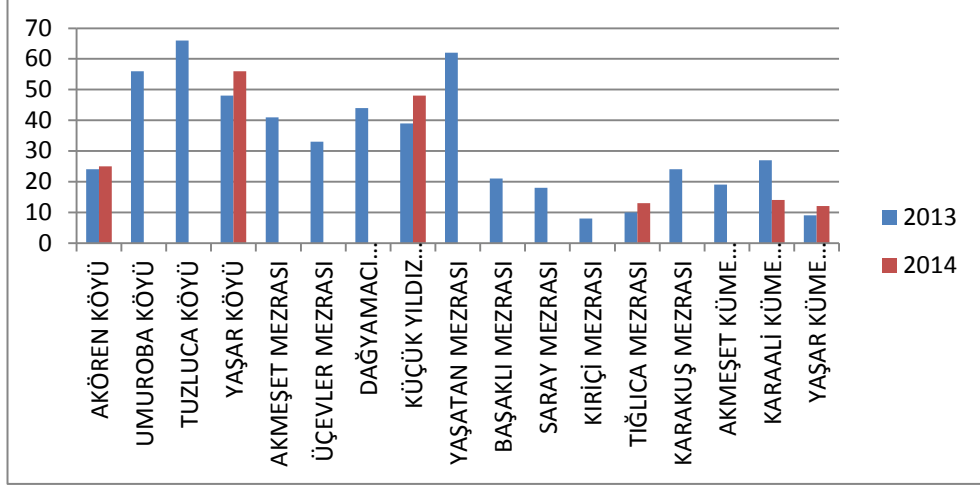
Tablo 15. Karaali Köyü’nde Taşımali Sisteme Dahil Olan Yerleşimler ve Öğrenci Sayıları (2014)

SIRA NO	YERLEŞİM ADI	ÖĞRENCİ SAYISI					
		2013			2014		
		İLKOKUL	ORTAOKUL	TOPLAM	İLKOKUL	ORTAOKUL	TOPLAM
1	AKÖREN KÖYÜ		24	24		25	25
2	UMUROBA KÖYÜ		56	56			
3	TUZLUCA KÖYÜ		66	66			
4	YAŞAR KÖYÜ		48	48		56	56
5	AKMEŞET MEZRASI	13	28	41			
6	ÜÇEVLER MEZRASI	26	7	33			
7	DAĞYAMACI MEZRASI	24	20	44			
8	KÜÇÜK YILDIZ MEZRASI	21	18	39	25	23	48
9	YAŞATAN MEZRASI	41	21	62			
10	BAŞAKLI MEZRASI	14	7	21			
11	SARAY MEZRASI	9	9	18			
12	KIRIÇI MEZRASI	5	3	8			
13	TIĞLICA MEZRASI	6	4	10	8	5	13
14	KARAKUŞ MEZRASI		24	24			
15	AKMEŞET KÜME EVLERİ	8	11	19			
16	KARAALI KÜME EVLERİ	13	14	27	14		14
17	YAŞAR KÜME EVLERİ		9	9	12		12
TOPLAM ÖĞRENCİ SAYISI		180	371	549	59	104	168

Kaynak: Karaali Köyü Haşim Açanal İlkokul ve Ortaokul Müdürlüğü (2014)

Okulun mevcut en büyük sorunlarından bir tanesi sık sık kesilen elektrikler oluşturmaktadır. Ayrıca, taşımali eğitimin yapıldığı okulda ulaşım önemli bir sorundur. Bölgenin diğer sorunlarından biri olan kızların okula gönderilmemesi sorununa taşımali eğitim sayesinde bir nebze çare bulunmuştur. Ders saatleri dışında ayrıca özellikle bayanlara yönelik okuma yazma kursu açılmış olup köydeki eğitim seferberliği çalışmalarına katkı sağlamaktadır.

Grafik 11. Karaali Köyü'nde Taşımali Sisteme Dahil Olan Yerleşimler ve Öğrenci Sayıları 2013 ve 2014 Yıllarına Göre Karşılaştırılması (2014)

Kaynak: Karaali Köyü Haşım Açıanal İlkokul ve Ortaokul Müdürlüğü (2014)

3.4. SAĞLIK HİZMETLERİ

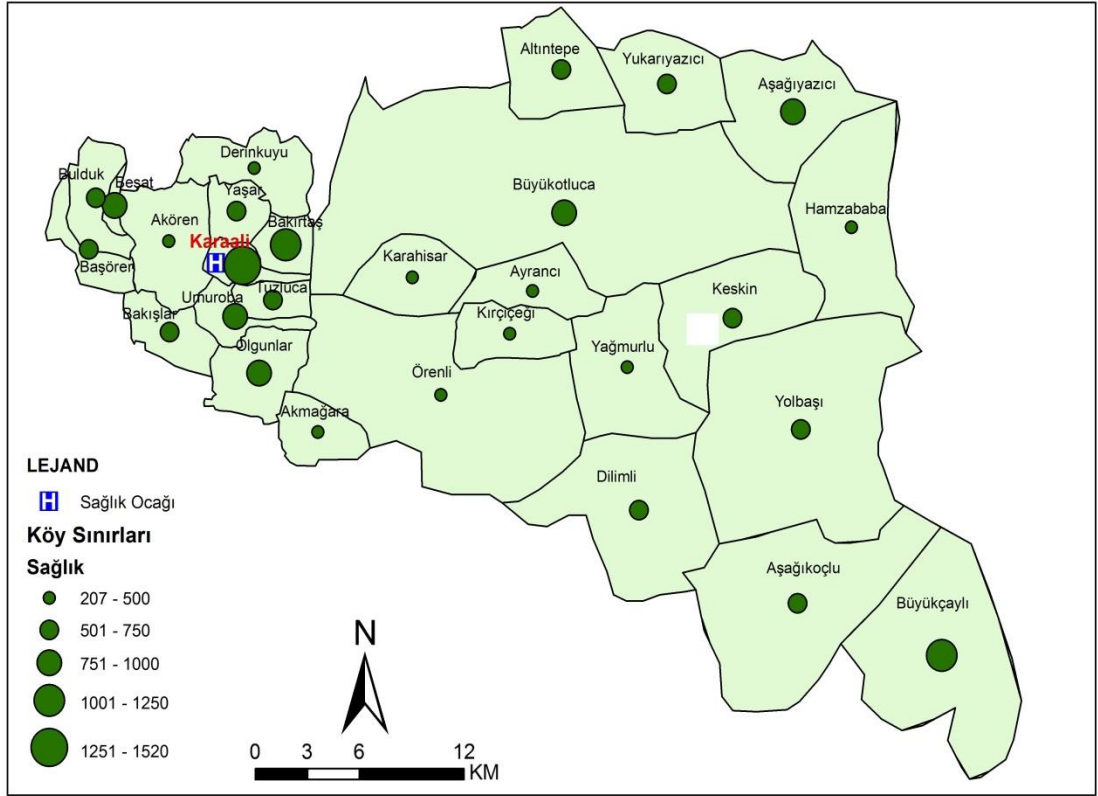
Günümüzde müreffeh ve mutlu bir toplum meydana getirilmesi ancak sağlıklı bireylerle mümkün olabilmektedir. Bu sebeple sağlık hizmetleri birey ve toplum için büyük bir öneme sahiptir. Ülkemizde son dönemde sağlık alanında yapılan yatırımlar ve kanuni düzenlemelerle önemli gelişmeler kaydedilmiş, sağlık hizmetlerinin sunumunda hem devlet hem de özel sektör katkılı olarak gerçekleştirilmektedir.

Foto 6. Karaali Köyü'nde sağlık hizmetlerini Aile Sağlık Merkezi Yürütmektedir.

Araştırma alanım olan Karaali köyünde, sağlık hizmetini devlet sağlamaktadır. Köyde bir sağlık ocağı bulunmakta olup burada beş doktor aile hekimliği görevini sürdürmektedir. Bunun dışında beş sağlık memuru ile birlikte iki yardımcı personel olarak görev yapmaktadır (Tablo 16).

Harita 10. Karaali Köyü'ndeki Aile Sağlık Merkezinin Hizmet Verdiği Yerleşim Yerleri Nüfus Miktarları Haritası

Kaynak: Şanlıurfa Halk Sağlığı Müdürlüğü Eğitim Şube Birimi Bilgi İşlem Şefliği (2014)

Tablo 16. Karaali Köyü Aile Sağlık Merkezindeki Personel Dağılımı

AİLE HEKİMİ SAYISI	SAĞLIK MEMURU SAYISI	DİĞER PERSONEL SAYISI	TOPLAM PERSONEL SAYISI
5	5	2	12

Kaynak: Şanlıurfa Halk Sağlığı Müdürlüğü Eğitim Şube Birimi Bilgi İşlem Şefliği (2014)

Mevcut sağlık ocağında bazı fiziki sorunlar göze çarpmaktadır. Mesela hastalar için bekleme salonunun olmaması, tuvalet sayısının yetersizliği özellikle ilkbahar ve sonbahar mevsiminde artan hasta sayısıyla daha da önemli bir sorun haline getirmiştir. Hastaların büyük bir bölümünün eğitim seviyesinin düşüklüğü sebebiyle zaman zaman sağlık personeli ile hasta ve yakınları ile de sıkıntılar yaşanabilmektedir. Bu sebeple 2014 yılında Karaali köyü aile sağlık merkezi için yeni bir ek bina yapılmaktadır. İnaşatın 2015 yılı Haziran ayında tamamlanarak hizmete sunulması hedeflenmektedir. İhtiyaç duyulan ilaçlara ise köydeki eczaneden ulaşılmaktadır (Foto 7).

Foto 7. Karaali Köyü’nde sağlık hizmetlerine yardımcı olan bir eczane de bulunmaktadır.

Sağlık ocağının genel tedavi hizmetleri ayaktan tedavi şeklinde yapılmakta, durumu ağır olan hastalar şanlıurfa Merkezdeki hastanelere sevk edilmektedir. Karaali köyü aile sağlığı merkezinin 2014 yılı aylık bazında muayene sayısı incelendiğinde yıl içerisindeki toplam hasta sayısının 18000’in üzerinde olduğu görülmektedir (Tablo 17). Mevsim geçişlerinde (ilkbahar ve sonbahar) hasta sayısı artarken yaz mevsiminde hasta sayısı oldukça azalmaktadır. Özellikle yaz mevsimi olan haziran, temmuz ve ağustos aylarında insanların bir bölümünün köy dışına tarım işçisi olarak çalışmaya gitmesi, bir bölümünün de köy ve çevresindeki tarım

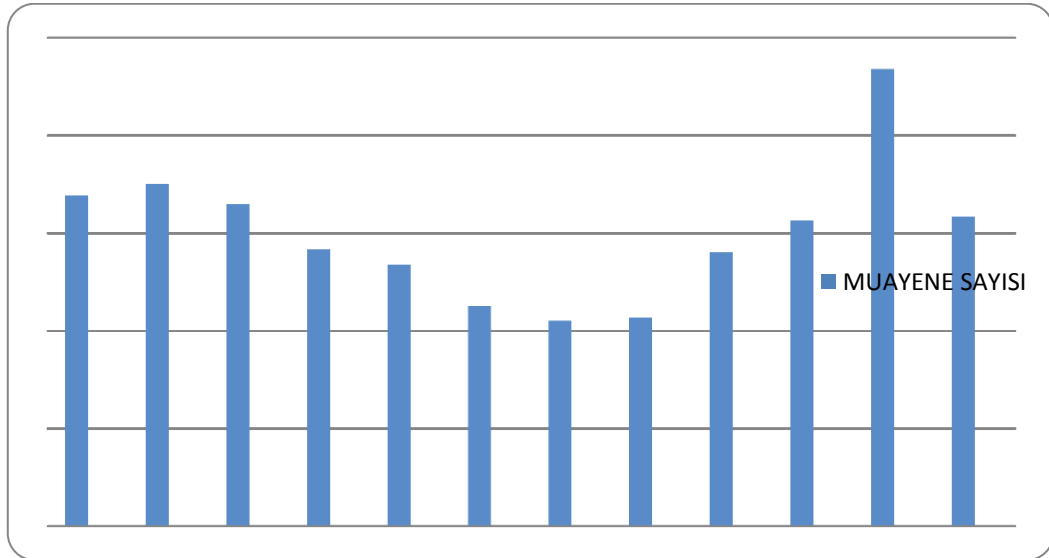
arazilerinde çalışması sebebiyle azalan nüfusla birlikte hasta sayısında da belirgin bir azalma görülmektedir. Yaz aylarında artan işçi göçleri ile birlikte kuruma gelen hastaların aşı takiplerinde süreklilik sağlanamaması da bir başka sorunu oluşturmaktadır.

Tablo 17. Karaali Köyü Aile Sağlık Merkezinin 2014 Yılı Aylık Muayene Sayısı

AYLAR	MUAYENE SAYISI	%
OCAK	1694	9,42
ŞUBAT	1752	9,73
MART	1651	9,17
NİSAN	1420	7,88
MAYIS	1341	7,44
HAZİRAN	1128	6,26
TEMMUZ	1052	5,84
AĞUSTOS	1068	5,93
EYLÜL	1404	7,79
EKİM	1566	8,69
KASIM	2340	12,99
ARALIK	1587	8,81
YILLIK TOPLAM	18003	100

Kaynak: Şanlıurfa Halk Sağlığı Müdürlüğü Eğitim Şube Birimi Bilgi İşlem Şefliği (2014)

Grafik 12. Karaali Köyü Aile Sağlık Merkezinin 2014 Yılı Hasta Muayene Sayısı

Kaynak: Şanlıurfa Halk Sağlığı Müdürlüğü Eğitim Şube Birimi Bilgi İşlem Şefliği (2014)

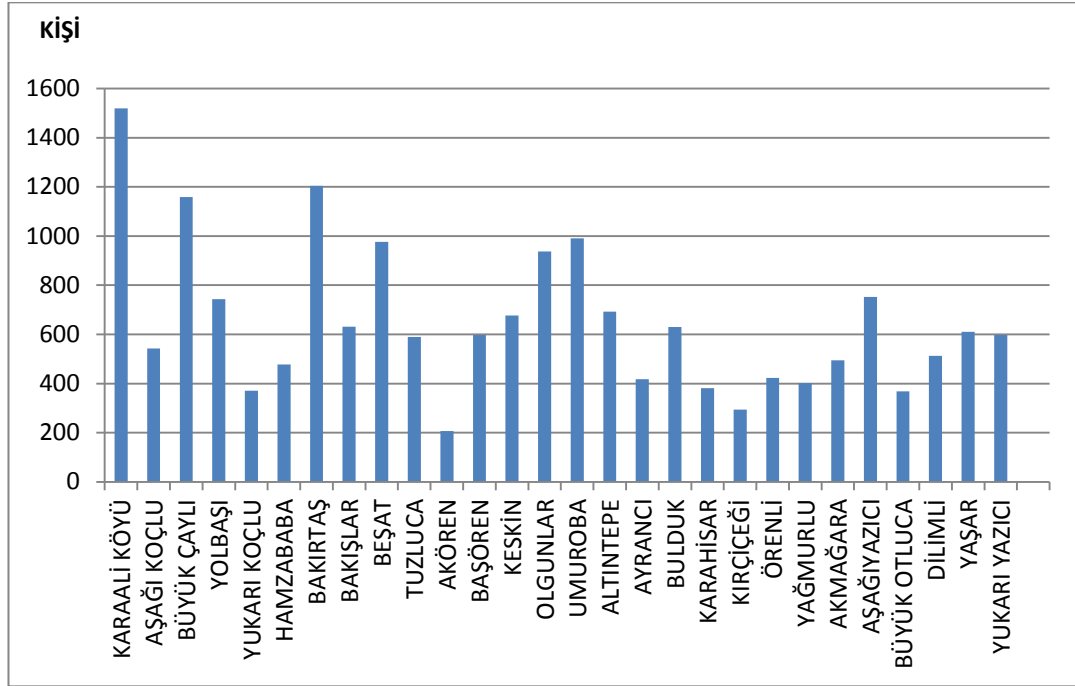
Aile sağlık merkezinde bulunan mevcut sağlık personeli ile Karaali köyü dışında 27 köye daha hizmet verilmektedir (Tablo 18). 2014 yılı Aralık ayı nüfus verilerine göre 28 köye ve buna bağlı olarak 86 mevrada yaşayan 18000'den fazla insana hizmet etmektedir. Ancak mevcut sağlık merkezinin fiziki koşullarının yetersizliği sebebiyle İl Halk Sağlığı Müdürlüğü tarafından ek bina inşaatı bitme aşamasında olup 2015 yılı Mart ayı içerisinde hizmete açılması planlanmaktadır.

Tablo 18. Karaali Köyü Aile Sağlığı Merkezinin Hizmet Ettiği Köyler ve Nüfus Miktarları

SIRA NO	KÖYÜN ADI	NÜFUS MİKTARI
1	KARAALI KÖYÜ	1520
2	AŞAğI KOÇLU	543
3	BÜYÜK ÇAYLI	1159
4	YOLBAŞI	743
5	YUKARI KOÇLU	371
6	HAMZABABA	478
7	BAKIRTAŞ	1205
8	BAKIŞLAR	631
9	BEŞAT	977
10	TUZLUCA	590
11	AKÖREN	207
12	BAŞÖREN	597
13	KESKİN	677
14	OLGUNLAR	937
15	UMUROBA	991
16	ALTINTEPE	693
17	AYRANCI	418
18	BULDUK	630
19	KARAHİSAR	381
20	KIRIEğİ	294
21	RENLI	423
22	YAğMURLU	402
23	AKMAğARA	495
24	AŞAğIYAZICI	753
25	BÜYÜK OTLUCA	368
26	DİLİMLİ	513
27	YAŞAR	611
28	YUKARI YAZICI	597
TOPLAM		18204

Kaynak: şanlıurfa Halk Sağlığı İl Müdürlüğü (2014)

Grafik 13. Karaali Köyü Aile Sağlığı Merkezinin Hizmet Ettiği Köyler ve Nüfus Miktarları

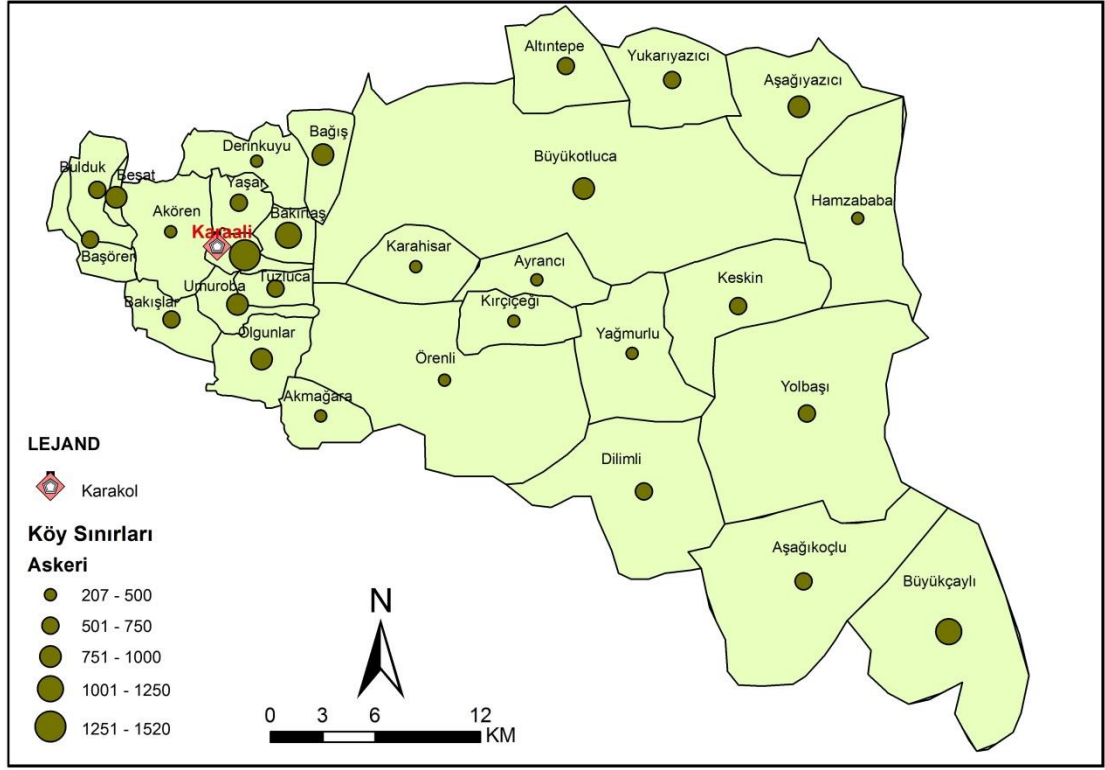
Kaynak: Şanlıurfa Halk Sağlığı İl Müdürlüğü (2014)

3.5. GÜVENLİK HİZMETLERİ

Güvenlik kavramı ilk insanın varoluşundan itibaren hayatımıza girmiş ve günümüze kadar çeşitli aşamalardan geçerek gelmiştir. Bu yüzden tarihin hangi dönemine bakılırsa bakılsın güvenlik kavramı bütün bir süreç içerisinde değerlendirilmektedir. Zaman ve koşullara göre gelişen olaylar bu kavramın içeriğini zenginleştirmiştir (Dedeoğlu, 2008: 21).

Karaali köyü ve çevresinin güvenliğini köyde bulunan Karaali Jandarma Karakol'u sağlamaktadır. Karakolda 5'i rütbeli personel olmak üzere 30 civarında silahlı kuvvetler mensubu görev yapmaktadır. Jandarma karakolu çevredeki 29 köy ve 68 mahalleden sorumludur. Bu yerleşim birimlerindeki toplam nüfus miktarı 20 bin civarındadır.

Harita 11. Karaali Köyü'ndeki Jandarma Karakol Komutanlığının Hizmet Ettiği Yerleşim Yerleri Nüfus Miktarları Haritası

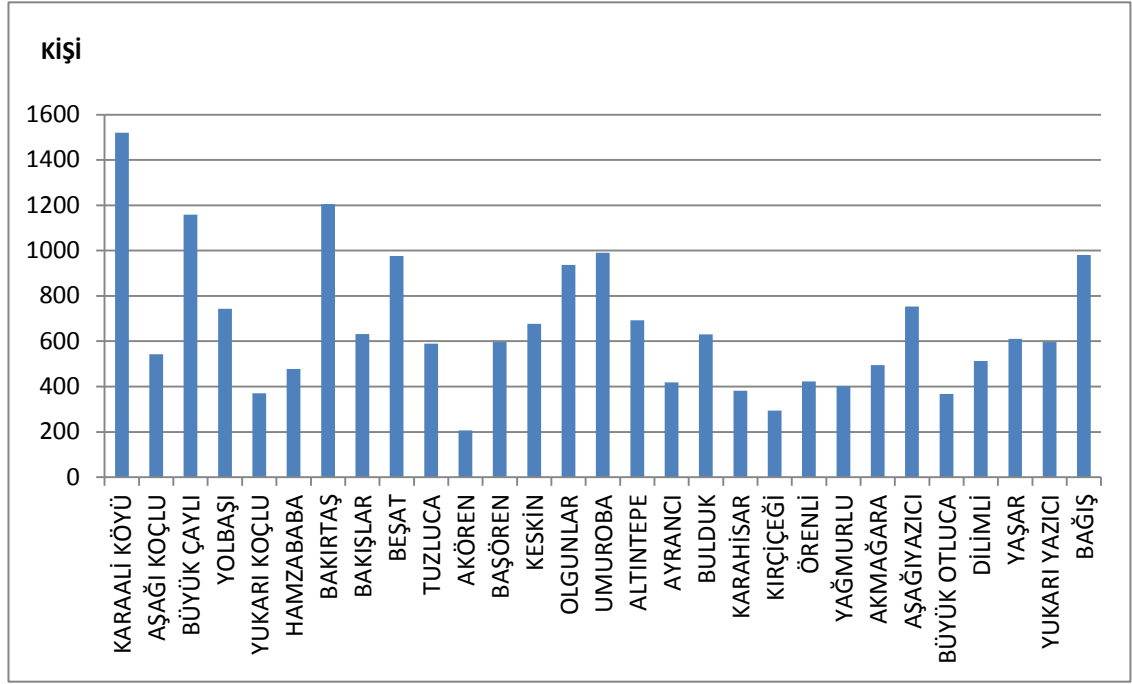
Kaynak: Karaali Köyü jandarma karakol komutanlığı (2014)

Tablo19. Karaali Köyündeki Jandarma Karakolunun Hizmet ettiği Köyler ve Nüfus Miktarları (2014)

SIRA NO	KÖYÜN ADI	NÜFUS MİKTARI
1	KARAALI KÖYÜ	1520
2	AŞAĞI KOÇLU	543
3	BÜYÜK ÇAYLI	1159
4	YOLBAŞI	743
5	YUKARI KOÇLU	371
6	HAMZABABA	478
7	BAKIRTAŞ	1205
8	BAKIŞLAR	631
9	BEŞAT	977
10	TUZLUCA	590
11	AKÖREN	207
12	BAŞÖREN	597
13	KESKİN	677
14	OLGUNLAR	937
15	UMUROBA	991
16	ALTINTEPE	693
17	AYRANCI	418
18	BULDUK	630
19	KARAHİSAR	381
20	KIRÇIÇEĞİ	294
21	ÖRENLİ	423
22	YAĞMURLU	402
23	AKMAĞARA	495
24	AŞAĞIYAZICI	753
25	BÜYÜK OTLUCA	368
26	DİLİMLİ	513
27	YAŞAR	611
28	YUKARI YAZICI	597
29	BAĞIŞ	981
TOPLAM		19185

Kaynak: Karaali Köyü jandarma karakol komutanlığı (2014)

Grafik 14. Karaali Köyü’ndeki Jandarma Karakolunun Hizmet ettiği Köyler ve Nüfus Miktarları (2014)

Kaynak: Karaali köyü Jandarma Karakol Komutanlığı (2014)

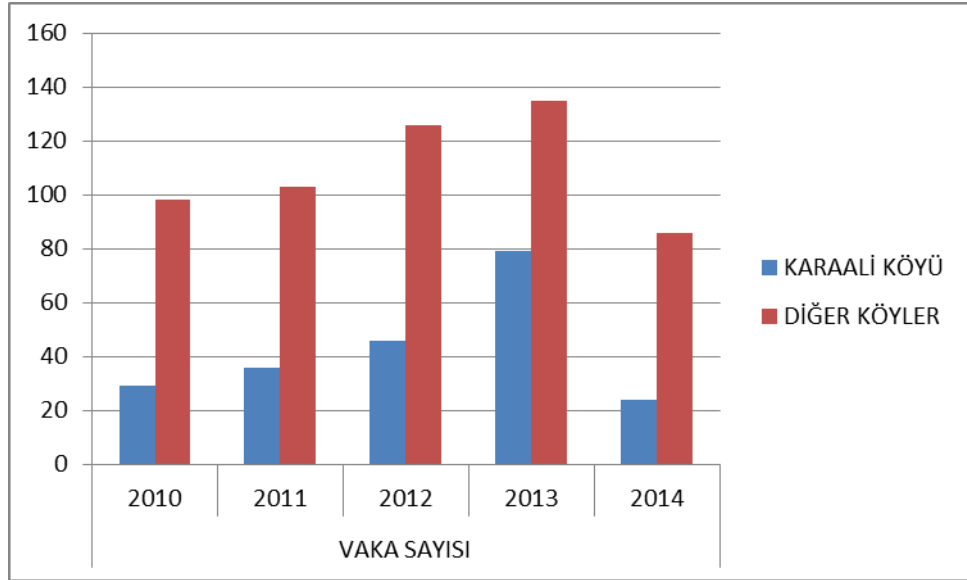
Yılda ortalama jandarma karakoluna gelen vaka sayısı 150 – 200 arasında değişmektedir. Bu vakaların 30-40 civarındaki kısmı Karaali köyüne ait olmaktadır (Tablo 20). 2010 yılında toplam vaka sayısı 127 olmuştur. Bu vakaların 29 tanesi Karaali köyünde meydana gelmiştir. Diğer köy ve yerleşimlerde ise 98 olay meydana gelmiştir. 2011 yılında vaka sayısında az da olsa biraz daha artış göstermiştir. 139 toplam olayın 36 tanesi Karaali köyünde 103 tanesi ise diğer yerleşimlerde meydana gelmiştir. 2012 ve 2013 yıllarında ise vaka sayılarında belirgin bir artış görülmektedir. Bu durumun nedeni araştırıldığında ise bu tarihlerde değişen karakol komutanlarının vakalara bakış açıları, kayda geçen vaka sayısı artmıştır. 2014 yılında mahalli yerel seçimler öncesi vaka sayısında 2013 ve 2014 yılının ilk 9 ayında artış meydana gelmiştir.

Tablo 20. Karaali Köyü Jandarma Karakolunun Sorumlu Olduğu Köylerde Meydana Gelen Vakaların Durumu (2010-2014)

SIRA NO		VAKA SAYISI				
		2010	2011	2012	2013	2014
1	KARAALİ KÖYÜ	29	36	46	79	24
2	DİĞER KÖYLER	98	103	126	135	86
TOPLAM		127	139	172	214	110

Kaynak: Karaali Köyü jandarma karakolu (2014)

Grafik 15. Karaali Köyü Jandarma Karakolunun Sorumluluk Bölgesinde 2010–2014 Yılları Arasında Meydana Gelen Vaka Sayısı

Kaynak: Karaali Köyü jandarma karakolu (2014)

3.6. KARAALİ KÖYÜ'NÜN KÜLTÜREL ÖZELLİKLERİ

Anadolu halkı için düğün, kuralları toplum tarafından belirlenerek keskinleştirilmiş kutsal bir törendir. Anadolu Türkleri düğün törenine, Anadolu eski toplumların her dini törenden önce yaptığı gibi, İslam dininin de bir gereği olan, yıkanarak arınma işlemiyle başlar (Çetin, 2008: 24).

Toplumsal bütünleşmenin ve dayanışmanın önemli unsurlarından olan taziye tören ve uygulamaları, bir toplumda toplumsal yapının aynası gibidir. Bu tür

tören ve uygulamalara bakarak toplumun yapısı hakkında bazı bilgilere ulaşılabilir (Abuzar, 2010: 17).

Karaali köyüne ait düğünleri genel olarak sonbahar ve yaz mevsiminde artış göstermektedir. Çünkü sonbahar mevsiminde hasattan sonra elde edilen parasal gelirler düğünler için harcanmaktadır. Ayrıca yaz tatillerinin de etkisiyle haziran, temmuz ve ağustos döneminde de düğün sayısında artışlar gözlenmektedir. Düğünler hafta içi cuma günü sabahı veya akşamından başlayarak pazar günü akşamına kadar devam etmektedir. Geleneksel düğünlerde kullanılan davul zurna yerini artık orkestra gruplarına bırakmış olmakla birlikte hem modern hem de geleneksel düğünler de yapılmaktadır.

Düğünler evlerin avlularında yapılmakta ancak avlularının yetersiz olduğu durumlarda düğün ise avlu dışında gerçekleştirilmektedir. Kadınlar ve erkekler ayrı ayrı yerler de düğünlerini gerçekleştirirken halaylar birlikte çekilmektedir.

Düğünlerin ikram aşamasında ise ilk etapta uzak yoldan gelen misafirlere daha sonra komşu köylerden misafirlere ve daha sonra tüm aile fertlerine yemekler verilip ikramlarda bulunmaktadır. Ancak düğünlerde ikram edilen yemeklerde düğün sahibinin sosyal ve ekonomik durumu yemek çeşitliliğini ve kullanılan malzemeyi etkilemektedir. Düğünlerde ikram edilen yemekler daha çok kuru fasulye, etli pilav, bölgenin en vazgeçilmez yemeği olan lahmacun, kebaplar, bamya aşısı, patates vs.'dir.

Şanlıurfa'da taziye geleneği ile ilgili uygulamalara baktığımızda; geleneksel yapıya dayalı "cemaatçi" toplum özelliklerinin hala pek çoğunun yaşatıldığını görürüz (Abuzar, 2010: 18).

Şanlıurfa'da taziye geleneğini kırsal ve şehir merkezi olmak üzere iki kategoride değerlendirmek daha uygun olabilir. Kırsal sahalarda geleneksel uygulamalar büyük oranda sürdürülürken, şehir merkezinde bu uygulamalarda bir çözülme ya da değişme yaşandığı görülmektedir (Abuzar, 2010: 18).

Karaali Köyü ve çevresinde taziye yeri; mevsime göre değişmekle birlikte taziyenin yapılacağı alan belirlenir. Taziyenin kış aylarına denk gelen dönemde büyük tahıl ambarları seçilmektedir. Yaz mevsimine denk gelen taziyelerde ise

köylülerin ortak kullanım alanı köy meydanlarına çadırlar kurularak taziye yerleri oluşturulur.

Taziye sahibine yük olmaması için çoğunlukla yakın akrabalar, komşular veya arkadaşlar tarafından yemek işleri, misafirleri karşılama gibi görevler ifa edilir. Taziye ikramlarında mırra (acı kahve), çay, sigara, esans tercih edilirken son dönemde sigaranın toplum içinde içilmesinin sakıncalarına bağlı olarak sigara ikramı azalmaya başlamıştır.

Foto 8. Karaali Köyü'nde 2013 Yılı İçerisinde Hizmete Giren Taziye Evi ve Kuran Kursu Binası Köy Halkı Tarafından Yaptırılmıştır.

Taziye ziyaretleri 10-15 gün sürmekle beraber kimi zaman bu bir aya kadar çıkmaktadır. Bunun sebebi yasta olan taziye sahibinin ve yakınlarının acılarını paylaşmak ayrıca uzak köyler daha sonra duyanlarda taziyelerini sunmaya çalışmışlardır.

Ağıt Türkçede: “Ölenin iyi niteliklerini, ölümünden duyulan acıyı dile getiren, ölenin arkasından niteliklerini anlatan söz veya ezgi” anlamına gelmektedir. Edebiyatta ise; “Ölen bir kimsenin gençliğini, güzelliğini, iyiliklerini, değerlerini,

arkada bıraktıklarının acılarını, büyük felaketlerin acılı etkilerini dile getiren söz veya okunan ezgi, yazılan yazı, sagu, mersiye, ağıt” denilmektedir (TDK sözlüğü). Ağıtçı kelimesinin karşılığı ise; “Ölüye ağıt söylemek için tutulan kimse, ağlayıcı, sagucu, mersiyehan” (TDK sözlüğü) dır.

Şanlıurfa kültüründe ağıt önemli bir yer tutar. Özellikle “Şanlıurfa müziğinin beslendiği damar ağıtlardır. Acı ve hüznün kemikleştiği Urfa'da “ağıt”, ilin olmazsa olmazı gibidir. Ölüm, ayrılık, acı ve hüznün insanın olduğu her yerde varlığını fazlasıyla hissettirir (Kurtoğlu,2011: 67). Karaali köyü ve çevresinde de köyün yaşlıları ile yaptığımız görüşmelerde de bu çevrede geçmişten günümüze kadar halen devam edene gelen bir ağıt kültürü olduğunu ifade etmişlerdir. Ağıtların büyük bir bölümü taziye evinde ölen kişinin yakın akrabalarından başlayarak daha çok yöresel dil olan Arapça olarak seslendirildiğini belirtmişlerdir.

Eski toplumda dövme Arap kültüründen gelme bu gelenek kadınlarda güzellik ve zarafeti temsil ederken, erkeklerdeyse daha çekici görünme, kendini güçlü hissetme, dikkat çekme gibi unsurları ön plana çıkartıyor. Ancak dövmenin, insanları kötülük, hastalık ve nazardan koruduğuna da inanılıyor.

Şanlıurfa'da özellikle Akçakale, Harran, Ceylanpınar ve diğer ilçelerinde Arap kökenli vatandaşların el ve yüzlerinde " Degge" diye tabir ediliyor. Bekar erkeklerse burun, çene ve elmacık kemikleri üzerine birer nokta şeklinde dövme yaparak çevresindekilere evlenme çağında olduğunu gösteriyor. “Degge” diye tabir ettiğimiz dövmeye Anne sütü karıştırılarak yapılır. Karaali köyünde de yaşlı kadın ve erkeklerde özellikle dövmelere rastlanırken 40 yaşın altındaki kadın ve erkelerde dövme yapanların sayısı iyice azalmıştır. Bunda değişen toplumsal yapının etkisinden söz edilebilir.

Urfa`da geleneksel giyim ve kuşam halen kullanılmaktadır. İl merkezde oturan halkın giyiminde çağdaş giyimin etkisi görülmektedir. Geleneksel giysilerde kadınlarda aba, erkeklerde şalvar giyimi hakimdir.

Şanlıurfa'da özellikle Akçakale, Harran, Ceylanpınar ve diğer ilçelerinde Arap kökenli kadınlar gerek günlük gerek ise düğünlerde giydikleri geleneksel kıyafetleri. Başa poşu, Alt giysi Fistan, Fistanın Üstüne zıbın giyilir. Karaali Köyü ve çevresinde genel olarak yöresel kıyafetler tercih edilmektedir. Buna göre erkekler

yöreye uygun şalvar giymektedirler. Köy halkı ayrıca yöresel puşi, şalvar, yelek(cepken) ve yöresel giysilerin yanında daha modern tarzda pantolon gömlelerde giyilmektedir. Genel olarak köylüler giyim ihtiyacını şehir merkezinden karşılamaktadır.

Karaali Köyü'nün kuruluşundan itibaren devam önemli bir gelenekte her hafta cuma günleri cuma namazından sonra köy dışından gelen cami cemaatine köyün ileri gelen aileleri tarafından yemek verilmesidir. Köy halkı yaptığımız bazı görüşmelerde bu geleneğin 400 yıla yakın bir zamandır devam ettiğini ifade etmişleridir. Geçmiş yıllarda köy dışındaki civar mezralardan gelen insanların ulaşım araçlarının olmaması ve at, eşek gibi hayvanlarla ya da yaya olarak köy merkezindeki ihtiyaçlarını yaptıktan sonra cuma namazı için kaldıkları ve namazdan sonra ekonomik şartlardan dolayı yemek ihtiyacını karşılayamamaları sebebiyle köyün ileri gelen zengin aileleri tarafından yemek ihtiyaçları karşılanmıştır. Daha sonra gelenek günümüze kadar korunarak süregelmiştir.

Karaali önemli bir kültürel geçmiş geleneği de ramazan ayında köyün ileri gelen ailelerinin bu ay boyunca hem iftarda hem de sahur da sürekli olarak gerek köy halkına gerekse de köy dışından gelen misafirlere yemek ikramları yapılmaktadır. Köy halkı ile yaptığımız görüşmelerde bu geleneğin de dedelerinde kalma olduğu 400 yıllık bir geçmişe dayandığını ifade etmişlerdir.

4. BÖLÜM

EKONOMİK FAALİYETLER

4.1. TARIMSAL FAALİYETLER

Tarım, yeryüzündeki belli başlı üretim şekillerinden en gerekli ve de en yaygın olanıdır. Tarımın yeryüzündeki en yaygın faaliyet olması yanında, tarım toprakları da yeryüzünün en önemli kaynaklarıdır. İnsanların tükettikleri gıdanın çoğu dolaylı ya da dolaysız topraktan gelir; varlığımızı sürdürmemizi sağlayan, toprakla doğrudan ilişkili tarımın da temelleri dünyanın her tarafında çok önceden atılmıştır (Tümertekin ve Özgüç, 2004: 76).

4.1.1. Arazi Kullanım Durumu

Karaali köyü ve çevresinde nüfusun büyük bir bölümü tarımsal faaliyetlerle uğraşmaktadır. 1993 yılından sonra jeotermal sıcak su kaynağının bulunması, tarımsal arazilerinin sulamaya açılması ile köydeki işgücünün yetersiz kalması nedeniyle işçi ihtiyacının büyük bir bölümü civar köyler ile Şanlıurfa şehir merkezinden temin edilmeye başlanmıştır.

Tablo 21. Karaali Köyü ve Bağlı Mezraların Mevcut Arazi Dağılımı

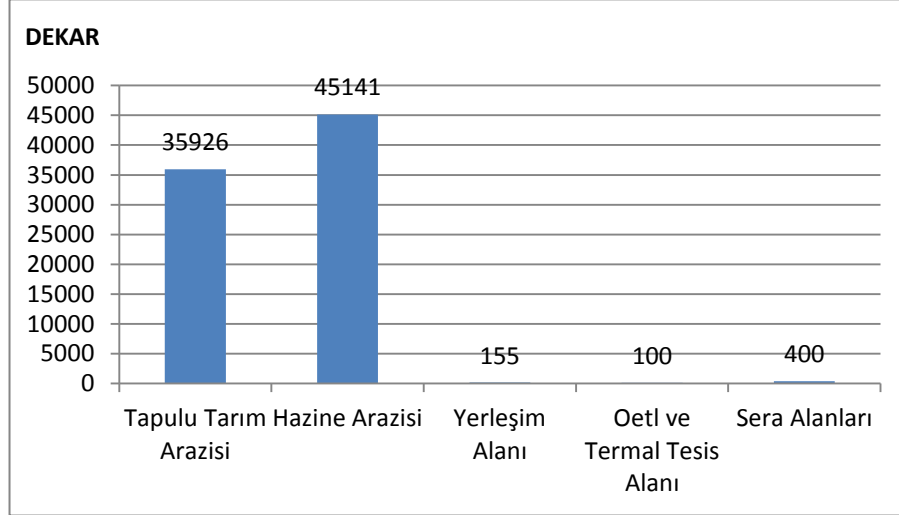
ARAZİNİN DAĞILIMI	DEKAR
Tapulu Tarım Arazisi	35926
Hazine Arazisi	45141
Yerleşim Alanı	155
Otel ve Termal Tesis Alanı	100
Sera Alanları	400
Toplam	81722

Kaynak: Eyyubiye İlçe Tarım Müdürlüğü, Şuayp Sulama Birliği (2015)

Şanlıurfa Tarım İl Müdürlüğü, Eyyubiye İlçe Tarım Müdürlüğü ile Karaali Köyü'nün bağlı olduğu Şuayp Sulama Birliği, Şanlıurfa Tarım Reformu Bölge Müdürlüğü ve Şanlıurfa Ziraat Odası'ndan bilgilerin değerlendirilmesi sonucunda Karaali Köyü ve kendisine bağlı olan toplam 29 mahalle ile birlikte 81722 dekarlık bir alana sahip olduğu anlaşılmıştır (Tablo 21). Ancak bu alanın yarısından fazlası olan 45141 dekarı hazineye aittir. Mezralarla birlikte tapulu arazi 35926 dekarlık bir

alan kaplamaktadır. Köy merkezinde bulunan termal tesis ve oteller 100 dekarlık bir alan kaplamaktadır. Köy ve bağlı mezraların yerleşim alanı 155 dekar civarındadır. Köyde mevcut sera alanları ise 400 dekarlık bir paya sahiptir.

Grafik 16. Karaali Köyü ve Bağlı Mezraların Mevcut Arazi Durumu

Kaynak: Eyyubiye İlçe Tarım Müdürlüğü, Şuayp Sulama Birliği (2015)

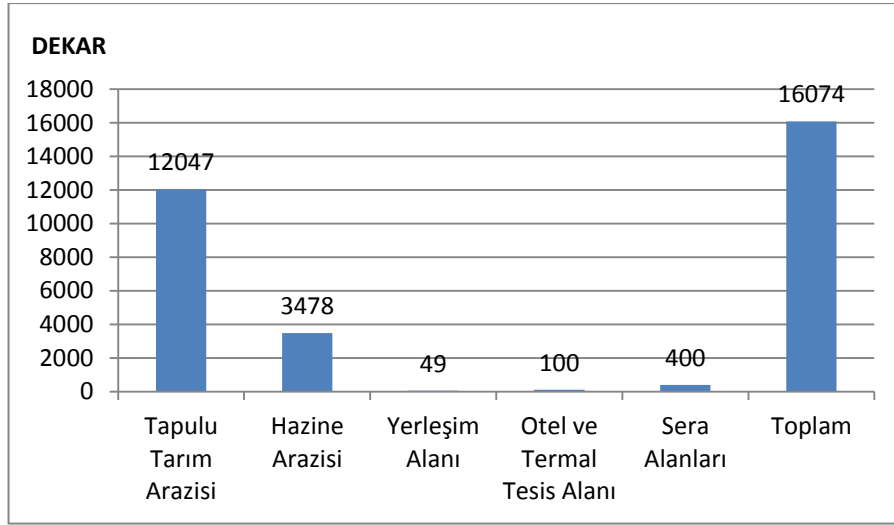
Karaali Köy merkezinin mevcut arazi kullanım durumunu incelediğimizde köyün toplam alanının yaklaşık olarak 16074 dekar civarında olduğu görülmektedir. Bunun 12047 dekarlık kısmını tapulu tarım arazileri oluşturmaktadır. Geriye kalan 3478 dekarlık kısmını hazine arazileri meydana getirmektedir. Hazine arazileri Köydeki güçlü aileler tarafından kullanılmaktadır. Ayrıca sera alanları 400 dekarlık bir alana sahiptir. Köy merkezindeki termal tesis ve oteller ise 100 dekarlık bir alana sahiptir. Köy yerleşim alanları ise 50 dekar civarındadır.

Tablo 22. Karaali Köy Merkezinin Arazi Kullanım Durumu

ARAZİNİN DAĞILIMI	DEKAR
Tapulu Tarım Arazisi	12047
Hazine Arazisi	3478
Yerleşim Alanı	49
Otel ve Termal Tesis Alanı	100
Sera Alanları	400
Toplam	16074

Kaynak: Eyyubiye İlçe Tarım Müdürlüğü, Şuayp Sulama Birliği (2015)

Grafik 17. Karaali Köy Merkezinin Arazi Kullanım Durumu

Kaynak: Eyyubiye İlçe Tarım Müdürlüğü, Şuayp Sulama Birliği (2015)

Karaali köyü ve çevresinde sulama ile birlikte hem üretim alanları hem de üretim miktarlarında önemli artışlar meydana gelmiştir (Tablo:23).

Şanlıurfa il Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü'nden alınan veriler incelendiğinde köyde 2003 – 2014 yılları arasında tahıl ürünlerinin ekim alanlarının sulama ile birlikte giderek arttığı görülmektedir. 2003 yılında arpa ekimi 3195 dekar iken daha sonraki yıllarda yerini yavaş yavaş buğdaya ve mısır üretimine bırakmaya başlamıştır. 2013 yılında arpa ekim alanı yaklaşık olarak 472 dekara düşmüştür. Çünkü arpa buğday ve mısıra göre kuraklığa daha fazla dayanıklı bir tahıl ürünüdür. Artan sulama imkânlarıyla daha fazla ürün ve gelir sağlayan buğday ile mısır üretimi öne çıkmıştır. 2003 yılında buğday ekim alanı Karaali köyünde 5455 dekar iken artan sulama imkânları sebebiyle daha sonraki yıllarda sürekli büyük artışlar göstermiştir. 2004 yılında 6000 dekara yaklaşırken 2005 yılından başlayarak 10000 dekarı aşmış ve bu tarihte 14202 dekara ulaşmıştır. Yıllar arasında zaman zaman dalgalanmalar gösterse de ekim alanı 10000 dekarın altına düşmemiştir. Ancak günümüze doğru fiyatının düşük olması ve alternatif olarak Mısır'ın tercih edilmeye başlanması nedeniyle 10159 dekara ekimi yapılmıştır. Aynı şekilde mısır ekimi de 2000'li yıllarda ekim alanı neredeyse yok denecek kadar az bir alana sahip iken günümüze doğru sürekli artmaya başlamıştır (Foto 9). 2004 yılında 621 dekar olan mısır üretim alanı 2004 ve 2005 yıllarında azalma göstererek 300 dekara düşmüştür. Ancak daha

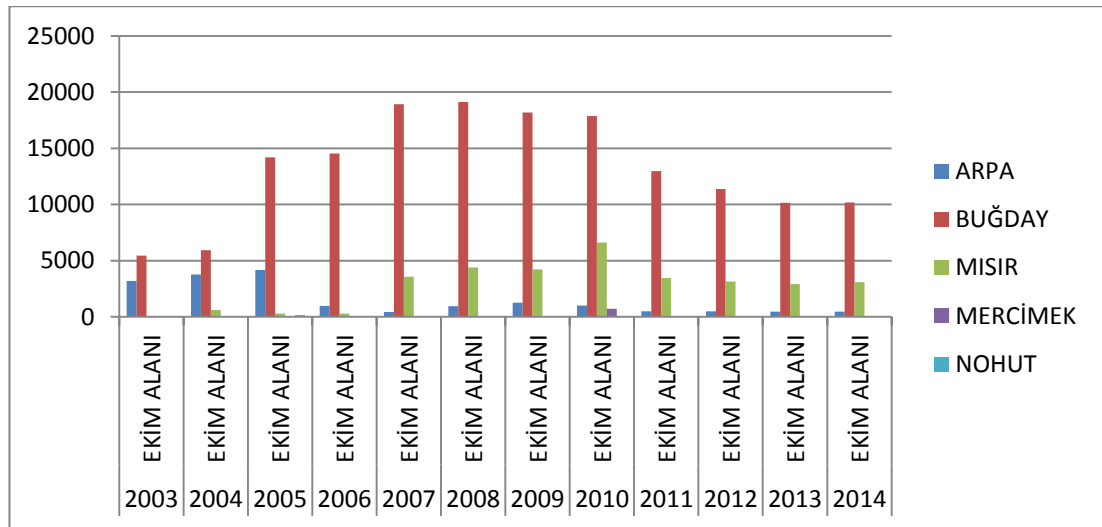
sonraki yıllar içinde artmıştır. 2007 yılında 3580 dekara 2008 yılında 4391 dekara yükselmiştir. 2010 yılından sonra buğday da olduğu gibi mısır ekim alanı da azalma göstermeye başlamış 2011 yılında 3460 dekara 2012 yılında 3152 dekara 2013 yılında ise 2924 dekara gerilemiştir. Bu dönemde kurak iklime uygun olarak yetişen nohut ve mercimek üretimi 2000’li yıllardan sonra ortadan kalkmıştır. Bu da bize Karaali köyü ve çevresinde sulama imkânlarının artışı ile ürün desenindeki değişimi göstermektedir. 2014 yılında da ürün ekim deseni fazla bir değişiklik göstermemekle birlikte sadece mercimek ekim alanı azalmıştır. Buna karşılık diğer ürünlerde ise az da olsa ekim alanlarının artışı devam etmektedir. Örneğin buğday ekim alanı 10184 dekara, mısır ekim alanı 3081 dekara yükselmiştir (Tablo 23).

Tablo 23. Karaali Köyü’nde Tahıl Ürünlerinin Ekim Durumu (Dekar)

ÜRÜN ADI	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	EKİM ALANI	EKİM ALANI	EKİM ALANI	EKİM ALANI	EKİM ALANI	EKİM ALANI	EKİM ALANI	EKİM ALANI	EKİM ALANI	EKİM ALANI	EKİM ALANI	EKİM ALANI
ARPA	3195	3755	4159	964	429	958	1257	1011	507	490	472	465
BUĞDAY	5455	5926	14202	14526	18931	19125	18181	17879	12968	11368	10159	10184
MISIR		621	290	302	3580	4391	4215	6622	3460	3152	2924	3081
MERCİMEK		20					70	710	75	65	60	50
NOHUT			158									

Kaynak: Şanlıurfa İl Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü (2014)

Grafik 18. Karaali Köyü’nde 2003 – 2014 Yılları Arasında Tahıl ürünleri Ekim Durumu (Dekar)

Kaynak: Şanlıurfa İl Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü (2014)

Foto 9. Karaali Köyü'nde artan Sulama İmkanları İle Birlikte Mısır Ekim Alanları ve Üretimi Artmıştır.

Karaali köyünde artan ekim alanları ile birlikte buna paralel tahıl ürünlerinde üretim miktarlarında da büyük artışlar meydana gelmiştir (Tablo 24). Ancak ekim alanlarının artışı ile ürün artış paralelliği görünmemektedir. Örneğin arpa üretimi 2003 yılında 1533 ton civarında iken arpa ekim alanlarının azalmaya başlaması sebebiyle 2013 yılında üretim miktarı 190 tona kadar gerilemiştir. Arpa üretiminin azalmasına karşılık buğday ve mısır üretimlerinde 2003 yılından itibaren büyük artışlar ortaya çıkmıştır. Buğday üretimi 2003 yılında 3546 ton iken 2006 yılında 10000 tona yaklaşmıştır. Ayrıca yıllar arasında üretimde de dalgalanmalar da gözlenmiştir. Tarım alanlarında henüz %100 sulu tarıma geçilmemiş olması yanı sıra yaşanan fiyat istikrarsızlığı nedeniyle üretimde dalgalanmalar yaşanmaktadır. Mısır üretiminde de 2003 yılından sonra başlayan ekim alanlarının genişlemesiyle üretim miktarının artışları belirgin bir şekilde ortaya çıkmıştır. 2004 yılında mısır üretimi 600 tonun altında iken 2010 yılında 6300 tona yaklaşmıştır. Mısır üretiminde ortaya çıkan bu büyük artışın nedenleri arasında verilen desteklemeler, artan sulama imkânları, Pazar imkânlarının fazla olması gibi faktörler etkili olmuştur. Ancak

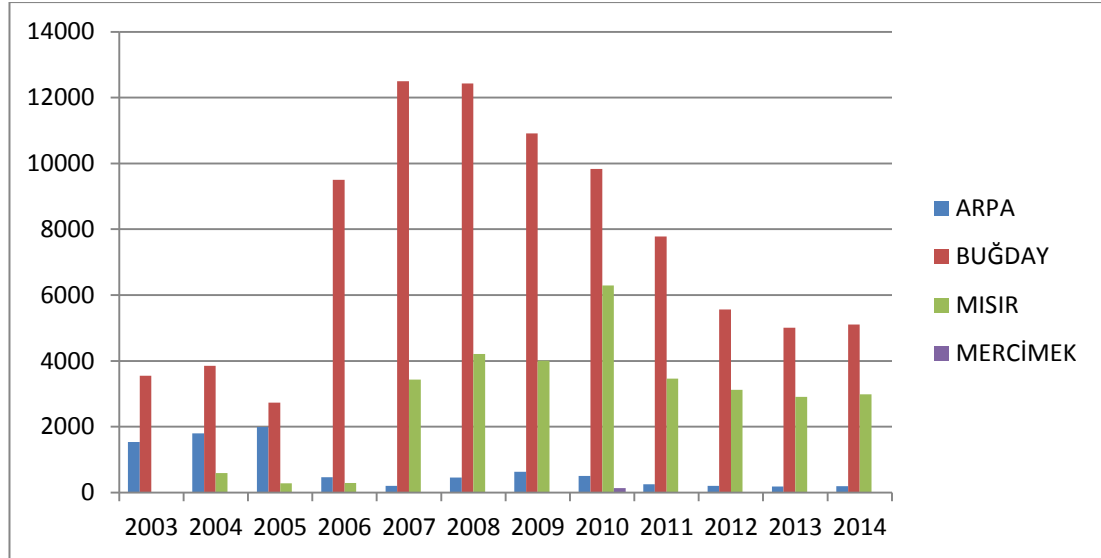
kuraklığa dayanıklı olan mercimek, nohut gibi ürünlerin azalan ekim alanlarına paralel ürün miktarında da düşüşler meydana gelmiştir. Çünkü sulama imkanlarının artması sonucu daha fazla gelir getiren ve verimliliği yüksek, pazar sıkıntısı olmayan ürünler tercih edilmeye başlanmıştır.

Tablo 24. Karaali Köyü'nde Tahıl Ürünlerinin Üretim Durumu (Ton)

ÜRÜN ADI	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	ÜRETİ M MİK.	ÜRETİ M MİK.	ÜRETİ M MİK.	ÜRETİ M MİK.	ÜRETİ M MİK.	ÜRETİ M MİK.	ÜRETİ M MİK.	ÜRETİ M MİK.	ÜRETİ M MİK.	ÜRETİ M MİK.	ÜRETİ M MİK.	ÜRETİ M MİK.
ARPA	1533,6	1802	1997	462,7	205,9	459,8	628,5	505,5	253,5	203,6	190,1	194,3
BUĞDAY	3546	3851	2731	9507	12494	12431	10909	9833	7781	5562	5012	5109
MISIR	-	595	278,4	289,9	3437	4215	4004	6291	3460	3125	2906	2991
MERCİM EK	-	3,201	-	-	-	-	14	134,9	13,88	12,5	11,3	9,7
NOHUT	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Kaynak: Şanlıurfa İl Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü(2003 – 2014)

Grafik 19. Karaali Köyü'nde 2003 – 2014 Yılları Arasında Tahıl ürünleri Üretim Miktarı (Ton)

Kaynak: Şanlıurfa İl Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü (2014)

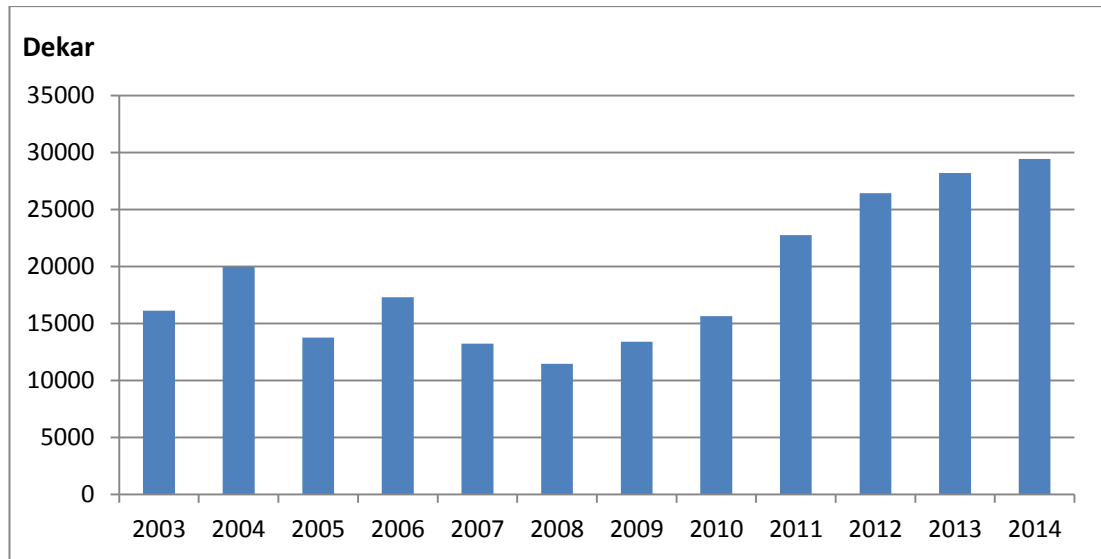
Karaali köyü'nde sulama imkânlarının gelişmesi ile birlikte pamuk ekim alanları ile üretimi sürekli olarak artışlar gösterdiği görülmektedir (Foto 10). Pamuk ekim alanı 2003 yılında yaklaşık olarak 16117 dekar iken daha sonraki yıllarda ekim alanlarının arttığı görülmektedir. Ancak ekim alanları sürekli olarak artmamıştır. Çünkü yıllar arasında pamuk fiyatlarında yaşanan dalgalanmalar ve zaman zaman ortaya çıkan pamuk hastalıkları olumsuzluklara neden olmuştur. 2004 yılında 20000 dekara yaklaşan ekim alanı sonraki yılda 11458 dekara düşmüş ancak 2008 yılından sonra pamuk fiyatlarında başlayan yükselmeler ekim alanlarının da genişlemesine yol açmıştır. 2008 yılından başlayarak sırasıyla pamuk ekim alanı 13400, 15649 ve 22759 dekara yükselmiştir (Tablo 25)

Tablo 25. Karaali Köyü'nde Pamuk Ekim Alanı (Dekar)

ÜRÜN	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ADI	EKİM ALANI	EKİM ALANI	EKİM ALANI	EKİM ALANI	EKİM ALANI	EKİM ALANI	EKİM ALANI	EKİM ALANI	EKİM ALANI	EKİM ALANI	EKİM ALANI	EKİM ALANI
PAMUK	16117	19976	13776	17307	13237	11458	13400	15649	22759	26453	28213	29436

Kaynak: Şanlıurfa İl Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü (2014)

Grafik 20. Karaali Köyü'nde Pamuk Ekim Alanı (2003-2014)

Kaynak: Şanlıurfa İl Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü (2014)

Karaali köyü'nde diğer tarım alanlarında olduğu gibi 2003 yılından sonra başlayan ekim alanlarının artışı üretime de yansımıştır. Ancak 2003 yılında 7413 ton olan üretim daha sonraki yıllarda farklılıklar göstermekle birlikte genel olarak artışlar göstermiştir. 2004 yılında 9189 tona ulaşan üretim 2005 ile 2008 yılları arasında dalgalanmalar göstermiş ve artan pamuk fiyatı ile birlikte 2008 yılından sonra üretim artışları süreklilik göstermiştir. 2008 yılında 6000 tonun altına düşen üretim 2011 yılından itibaren 1000 tonu aşarak 12517 tona ulaşmıştır. 2012 yılında 15231 tona 2013 yılında ise üretim miktarı 16352 tona ulaşmıştır (Tablo 26).

Tablo 26. Karaali Köyü'nde 2003 – 2014 Yılları Arasında Pamuk Üretim Miktarı (Dekar/Ton)

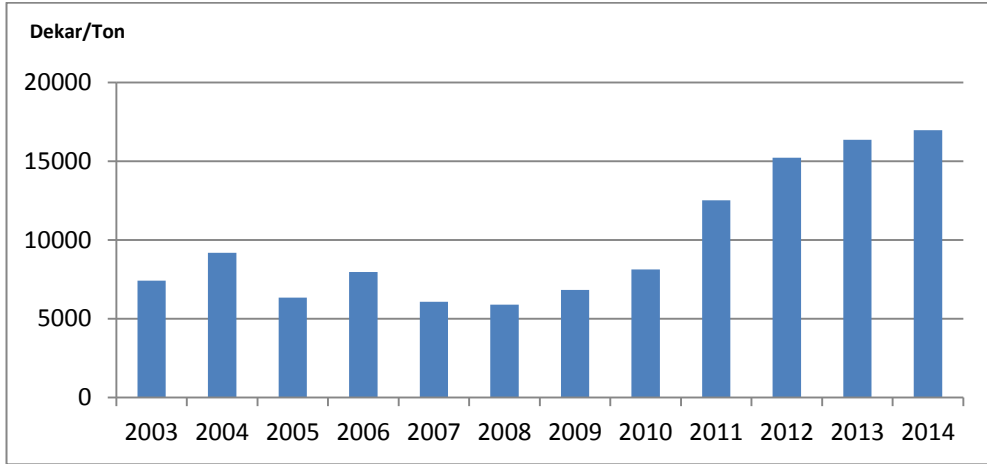
ÜRÜN	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ADI	ÜRETİM MİK.	ÜRETİM MİK.	ÜRETİM MİK.	ÜRETİM MİK.	ÜRETİM MİK.	ÜRETİM MİK.	ÜRETİM MİK.	ÜRETİM MİK.	ÜRETİM MİK.	ÜRETİM MİK.	ÜRETİM MİK.	ÜRETİM MİK.
PAMUK	7413	9189	6337	7961	6089	5901	6834	8137	12517	15231	16352	16963

Kaynak: Şanlıurfa İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü (2014)

Foto 10. Karaali Köyü'nde Artan Pamuk Ekim Alanları Sebebiyle Hasatta Makine Kullanımı Artmıştır.

Grafik 21. Karaali Köyü'nde 2003 – 2014 Yılları Arasında Pamuk Üretim Durumu

Kaynak: Şanlıurfa İl Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü (2014)

Karaali köyü ve çevresinde son dönemlerde artan imkânlar ölçüsünde meyve çeşitleri de artmıştır. Tablo: 19'de görüleceği gibi üzüm ekim alanı 5 dekardan 10 dekara yükselmiştir. Aynı şekilde Nar, Badem, Antep Fıstığı üretimlerinin de yapıldığı görülmektedir (Foto 11).

Foto 11. Karaali Köyünde Son Yıllarda Verilen Desteklerle Nar Bahçelerinin Sayısı Artmıştır.

Üzüm üretimi yıllar içinde artışlar göstermiştir. 2006 yılında yaklaşık 5 dekarlık alandan 15 ton üzüm alınmıştır. 2007 yılından itibaren 10 dekarlık alana çıkan ekim alanı ile birlikte üretim de 30 tona ulaşmıştır. Nar üretimi 22 dekarlık alanda ekim gerçekleştirilmiştir. Aynı zamanda bu alandan 88 ton civarında bir üretim gerçekleştirilmiştir. Badem ekim alanları da artan sulama imkânlarına ve devletin destekleme vermesi nedeniyle 2004 yılında 88 dekar iken 2008 yılından sonra bu oran 137 dekara kadar yükselmiştir. Aynı zamanda elde edilen üretim miktarı da artmıştır. 2004 yılında 70 ton civarında olan badem üretimi 2008 yılından itibaren 100 tonu geçmiştir. 2013 yılında badem üretimi 110 tona yaklaşmıştır. Antep Fıstığı ekim alanı 2009 yılında 130 dekar iken bu oran günümüzde 136 dekara yükselmiştir. Aynı zamanda üretim de artarak 26 tondan 27 tona yükselmiştir (Tablo 27).

Tablo 27. Karaali Köyü’nde 2004 – 2014 Yılları Arasında Çekirdekli Meyvelerin Ekim ve Üretim Durumu (Dekar/Ton)

ÜRÜN ADI	2004		2005		2006		2007		2008		2009		2010		2011		2012		2013		2014	
	EKİM ALANI	ÜRETİM MİKTARI	EKİM ALANI	ÜRETİM MİKTARI	EKİM ALANI	ÜRETİM MİKTARI	EKİM ALANI	ÜRETİM MİKTARI	EKİM ALANI	ÜRETİM MİKTARI	EKİM ALANI	ÜRETİM MİKTARI	EKİM ALANI	ÜRETİM MİKTARI	EKİM ALANI	ÜRETİM MİKTARI	EKİM ALANI	ÜRETİM MİKTARI	EKİM ALANI	ÜRETİM MİKTARI	EKİM ALANI	ÜRETİM MİKTARI
ÜZÜM					5	15	10	30	10	30	10	30	10	30	10	30	10	30	10	30	30	10
NAR							22	88	22	88	22	88	22	88	22	88	23	89	23	89	23	89
BADEM	88	70							13	10	13	10	13	10	13	10	13	10	13	10	13	10
ANTEP FISTIĞI											13	26	13	27	13	27	13	27	13	27	13	27
ZEYTİN					25	18	25	19	25	19	25	18	25	18	25	19	25	19	25	19	25	19

Kaynak: Şanlıurfa İl Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü (2014)

Artan sulama imkânları doğrultusunda nadas alanlarının da sürekli olarak azaldığını söyleyebiliriz. Şanlıurfa Tarım İl Müdürlüğü’nden alınan veriler 2007 yılında 500 dekara yakın (474 dekar) nadas alanı bulunmakta olduğunu gösterirken, 2008 yılında bu alan 347 dekara, 2009 yılında 340 dekara, 2010 yılında 297 dekara 2011 yılında ise 161 dekara gerilediği görülmüştür. 2012 yılında 152, 2013 yılında ise 130 dekara kadar gerilemiştir. 2014 yılında da azalmaya devam ederek 118

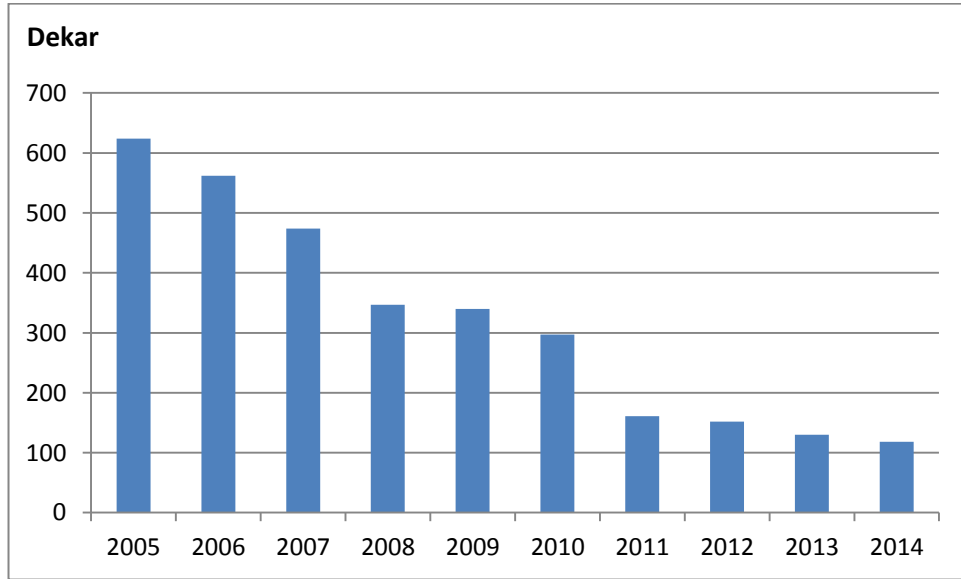
dekara gerilemiştir (Tablo 28). Nadas alanları ova tabanında olmayıp, Tektek Platosu yamaçlarında yer alır. Ova tabanı verimli olduğundan dolayı her zaman ekim dikim faaliyetine elverişli olmuştur.

Tablo 28. Karaali Köyü’nde Nadas Alanlarının Yıllar Arasında Değişimi

ARAZİ KULLANIM DURUMU	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
NADAS ALANI	624	562	474	347	340	297	161	152	130	118

Kaynak: Şanlıurfa İl Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü (2005 – 2014)

Grafik 22. Karaali Köyü’nde 2005– 2014 Yılları Arasında Nadas Alanı

Kaynak: Şanlıurfa İl Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü (2014)

4.2. HAYVANCILIK FAALİYETLERİ

Karaali köyünde zirai ürünler dışında az da olsa hayvancılık faaliyetleri sürdürülmektedir. 1980'li yıllara kadar tarım alanları kurak olduğundan dolayı özellikle Tektek Platosundaki geniş mera alanlarında sayıları binleri aşan küçükbaş hayvan beslenmekteydi. Harran Ovası'nın Atatürk Baraj Gölü sularıyla sulanmasıyla birlikte zamanla hayvancılık faaliyeti zayıflayarak yerini tarımsal faaliyetlere bırakmıştır. Köy ve çevresinde genel olarak koyun ve keçi beslenmektedir. Son zamanlarda köyde besi ve ahır hayvancılık faaliyetleri de sürdürülmektedir.

Yapılan anket ve görüşmeler sonucunda da 1990'lı yıllara kadar köyde bulunan hayvan sayısının fazla olduğu bilgisi alınmıştır. Çünkü köy halkı bu yıllarda sulama imkânlarının azlığı sebebiyle Tektek Platosundaki meralarda hayvancılık faaliyetinin yapıldığı ve bu faaliyetten geçimini sağlayan insan fazla olduğunu belirtmişlerdir. 2000'li yıllarla birlikte gerek sulama imkânlarının artması gerekse seracılık faaliyetleri sonucunda hayvancılık faaliyeti azalmıştır.

Karaali köyünde zirai faaliyetlerin yoğun olarak yapılması sebebiyle hayvancılık faaliyetleri gerilemiştir. Köy nüfusunun büyük bir bölümü hayvancılıkla geçinmemektedir. Ancak yine de günümüzde köydeki nüfusun yaklaşık olarak yarısına yakının hayvanı bulunmaktadır. Özellikle hayvancılık yapan çiftçiler Tektek Platosu çevresindeki mezralarda yoğunlaşmıştır. Köy merkezinde de arazisi olmayan veya çok az olan çiftçiler de hem ihtiyaçlarını karşılamak hem de ekonomik amaçlı hayvancılık yapmaktadırlar. Aşağı Dubba, Yıldız, Dibbe, Karaali Küme evleri gibi mezralar çevresinde hayvancılık faaliyeti bulunmaktadır.

Köyde ilçe Tarım Müdürlüğü'nden aldığımız 2015 yılı Şubat ayı verilerine göre (Tablo 29) büyükbaş hayvan sayısı 100'e yakındır. Bunlar içerisinde çoğunluğunu yerli ırklar oluşturmaktadır. Küçükbaş sayısı ise 550 civarındadır. Bunların 450'sini koyun, 100'e yakının ise keçiler oluşturmaktadır. Süt üretimi ile ilgili gerek ilçe Tarım Müdürlüğü'nden gerekse de köy halkından farklı bilgiler alındığı için bunların değerlendirilmesi yapılırken Şanlıurfa Hayvan Pazarı esnafından yardım alınarak yaklaşık bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır.

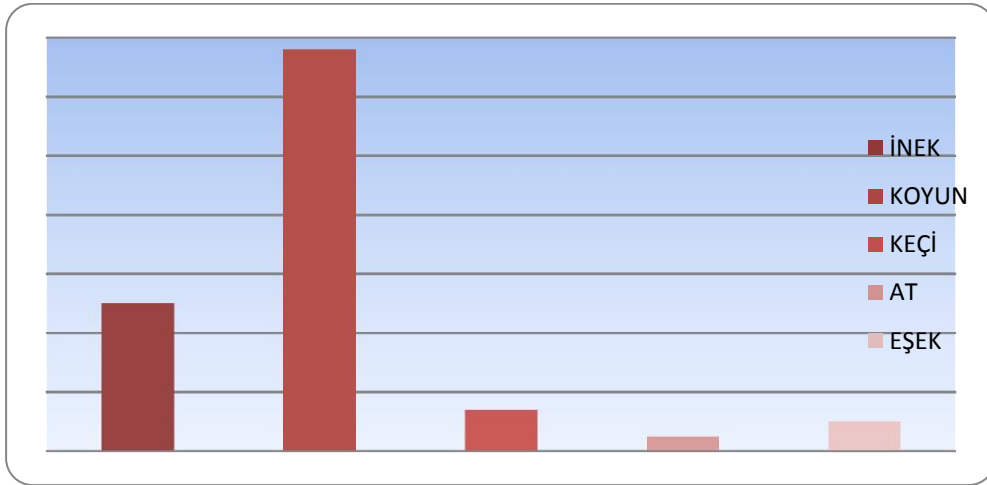
Tarımsal faaliyetlerde veya yük taşıma amaçlı olarak 10 eşek bulunmaktadır. Ayrıca 5 adet at beslenmektedir. At ve eşekler daha çok Tektek Platosu yamaçlarındaki mezralarda yaşayan insanlar tarafından yük taşınmasından yararlanılmaktadır.

Tablo 29. Karaali Köyü'ndeki Hayvan Sayısı

HAYVAN ADI	YETİŞKİN	GENÇ-YAVRU	TOPLAM	SAĞIMI YAPILAN HAYVAN SAYISI	SÜT(TON)
Sığır(Yerli)	34	19	43	21	19
Sığır(Melez)	10	5	15	7	20
Sığır(Kültür)	10	10	20	9	55
Koyun	450	126	576	349	55
Keçi	98	29	127	36	18,5

Kaynak: Şanlıurfa İl Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü (2014)

Grafik 23. Karaali Köyü'nde Bulunan Hayvan Sayısı

Kaynak: Şanlıurfa İl Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü (2014)

4.3. TİCARİ FAALİYETLER

1990'lı yıllara kadar Harran Ovası'nda hakim olan kurak iklim koşullarından dolayı Karaali köyü halkı da çeşitli iş kollarında faaliyetlerde bulunarak geçimini sağlamaya çalışmıştır. 1980'li yıllardan sonra köy halkının bir bölümü il dışına ithal eşya satışını bavullarla yaparak geçimini sağlamaya çalışmıştır.

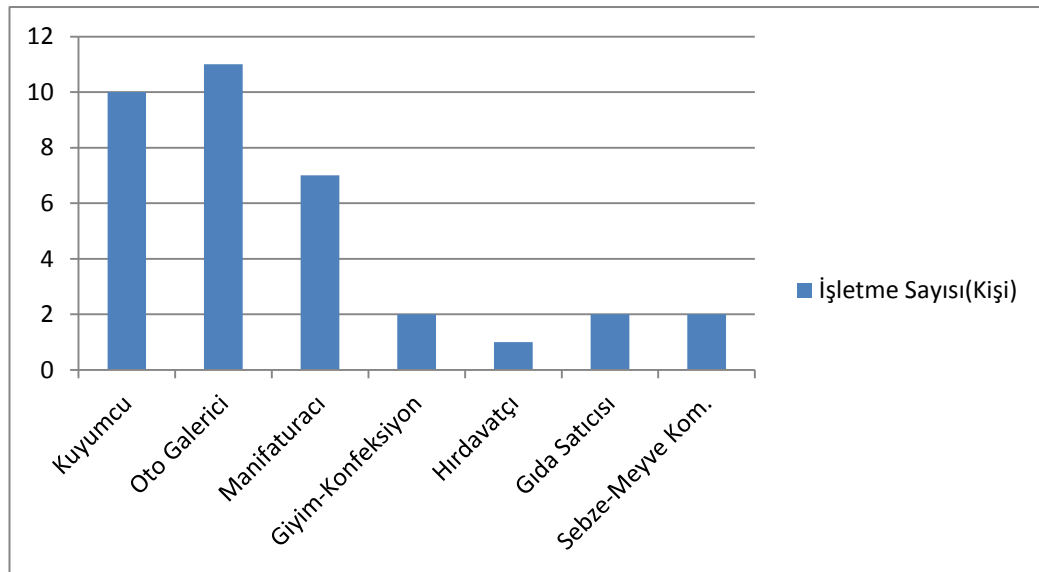
Bu satışlar sonucunda elde edilen gelire köydeki arazilerin bir bölümü satın alınmıştır. Köy halkının bir bölümü de Şanlıurfa şehir merkezinde çeşitli iş kollarında esnaflık yaparak ticaret faaliyetlerinde bulunmuşlardır. Köyde yapılan anketler sonucunda halen Şanlıurfa şehir merkezinde 30'dan fazla kişinin esnaflık yaparak ticari faaliyetlerini sürdürdüğü belirlenmiştir (Tablo 30). Kuyumculuk faaliyetini 10 kişi, oto galericisi olan kişi sayısı ise 11'dir. Bunlar dışında giyim – konfeksiyon, gıda toptancısı, hırdavatçı, sebze – meyve komisyoncusu gibi farklı meslek gruplarına mensup 10'dan fazla kişi faaliyetlerini sürdürmektedir.

Tablo 30. Karaali Köyü Halkının Şanlıurfa Şehir Merkezinde Faaliyet Gösterdiği İş Kolları

İşletme Adı	İşletme Sayısı(Kişi)
Kuyumcu	10
Oto Galerici	11
Manifaturacı	7
Giyim-Konfeksiyon	2
Hırdavatçı	1
Gıda Satıcısı	2
Sebze-Meyve Kom.	2
Toplam	35

Kaynak: Anket Çalışması (2014)

Grafik 24. Karaali Köy Halkının Şanlıurfa Şehir Merkezinde Bulunan İşletme Sayısı

Kaynak: Anket Çalışması (2014)

Karaali köyü'nde sulanan arazi miktarının artması, 1993 yılından sonra ortaya çıkan jeotermal su kaynağı ile birlikte köyde ticari faaliyetlerde de gözle görülür gelişmeler meydana gelmiştir. Bunun sonucunda yıllar içerisinde köye gelen ziyaretçi sayısının artmasıyla beraber hem ticari işletmelerin sayısında hem de çalışan sayısında artışların yaşanmasına neden olmuştur (Tablo 31).

Foto 12. Karaali Köyü'nde Bulunan Petrol İstasyonu Artan Araç Sayısının Akaryakıt İhtiyacını Karşulamaktadır.

Köyde 2010 yılında toplam ticari işletme sayısı 20 adet ve çalışan sayısı 77 kişidir. Daha sonraki yıllarda ise hem ticari işletmeler hem de çalışan sayısı artmış 2011 yılında işletme sayısı 23'e çalışan sayısı 94 kişiye çıkmıştır. 2012 yılında 27'ye çıkan işletme sayısında çalışan sayısı 106'ya çıkmıştır. 2013 yılında ve 2014 yılındaki ticari işletme sayısı 29'a çıkmıştır. Çalışan sayısı 2014 yılında 135 kişiyi ulaşmıştır. Çalışan sayısındaki en büyük artış ise kaplıca tesislerinde meydana gelmiştir. 2010 yılında 30 kişi olan çalışan sayısı 2011 yılında 34 kişiye 2012 yılında 40 kişiye 2013 yılında 46 kişiye ve 2014 yılında ise 60 kişiye ulaşmıştır. Köydeki market sayısı 2010 yılında 4 iken daha sonraki yıllarda ise 6'ya ulaşmıştır. Köydeki seralarda yetiştirilen tarımsal ürünler yurt için de başta büyükşehirler olmak üzere

çeşitli bölgelere gönderilirken, bir bölümü dış ülkelere ihraç edilmektedir. Köyün temel gıda ihtiyaçları Şanlıurfa şehir merkezinden karşılanmaktadır. Köydeki 200'den fazla ailenin büyük bir bölümü tarımsal faaliyetlerle uğraşırken, son zamanlarda az bir bölümü de şehir merkezinde esnafılık yapmaktadır. Köyde bunlar dışında 2 adet kasap, 1 adet lokanta hizmet vermektedir. Kasap dükkânlarının da 2 kişi çalışmaktadır. Lokanta da ise 5 kişi çalışmaktadır (Tablo 31).

Tablo 31. Karaali Köyü'ndeki İşletmeler ve Bu İşletmelerde Çalışan Sayısı

YILLAR	2010		2011		2012		2013		2014	
	İşletme Sayısı	Çalışan Sayısı	İşletme Sayısı	Çalışan Sayısı	İşletme Sayısı	Çalışan Sayısı	İşletme Sayısı	Çalışan Sayısı	İşletme Sayısı	Çalışan Sayısı
MARKET	4	12	4	13	5	13	6	18	6	19
PİDE FIRINI	1	4	1	5	1	5	1	5	1	5
UNLU MAMÜLLER	1	5	1	5	1	6	1	6	1	6
KASAP	1	2	1	2	2	2	2	2	2	2
LOKANTA	1	4	1	5	1	5	1	5	1	5
SERVİS ARABASI	4	8	5	10	5	10	6	12	6	12
KAFETERYA	1	1	1	2	1	2	1	2	1	2
KAPLICA TESİSİ	2	30	2	34	2	40	2	46	2	60
DEĞİRMEN	1	3	1	3	1	4	1	4	1	4
KAYNAKÇI	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2
OTO LASTİKÇİSİ	1	2	1	2	2	4	2	4	2	4
ECZANE			1	3	1	4	1	4	1	4
NAKLİYATÇI			1	1	2	2	2	2	2	2
HIRDAVATÇI			1	1	1	1	1	1	1	1
PETROL İSTASTONU	1	3	1	3	1	3	1	4	1	4
BAKKAL	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2
TELEFON TAMİRCİSİ			1	1	1	1	1	1	1	1
TOPLAM	20	77	23	94	27	106	29	120	29	135

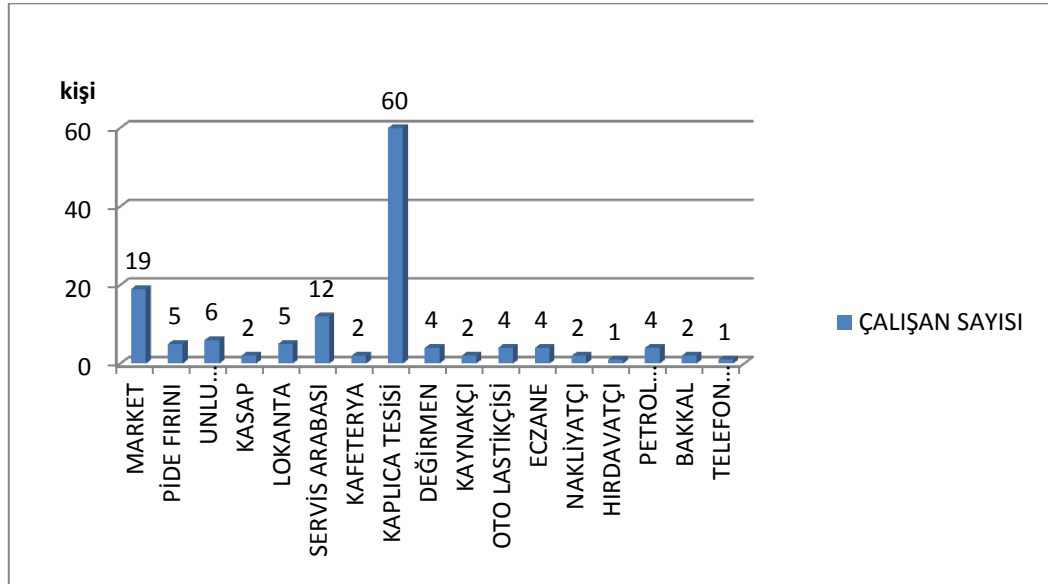
Kaynak: Anket Çalışması (2014)

Köyde çalışan servis araçlarının sayısı 2010 yılında 4 adet olup buralarda 8 kişi çalışmaktadır. 2011 yılında servis araç sayısı 5'e çıkmıştır. Ancak bu servis araçlarından bir tanesi her gün gününbirlik olarak Gaziantep – Şanlıurfa merkez Karaali arasında çalışmaktadır. 2012 yılından itibaren servis araçları sayısı 6'ya ulaşmıştır. Şoför ve çalışan sayısı ise 12'ye çıkmıştır. Diğer özel servisler ise Şanlıurfa şehir merkezi ile Karaali arasında karşılıklı olmak üzere günde ikişer sefer düzenlenmektedir. Ancak yolcu sayısının artışına göre özellikle hafta sonları karşılıklı yapılan sefer sayıları artmaktadır.

Foto 13. Karaali Köyü'nde Termal Tesislere Gidilen Yol Boyunca Bakkal ve Küçük Çaplı Marketlere Rastlanılmaktadır.

Grafik : 25. 2014 Yılında Karaali Köyü'nde Bulunan Tesisler ve Çalışan Sayısı

Kaynak: Anket Çalışması (2014)

Köy yakınlarında bulunan kaplıca ve termal tesislerde ise çalışan sayısı daha fazladır. İşletme müdürlüğünden alınan bilgilerden yılda ortalama 60 bin kişinin ziyaret ettiği Karaali kaplıcalarında 2 adet otel bulunmaktadır. Bu otellerde 2010 yılında 30 kişi çalışmaktadır. Ancak artan ziyaretçi sayısı ile birlikte çalışan sayısı da artmıştır. 2011 yılında 34 kişi 2012 yılında 40 kişi ve 2013 yılında ise 46 kişi çalışmaktadır. 2014 yılında çalışan sayısı 60 kişiye çıkmıştır. Ayrıca tesislerde 1 adet fırın hizmet vermektedir. Fırında 5 kişi çalışmaktadır. Kaplıcadaki kafeterya da 2 kişi çalışmaktadır. Geçmişte hizmet veren eczane ise 2009 yılında kapanmış ancak 2011 yılından itibaren tekrar faaliyete başlamıştır. Halen eczane de 4 kişi çalışmaktadır (Tablo 32).

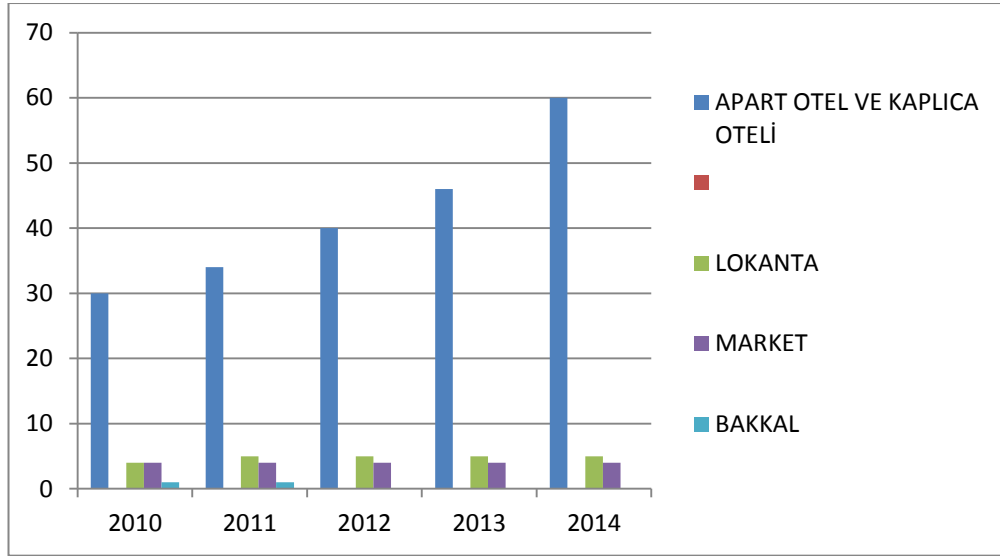
Foto 14. Kaplıca ve Termal Tesislere Bulunan Fırın Gelen Ziyaretçilerin Ekmek ve Yemek İhtiyacını Karşulamaktadır.

Tablo 32. Karaali Kaplıcalarındaki İşletmeler ve Bu İşletmelerde Çalışanların Sayısı

TESİS ADI	2010	2011	2012	2013	2014
LOKANTA	4	5	5	5	5
MARKET	4	4	4	4	4
APART OTEL VE KAPLICA OTELİ	30	34	40	46	60
BAKKAL	1	1			
TOPLAM	39	44	49	55	69

Kaynak: Karaali Kaplıcaları İşletme Müdürlüğü (2014)

Grafik 26. Karaali Kaplıcalarındaki İşletmeler ve Bu İşletmelerde Çalışanların Sayısı (Kişi)

Kaynak: Karaali Kaplıcaları İşletme Müdürlüğü (2014)

4.4. ULAŞIM VE HABERLEŞME

Şanlıurfa şehir merkezine 45 km uzaklıktaki Karaali köyü Harran ilçe merkezine yaklaşık olarak 18 km uzaklıktadır. Köy yolunun büyük bir bölümü asfalt ile kaplıdır. Sözü edilen yol dört mevsim ulaşımına açık olup ulaşımında herhangi bir olumsuzluk yaşanmamaktadır. Ancak özellikle yaz mevsiminde tarımsal sulamadan artan suların taşmasıyla karayolunun bozulmasına büyük etkileri olmaktadır. Şanlıurfa ile bağlantı bu karayolu ile sağlanmakta olup ulaşım hizmetleri minibüslerle sağlanmaktadır. Sabah ve akşam gidiş ve dönüş olmak üzere karşılıklı seferler her gün yapılmaktadır.

Karaali köyü'nde 2010 yılında 3 adet köy servisi 1 tanesi de özel servis olmak üzere toplam 4 adet servis çalışmaktaydı. Yazın artan ziyaretçi sayısı ve tarımsal faaliyetler sebebiyle özel servis sayısı zaman zaman 3'e kadar çıkmaktadır. Yine yaz mevsiminde artan ziyaretçi sayısı ile beraber sefer sayısı da gidiş dönüş olmak üzere 2'ye çıkmaktadır. Normal zamanlarda servislerde toplam çalışan şoför sayısı 5 kişi iken bu sayı yaz mevsiminde 10 kişiyi geçmektedir. 2014 yılında ise servis araçları sayısı toplam 6'ya çıkmış ve çalışan sayısı da 12 kişiye ulaşmıştır.

Köy muhtarı ve Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Ulaşım Dairesi Başkanlığı ile yaptığımız görüşmelerde bu yıl içerisinde şehir merkezinde gün içerisinde sabah, öğle ve akşamları karşılıklı olmak üzere toplu ulaşım seferleri düzenlemeyi planladıklarını belediye yetkilileri ifade etmektedirler. Karaali köyü çevresindeki diğer köy yerleşmeleri ile de herhangi bir ulaşım sorunu bulunmamaktadır.

Haberleşme açısından Karaali köyü'nde herhangi bir sorun olmamakla birlikte zaman zaman iletişimde yoğunluktan kaynaklanan sorunlar ortaya çıkmaktadır. Köyde tüm GSM şebekelerinin iletişim sorunu bulunmamaktadır.

4.5. TURİZM FAALİYETLERİ

1993 yılında jeotermal kaynağın bulunmasından sonra Şanlıurfa İl Özel idaresi tarafından 220 dekarlık kaynak yeri ve çevresi kamulaştırılmıştır. Kamulaştırılan alan valilik tarafından kaplıca tesisleri yapılmıştır. Jeotermal alanda yapılan Apart otel ve kaplıca oteli inşa edilip hizmet vermeye başlamıştır.

Karaali Havuzlu Otel ve Apart otel mülkiyeti il özel idaresine ait olup 1995 yılında kaplıca oteli 1997 yılında ise apart otel inşaatına başlanmıştır. 1997 yılında kaplıca oteli hizmete girmiştir. 2000 yılında ise Apart otelinin inşaatı tamamlanmış ve faaliyetlerine başlamıştır (Foto 14). Her iki tesis Karaali Köy Tüzel Kişiliği tarafından yaklaşık olarak 15 yıl işletilmiştir. 2012 yılından buyana ise sözü edilen tesisler özel bir şirket tarafından işletilmeye devam edilmektedir.

Karaali tesislerindeki apart otel 54 daireden oluşmaktadır. Her dairede 4 yatak bulunmakta olup toplam yatak kapasitesi 216'dır. Havuzlu otel ise 38 otel odasından meydana gelmiştir. Tesisin her odasında 3 yatak mevcut olup yatak

kapasitesi 102'dir. Her iki tesisin toplam oda sayısı 88'dir. Yatak kapasitesi ise 318'dir.

Tesislerde duş banyoları, bay ve bayan olmak üzere 2 adet genel havuz da bulunmaktadır. Bunun dışında odalarda sıralı küvet sistemi ve her odada da banyolar bulunmaktadır. Bu banyolarda ayrıca termal suyu kullanma imkânı mevcuttur. Karaali Kaplıca İşletme Müdürlüğü ile Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) arasında imzalanmış olan protokol ile resmi sevk ile gelen hastaların tedavileri herhangi bir ücret alınmadan yapılması ve konaklama imkânı sunulması nedeni ile kaplıya gelen ziyaretçi sayısında artışların olmasına neden olmuştur.

MTA Genel Müdürlüğü Enerji Hammadde Etüt Araştırma Dairesi ile Sağlık Bakanlığınca 16.12.2009 yılı Aralık ayında, kaynak başında yapılan analiz de olumlu sonuçlar elde edilmiştir. Buna göre yaptırılan kimyasal analiz sonuçları ile fiziksel özellikleri incelendiğinde, alandaki tüm sıcak suların katyon –anyon büyüklüğü sırasıyla; Bikarbonat>Sülfat>Kalsiyum>Klorür>Sodyum>Silikat Asiti>Florür şeklindedir. Toplam erimiş madde miktarı 600 -650 mg/l düzeyindedir. Suların hakim katyonu bikarbonat olup onu sülfat, kalsiyum, klorür sodyum, silikat ve florür takip etmektedir. Analiz sonuçlarına göre çizilen Piper ve Yarı logaritmik Scholler diyagramları saha içinde bulunan tüm- Sondaj sularının aynı akiferden çıktığını ve de aynı kimyasal özelliklere sahip olduğunu göstermektedir (Tablo 33).

Tablo 33. Karaali kaplıcasının Sıcak su Analiz Sonuçları

Aralık-2009	Deney Sonucu	Birim
EC	860	mg/lt
Sıcaklık	48	mg/lt
Tuzluluk	0,08	mg/lt
PH	6.79	mg/lt
Bikarbonat	236.6	mg/lt
sülfat	82.01	mg/lt
Kalsiyum	68.8	mg/lt
Klorür	62.9	mg/lt
Sodyum	57.22	mg/lt
Silikat Asidi	36.9	mg/lt

Kaynak: Karaali Kaplıcası Müdürlüğü (2014)

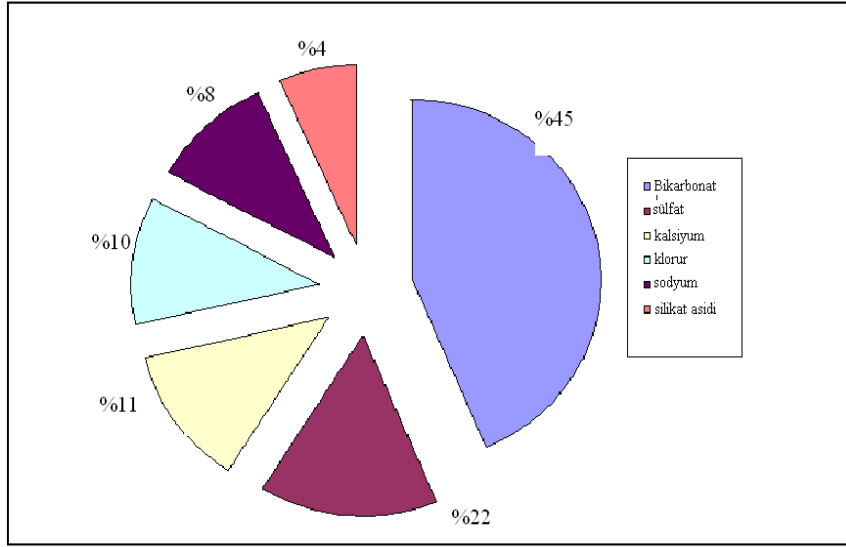
Farklı yıllarda yapılan sıcak su analiz sonuçların baktığımızda; sıcaklığın kış aylarında sabit kaldığı fakat Nisan ayında 10^0 C arttığı görülmektedir. Tuzluluk açısından baktığımızda yine fazla bir farkın olmadığı görülür. Kış aylarından bahar aylarına geçiş olduğu için Nisan ayında kısmen artmıştır. PH derecesine baktığımızda ise; yine fazla bir farkın olmadığı görülür.

Element yönünden incelendiğinde; 1995 yılı analiz sonuçlarına göre sular HCO_3 (hidrojen karbon trioksit) bakımından zengin iken, 2009 analiz sonuçlarına göre ise bikarbonat açısından zengin olduğu görülür. 1995 yılı analiz sonuçlarına göre elementleri sıraladığımızda; $\text{HCO}_3 > \text{Cl} > \text{SÜLFAT} > \text{KALSİYUM} > \text{SODYUM}$ iken; 2009 yılı analiz sonuçlarına göre; $\text{BİKARBONAT} > \text{SÜLFAT} > \text{KALSİYUM} > \text{KLORÜR} > \text{SODYUM} > \text{SİLİKAT ASİTİ} > \text{FLORÜR}$ şeklindedir.

Ayrıca 1995 yılında kaplıca sularında Nikel, Fosfat, Florür, Kurşun, Mangan, Demir, Kobalt, Krom, Gümüş, Bakır, Çinko açısından fakir olduğu da görülmektedir. 2009 yılında ise kaplıca sularında sadece Bikarbonat, Sülfat, Kalsiyum, Klorür, Sodyum elementleri bulunmuştur. Bu da yıllar itibariyle kaplıca sularının element yönünden aynı kalmayıp değiştiğini göstermektedir. Bu değişim mevsimlere göre de farklılık gösterir.

Tablo 33'te görüldüğü bu gibi sular element yönünden fakir sıcak sular olarak bilinirler. Bunlara Almanya'daki "Krozinger" kaplıcası örnek verilebilir (Özer,1997).

Grafik 27. Karaali Kaplıca Sularındaki Minerallerin Oransal Dağılımı

Kaynak: Karaali Kaplıcası İşletmeleri Müdürlüğü (2014)

Grafik 27’de görüldüğü gibi Karaali Kaplıca suları mineral olarak Bikarbonat, Sülfat ve Kalsiyum açısından zengin bir kaplıca olup, minerallere göre yararlı olduğu görülen hastalıklar şunlardır;

Karaali Kaplıcasından çıkan termal suların etkili olduğu düşünülen diğer hastalıklar ise:

- Hareket sistemi hastalıkları
- İltihabi ve Dejeneratif Romatizmal Hastalıklar
- Omurga ve Eklem Artozları
- Travmatik Hastalıklar ve Ortopedik Ameliyat sonrası,
- Yumuşak Doku Romatizmaları, Sinir Hastalıkları

-Spastik Felçler, Bel fitiği, Bel kayması, Stres, Yorgunluk ve spor yaralanmaları gibi hastalıklardır. Ayrıca su sıcaklıkları düşük olan yerlerde sulama amaçlı olarak seralarda da kaplıca sularından yararlanılmaktadır.

Tablo 34. Karaali ve Çermik Kaplıcalarının Karşılaştırılması

	Karaali Kaplıcası	Çermik(Diyarbakır)
Sıcaklık	48 ⁰ C	51 ⁰ C
Tuzluluk	0,08	0,05
Ph	6.79	7.6
Element	Bikarbonat	Sodyum
Yatak Sayısı	400	800
Yıllık Ortalama Gelen Ziyaretçi sayısı	27000 - 30000	70000 - 100000
Elde Yıllık Gelir(Bin TL)	75 ile 85	200

Kaynak: Karaali Termal İşletmeleri Müdürlüğü (2014)

Karaali ve Çermik Kaplıcasıyla karşılaştırıldığında; Çermik Kaplıcasının birçok yönden daha avantajlı olduğu görülmektedir. Su sıcaklığı 48⁰ derece olan Karaali ile 51⁰ derece olan Çermik Kaplıcasını kıyasladığımızda, sıcaklığı fazla olan sularda daha çok mineral eridiği için suları hem çok mineralli hem de sağlık açısından daha etkili olabilmektedir (Tablo 34). Sularında en çok bulunan mineral açısından baktığımızda Karaali’de Bikarbonat, Çermik’te ise sodyumdur. Sodyum minerallerinin çok oluşu, Çermik Kaplıcasının Karaali Kaplıcasına göre sularının daha az tuzlu olduğunu gösterir. Aynı şekilde barınma açısından baktığımızda ise; Karaali 400 yatak kapasiteli Çermik ise 800 yatak kapasiteyle daha fazla kişiyi barındırmaktadır. Yine aynı şekilde Karaali Kaplıcasının, yıllık gelen kişi sayısı ile yıllık gelir açısından da arkada kalmakta. Bunun temel sebeplerine baktığımızda ise yeni oluşumda olan bir kaplıca oluşu ve tam olarak tamamlanmamış olması gösterilebilir. Ayrıca Şanlıurfa ilinin Diyarbakır’dan daha sıcak olması da buraya daha az ziyaretçi gelmesi ile sonuçlanmaktadır.

Foto 15. Karaali Kaplıcaları Otel ve Havuzunun bulunduğu alanın girişinden görünüm (Eylül 2014)

Kaplıcaya gelen ziyaretçi sayısı artmaya devam etmektedir. 2010 yılında tesise gelen ziyaretçi sayısı 40 bin kişi civarındadır. Bunun 7013'ü konaklarken 33303 kişi ise günübirlik ziyaret etmiştir. 2011 yılında konaklayan sayısı 8692 kişiye çıkarken günübirlik gelenlerin sayısı ise 35811 olmuştur. 2012 yılına baktığımızda ise 8862 kişi konaklarken 38729 kişi ise günübirlik gelmiştir. 2013 yılında 12366 kişi konaklarken 39863 kişi günübirlik gelmiştir. 2014 yılının ilk on bir ayında ise konaklayan sayısı 11707 kişi civarında olmuştur. Konaklayan sayısı ise 40000 kişi civarındadır (Tablo 35).

Tablo 35. Karaali Kaplıcalarına gelen Ziyaretçi sayısı

YILLAR	2010		2011		2012		2013		2014	
	KONAKLAYAN	GÜNÜBİRLİK	KONAKLAYAN	GÜNÜBİRLİK	KONAKLAYAN	GÜNÜBİRLİK	KONAKLAYAN	GÜNÜBİRLİK	KONAKLAYAN	GÜNÜBİRLİK
OCAK	350	2540	386	3124	425	3800	1410	2605	1425	3356
ŞUBAT	512	2136	641	2251	704	2400	1205	2852	704	3450
MART	526	2232	674	2410	786	2800	1005	2758	1140	4140
NİSAN	590	2190	581	2344	480	2660	1258	2451	1367	4435
MAYIS	713	3410	811	3915	886	4600	944	3900	1421	4125
HAZİRAN	754	3112	862	3481	908	3800	960	4202	912	4367
TEMMUZ	691	3821	782	3979	860	4250	890	4645	98	1346
AĞUSTOS	251	985	119	892	85	1180	105	1004	865	3156
EYLÜL	564	3981	756	3852	768	3800	1118	3726	1245	3652
EKİM	1008	2658	1109	2879	890	2807	1384	3879	1421	3451
KASIM	689	3089	812	3289	862	3150	982	4103	1109	4354
ARALIK	986	3149	1159	3395	1208	3482	1105	3738		
TOPLAM	7013	33303	8692	35811	8862	38729	12366	39863	11707	39832

Kaynak: Karaali Termal İşletmeleri Müdürlüğü (2014)

Kaplıcaya aylık bazda gelen ziyaretçi sayısı da farklılıklar göstermektedir. Şanlıurfa'nın ilinin iklim özellikleri tesise gelen ziyaretçi sayısının aylık dağılımını da doğrudan etkileyen en önemli unsurdur. Son birkaç yıl içerisinde Ramazan ayının yaz mevsimine rastlaması nedeniyle bu dönem de gelen ziyaretçi hemen hemen hiç olmamaktadır. Bu ay da tesisin bakım onarım işleri yapılmaktadır. Yaz mevsiminde gelen ziyaretçi sayısında ortalama olarak 1800 kişi civarındadır. Konaklayan sayısı ise 8000 kişi civarındadır. Kış mevsiminde ise ziyaretçi sayısının arttığı görülmektedir. Kış döneminde konaklayan sayısı 3600 kişi civarında iken günübirlik gelenlerin sayısı 11000 kişi civarındadır. İlkbahar ve sonbahar mevsimlerinde ziyaretçi sayısı mevsiminden daha fazladır. Bu dönemlerde ortalama konaklayan ziyaretçi sayısı 3500 kişi civarında iken günübirlik gelen sayısı 10000 kişi aşmaktadır. Yılda ortalama kaplıcaya gelen ziyaretçi sayısı toplamda 2010 yılında 43000 kişi civarındadır. 2011 yılında bu sayı 44510 kişidir. 2012 yılında 47592 kişiye ulaşan ziyaretçi sayısı 2013 yılında 52229 kişiye ulaşmıştır. 2014 yılının sonunda 50000 kişiyi aşan bir ziyaretçi sayısına ulaşmıştır.

Ziyaretçilerin büyük bir bölümü günübirlik gelmeyi tercih etmektedir. (Tablo 36). 2013 yılında tesislere gelen ziyaretçilerin %76'sı yani 39863 kişi günübirlik gelmiştir. Aynı dönemde konaklayan sayısı 12366 kişidir. Bunların %15'i yani 7654 kişi hafta sonu gelmeyi tercih etmiştir. 2 – 7 gün arasında gelen ziyaretçi

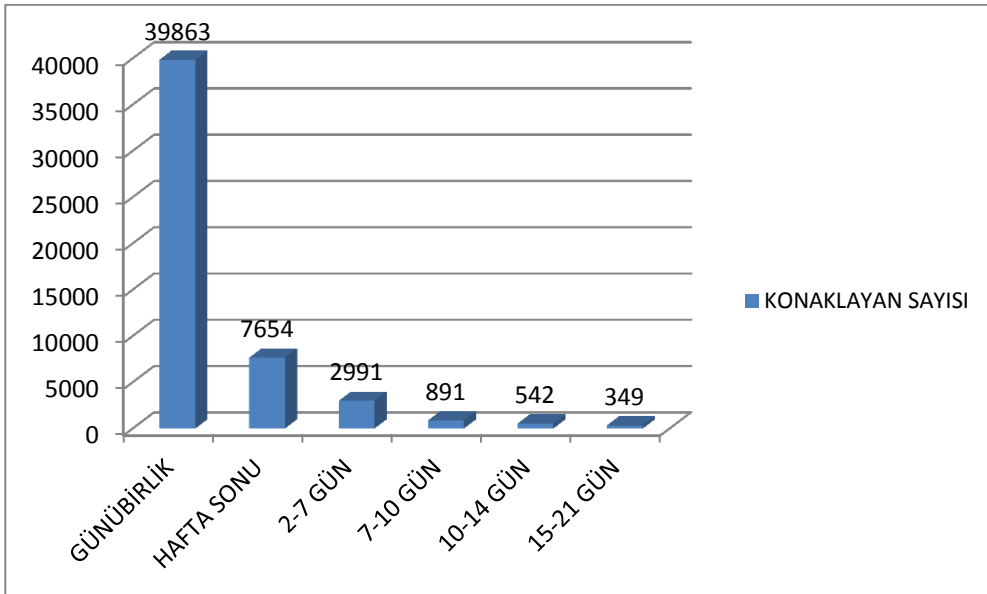
sayısı 3000 kişi civarında olup %5,7'lik kısmını oluşturmuştur. 7–10 gün arasındaki konaklama süresini tercih eden ziyaretçi sayısı 891 kişi olup bu oran %1,7'dir. 10–14 günlük süreyi tercih edenlerin sayısı 542 kişi 15–21 gün arasındaki süreyi ise 349 kişi tercih etmiştir. Süre farklılığı hastanın; hastalık türüne, yaşına, fiziksel özelliklerine göre değişebilmektedir.

Tablo 36. Karaali Kaplıcalarında 2013 Yılında Konaklama Süresine Göre Ziyaretçi Sayısı

KONAKLAMA SÜRESİ	KONAKLAYAN SAYISI	%
GÜNÜBİRLİK	39863	76,3
HAFTA SONU	7654	14,6
2-7 GÜN	2991	5,7
7-10 GÜN	891	1,7
10-14 GÜN	542	1,03
15-21 GÜN	349	0,67
TOPLAM	52229	100

Kaynak: Karaali Kaplıcaları İşletme Müdürlüğü (2014)

Grafik 28. Karaali Kaplıcalarında 2013 Yılında Konaklama Süresine Göre Ziyaretçi Sayısı

Kaynak: Karaali Kaplıcaları İşletme Müdürlüğü (2014)

21 günlük konaklama dışında doktor sevkiyle 7 günlük, günde 3'er seanstan 21 seanslık banyo yaparak tedaviyi tamamlamaktadırlar. Kaplıcada bir hasta havuz içerisinde ortalama 5 – 20 dakika arasındaki bir süreyi havuzda geçirmektedir.

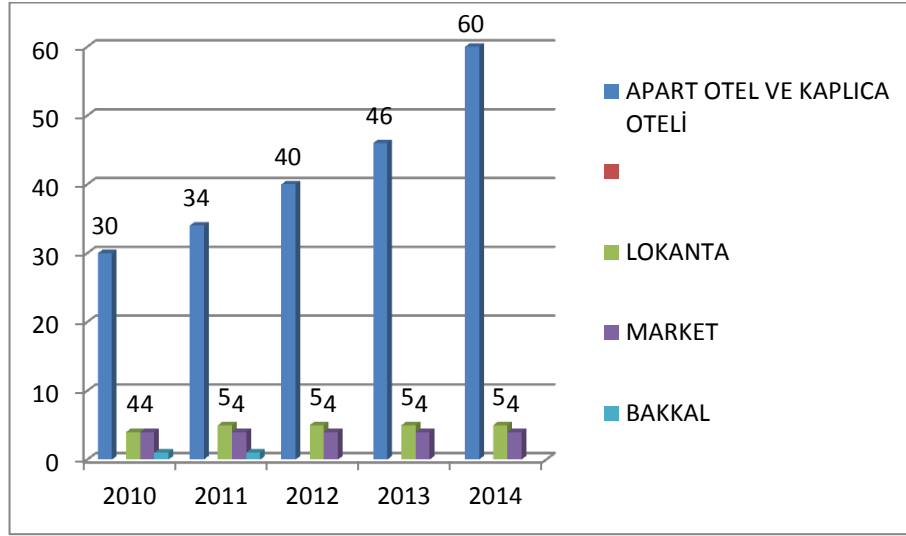

Foto 16. Karaali Kaplıcalarında Bulunan Apart Otelin Görünümü

Kaplıca tesislerine gelen ziyaretçilerin yeme – içme gibi ihtiyaçları kaplıca lokantasından giderilmektedir. Ayrıca Apart otellerde yemek yapmak için ihtiyaç duyulan malzemeler(gıdalar, sebzeler vb.) çevre seralarda ve market ile bakkallardan temin edilebilmektedir. Tesislerin içerisinde ayrıca sosyal tesis olmak üzere bir adet mescit, çocuk parkı, basketbol sahası ve bakkal da yer alır.

Karaali kaplıca ve termal tesislerinde çalışan toplam personel sayısında da zamanla artışlar görülmektedir (Grafik 29).

Grafik 29. Karaali Kaplıca İşletmelerinde 2010-2014 Yılları Arasında Çalışan Sayısı

Kaynak: Karaali Kaplıcaları İşletme Müdürlüğü (2014)

2010 yılında tesislerde toplam çalışan sayısı 39 kişidir. Bunun büyük bir bölümü apart otel ve Kaplıca otelinde çalışmaktadır. 2011 yılında çalışan sayısı 44'e 2012 yılında 49'a 2013 yılında ise 55 kişiye ulaşmıştır. 2014 yılında bu sayı 69 kişiye çıkmıştır. Apart otel ve Kaplıca tesislerinde 2014 yılında çalışan sayısı 60 kişiyi bulmuştur. Tesisteki lokanta, market ve bakkalda çalışan sayısı 10 kişi civarındadır. Tesis içerisinde bulunan bakkal 2012 yılından sonra kapanmıştır.

Foto 17. Karaali Kaplıca Bölgesindeki Otel ve Apart Otelden Bir Başka Görünüm

Karaali kaplıcalarına gelen ziyaretçilerin ikametgâh durumuna göre incelendiğinde ise gelen ziyaretçilerin büyük bir bölümünün Şanlıurfa şehri ve taşra ilçelerinden geldiği görülmektedir (Tablo 37).

Kaplıca işletmesinden alınan ve ziyaretçilerle yapılan anketlerden 2014 yılına ait veriler derlendiğinde tesislere gelen ziyaretçi sayısı toplamda 52000 kişi civarında olmuştur. Bunun 12366 kişisi tesislerde 2 – 21 gün arası bir sürede konaklarken 39863 kişi ise günübirlik olarak ziyaret etmiştir. Gelen ziyaretçilerin ikametgâh durumları incelendiğinde günübirlik ziyaretçilerin büyük bir bölümü Şanlıurfa ve bağlı ilçelerden gelmektedir. Günübirlik gelen ziyaretçilerin 27311'i Şanlıurfa ve bağlı ilçelerden gelmiştir. Adıyaman'dan günübirlik olarak 1420 kişi, Diyarbakır'dan 1903 kişi, Gaziantep'ten 2561 kişi gelmiştir. Şanlıurfa dışından gelen ziyaretçiler daha konaklama amacı gelmiştir.

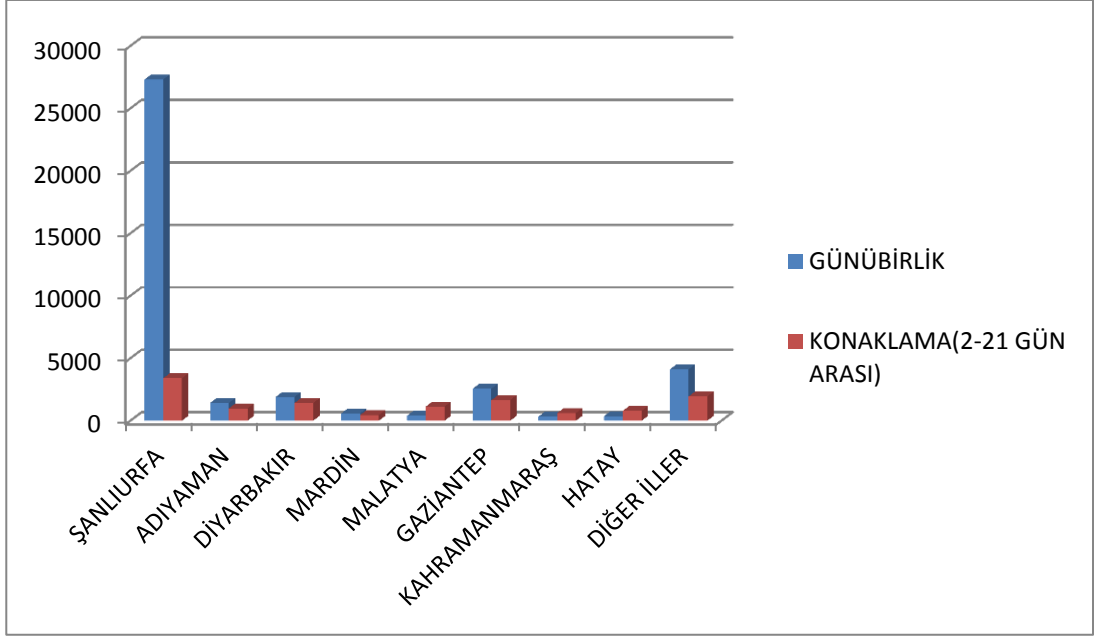
2014 yılında konaklayan ziyaretçi 12366 kişi olmuştur. Bunun 3399'ü Şanlıurfa ve bağlı ilçelerden gelmiştir. Diyarbakır'dan 1413 kişi, Gaziantep'ten 1648 kişi, Malatya'dan 1130 kişi, diğer illerden ise 1940 kişi gelmiştir (Tablo 37).

Tablo 37. 2013 Yılında Karaali Kaplıcalarına Gelen Ziyaretçilerin İkametgâh Durumu

İKAMETGÂH YERİ	KONAKLAMA DURUMU	
	GÜNÜBİRLİK	KONAKLAMA(2-21 GÜN ARASI)
ŞANLIURFA	27311	3399
ADİYAMAN	1420	986
DİYARBAKIR	1903	1413
MARDİN	592	451
MALATYA	394	1130
GAZİANTEP	2561	1648
KAHRAMANMARAŞ	325	608
HATAY	369	791
DİĞER İLLER	4107	1940
TOPLAM SAYI	39863	12366

Kaynak: Karaali Kaplıca İşletmeleri Müdürlüğü (2014)

Grafik 30. 2014 Yılında Karaali Kaplıcalarına Gelen Ziyaretçilerin İkametgâh Durumu

Kaynak: Karaali Kaplıca İşletmeleri Müdürlüğü (2014)

5. BÖLÜM

KARAALİ KÖYÜNDE SERACILIK FAALİYETLERİ

İklim şartlarının açıkta bitki yetiştirmeye elverişli olmadığı dönemlerde veya yerlerde kültür bitkilerinin ekonomik olarak yetiştirilmesini olanaklı kılan, bitkisel üretim için gerekli olan gelişim etmenlerini sağlayabilen, içinde bir insanın rahatlıkla hareket edebildiği yapılar “sera” olarak adlandırılmaktadır (Baytorun, 1995: 19 Eltez ve Günay, 1998: 8).

“Sera: İklimle ilgili çevre koşullarına tamamen veya kısmen bağlı kalmadan, gerektiğinde sıcaklık, bağıl nem, ışınım, karbondioksit (CO₂) ve hava hareketi/bileşimi gibi etmenleri kontrol altında tutarak, bitki büyüme/gelişmesi için en uygun koşulları sağlamak, kültür bitkilerinin dış ortamdaki olumsuz iklim koşullarından etkilenmesini önlemek, bitkilerin tohum/fide/fidanlarını üretmek ve sergilemek amacıyla cam, plastik vb., ışık geçirgen bir örtü malzemesiyle kaplanarak, değişik şekillerde tasarımlanan yüksek sistemde bir örtü altı yetiştiriciliği yapısıdır.” şeklinde tanımlanır (Baytorun, 1995: 20; Eltez ve Günay, 1998: 9).

Şanlıurfa ilinin sıcak yaz, serin ve nemli kış ayları dolayısıyla tipik bir kurak ve yarı kurak (Akdeniz) iklim özelliği göstermektedir. Minimum sıcaklık ocak ve şubat ayları arasında meydana gelirken, maksimum sıcaklık temmuz ayında görülmektedir (Tablo 37). Çalışma alanımız ve çevresinde sıcaklık değerlerinin genellikle yüksek olduğu görülmektedir. Yıllık ortalama sıcaklığı 18°C, en soğuk ay olan ocak ayında sıcaklık ortalamaları 5,7⁰ C en sıcak ay olan temmuz ayında ise sıcaklık ortalamaları 32⁰ C'dır. Kış ayları olan aralık, ocak ve şubat aylarının ortalama sıcaklık değeri ise 6.7°C'dir. bu sıcaklık değerleri nedeniyle bölgede seracılık süresi ülkemizin diğer illerinde yapılan seracılık süresinden 1 – 2 daha kısa olmaktadır. Şanlıurfa'da ve Karaali köyü'nde mayıs ayı ile birlikte sıcaklık ortalamalarının yükselmesi sonucu Haziran ayından itibaren domates, biber, patlıcan gibi fide sökölüp seraların bakımı ve temizliği yapıldıktan sonra ancak Eylül ayından itibaren ekim işlemleri başlamaktadır.

İlk modern örtü altı üretim faaliyetinin yüksek cam seralarda olması sebebiyle tüm örtü altı yetiştiricilik faaliyetleri günümüzde de seracılık olarak adlandırılır gelmiştir. Seralar her türlü teknik donanımın bulunduğu, ısıtma ve soğutma sistemleriyle döşeli, bir veya çok katlı da olabilen, makine kullanımının da yapılabildiği, bilgisayar kontrollü sulama sistemlerinin bulunduğu, ilaçlama ve gübreleme faaliyetlerinin kontrollü olarak yapıldığı yapılardır. Bir başka tanımla bitki yetiştirilmesi için çevre koşullarının olumsuz etkilerini kısmen ortadan kaldıran plastik malçlar, yüzeysel örtüler, yastıklar, alçak ve yüksek tüneller sera olarak adlandırılmazlar.

Tablo 38. Şanlıurfa İstasyonuna Ait Aylık Ort. Sıcaklık Değerleri (1967 – 2014)

AYLAR	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	YILLIK ORT.
SICAKLIK	5.7	6.9	11.1	16.2	22.3	28.4	32.1	31.3	26.8	20.2	12.6	7.4	17,83

Kaynak: Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Şanlıurfa İl Müdürlüğü (2014)

Yılın hiçbir ayında ortalama sıcaklık 0°C' ye düşmemektedir. Nitekim en soğuk ay olan ocak ayının ortalaması 5,7°C iken şubatta biraz artış göstererek 6,9°C ye çıkmaktadır. Sıcaklık mayıs ayından itibaren 20°C' yi aşmaktadır, temmuz ortalama maksimumundan sonra çok az bir farkla ağustostan itibaren azalmaya başlamaktadır. Sıcaklık ekim ayı sonuna kadar yıllık ortalama sıcaklık olan 18°C'nin üzerinde seyretmektedir. Bu değerlere dikkat edildiğinde kış mevsimi Şanlıurfa'da serin, yaz mevsimi ise bir hayli sıcak geçtiği anlaşılmaktadır. Kasım ayından itibaren hızlı bir düşüşe geçen sıcaklıklar mart ayından itibaren tekrar yükselişe geçerek, temmuz ayında 32,1 derecelik bir maksimuma ulaşır. Kış mevsimindeki ayların sıcaklıkları birbirine yakındır (Tablo 38).

Şanlıurfa ili ve çevresinde seracılık faaliyetleri genellikle Karaali köyü ve çevresi diğer ilçe merkezlerinde toplanmıştır. Karaali köyünde seracılık faaliyetleri 1993 yılında sulama suyu sağlamak amacıyla açtırılan sondaj kuyusundan sıcak suyun yüzeye çıkmasıyla başlamıştır. Burada jeotermal su kaynağının bulunması seracılık faaliyetleri açısından son derece önemlidir. Çünkü jeotermal kaynaklar yardımıyla

seraların ısıtılması hem tarımsal üretimin yıl boyunca yapılmasını sağlamakta hem de üretilecek tarım ürünlerinin maliyetlerini azaltmaktadır. Dolayısıyla bu durum önemli bir ekonomik avantaj da sağlamaktadır. Enerji maliyetlerinin ekonomik olması, ekolojik çevre koşullarının uygunluğu sebebiyle 1996 yılında Karaali köyü'nde ilk sera kurma çalışmaları başlamıştır. Seraların kurulmasıyla birlikte başlangıçta salatalık, domates, biber ve patlıcan yetiştirilmiştir. 2003 yılından itibaren ise süs bitkilerinin yetiştirilmesine yönelik çalışmalar başlamıştır. Şanlıurfa Valiliği il Özel İdaresince kurulan seralar daha sonra özel sektöre devredilmiştir (Foto 18).

Foto 18. Karaali Köyünde Vema Seracılığa Ait Olan Seranın Dış Cepheden Görünümü

Şanlıurfa ilinde toplam sera sayısı 100 civarındadır (Tablo: 30.). Ancak bu seraların yarıya yakını Şanlıurfa Tarım İl Müdürlüğüne kayıtlı durumda iken diğer yarısı ise il müdürlüğüne kayıtlı değildir. Bunun temel sebebi çiftçilerin kayıt altına alındıkları takdirde vergi vermelerinin gerekebilecekleri, bazı çiftçilerin sosyal güvenceden yoksun oldukları gerekçesiyle sahip oldukları yeşil kartların iptal edileceği ve sosyal yardımlardan yararlanamayacakları düşüncesi temel sebeplerdendir. Merkez ilçede kayıtlı sera sayısı toplam sera sayısı 43 iken, diğer

ilçelerde kayıtlı sera sayısı ise sadece 12 tanedir. Buna karşılık kayıt dışı toplam sera sayısı 40 iken bunun 27 tanesi ilçelerde 13 tanesi ise il merkezinde bulunmaktadır (Tablo 39).

Tablo 39. Şanlıurfa’da Kayıtlı ve Kayıt Dışı Seraların dağılışı (2014)

SSIRA NO	BULUNDUĞU YER	KAYITLI		KAYITSIZ		TOPLAM ALAN (DEKAR)
		AADET	ALAN (DEKAR)	ADET	ALAN (DEKAR)	
1	MERKEZ	43	455	13	22,5	477,5
2	DİĞER İLÇELER	12	31			31
3	BOZOVA			1	3,15	3,15
4	CEYLANPINAR			2	9	9
5	HARRAN			4	12,5	12,5
6	SURUÇ			5	5	5
7	VİRANŞEHİR			11	30	30
8	BİRECİK			3	5	5
9	HİLVAN			1	1	1
10	TOPLAM	55	486	40	88,15	574,15

Kaynak: Şanlıurfa İl Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü (2003 – 2014)

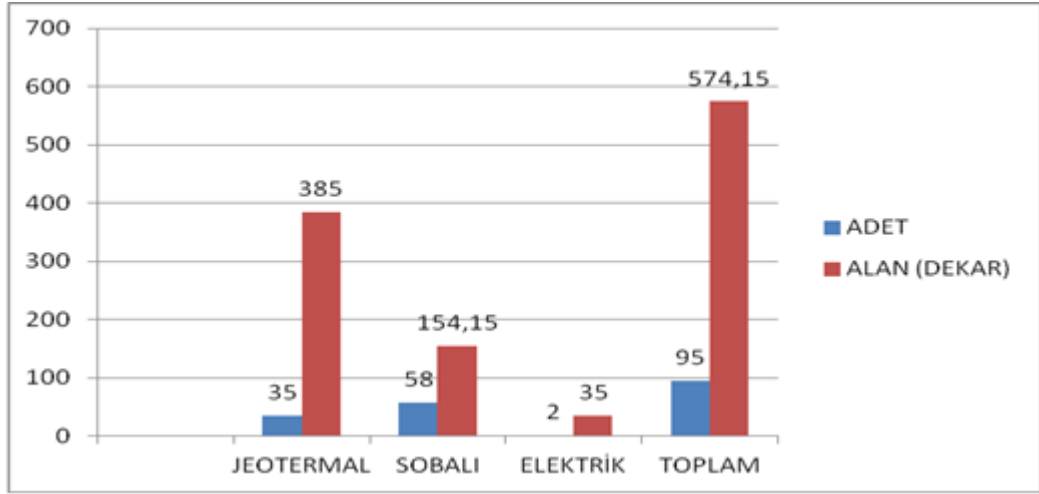
Şanlıurfa ilçe merkezine bağlı Karaali köyünde bulunan sera sayısı 35 tanedir. Bu seraların tamamı kayıt altında bulunmaktadır. Yine bu seraların tamamı jeotermal sıcak su ile ısıtılmaktadır. Bunun dışında 2 adet sera elektrik sistemi ile ısıtılırken 58 adet sera ise soba yardımı ile ısıtılmaktadır.

Tablo 40. Şanlıurfa’da Bulunan Seraların Isıtma Yöntemi (2014)

SIRA NO	ISITMA ŞEKLİ	ADET	%	ALAN (DEKAR)	%
1	JEOTERMAL	35	36,85	385	67,08
2	SOBALI	58	61,05	154,15	26,83
3	ELEKTRİK	2	2,1	35	6,09
4	TOPLAM	95	100	574,15	100

Kaynak: Şanlıurfa İl Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü (2014)

Grafik 31. Şanlıurfa'daki Seraların Alana Göre Isıtma Durumu

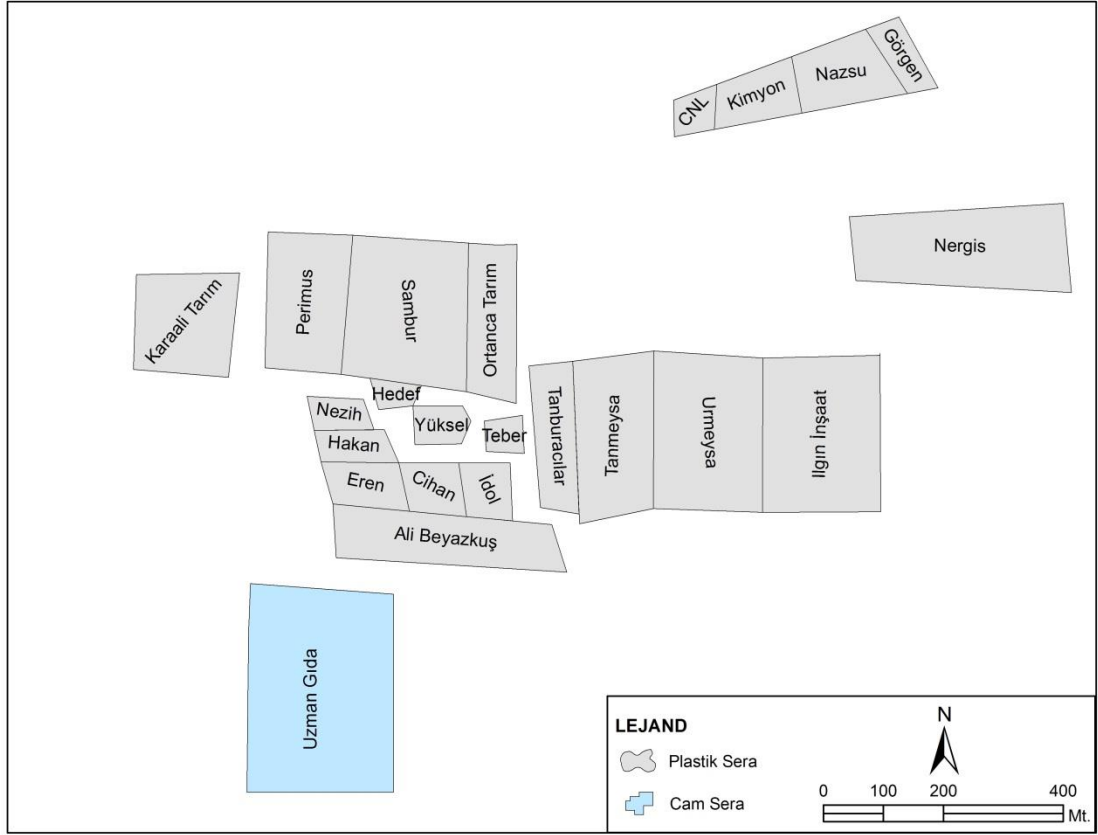

Kaynak: Şanlıurfa İl Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü (2014)

Foto 19. Seralarda Pamuk Üretimi Sebebiyle Artan Beyaz Sineklerle Mücadele İçin İlaçlı Etiketler Kullanılarak Ürünlerde Kalıntı Bırakmadan Mücadele Edilmektedir.

Harita 12. Karaali Köyü'nde Bulunan Seraların Dağılışı

Kaynak: Şanlıurfa İl Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü (2014)

Şanlıurfa ve çevresinde kayıtlı durumda bulunan seralarda (Tablo 41) istihdam durumu incelendiğinde; 530 civarında vasıfsız işçi çalışmaktadır. Aynı tabloda teknik eleman düzeyinde ise 50'ye yakın eleman çalışmaktadır. Bunların 22 tanesi ziraat mühendisi, 15 tanesi teknisyen düzeyinde ve 10 tanesi ise danışman olarak görev yapmaktadır. Görev yapan danışmanların büyük bir bölümü Antalya ve Mersin illerinden gelmekte sorumlu oldukları seraları 10-15'er günlük aralıklarla üretimden, dağıtım ve pazarlama aşamasına kadar takip etmektedirler. Aynı şekilde görevli ziraat mühendisleri üretimden pazarlama aşamalarını standartlara göre düzenlemektedirler.

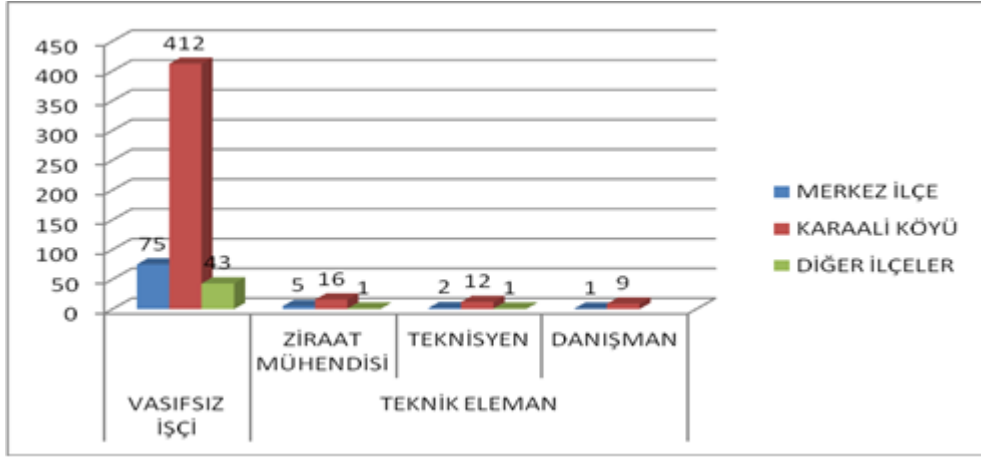
Foto 20. Seralarda Paketleme ve Ambalajlama İşlemlerinde Genel Olarak Köy ve Çevresinde İkamet Eden Bayanlar Çalışmaktadır

Tablo 41. Şanlıurfa'da Kayıtlı Seraların İstihdam Durumu (2014)

ŞANLIURFADAKİ KAYITLI SERALAR							
SIRA NO	BULUNDUĞU YER	ADET	ALAN (DEKAR)	İSTİHDAM DURUMU			
				VASİFSİZ İŞÇİ	TEKNİK ELEMAN		
					ZİRAAT MÜHENDİSİ	TEKNİSYEN	DANIŞMAN
1	MERKEZ İLÇE	10	70	75	5	2	1
2	KARAALI KÖYÜ	33	385	412	16	12	9
3	DİĞER İLÇELER	12	31	43	1	1	
4	TOPLAM	55	486	530	22	15	10

Kaynak: Şanlıurfa İl Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü (2014)

Grafik 32. Şanlıurfa’da Kayıtlı Seraların İstihdam Durumu (2014)

Kaynak: Şanlıurfa İl Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü (2014)

Şanlıurfa ilindeki mevcut seralarda genellikle domates, salatalık, sivri biber, süs bitkileri yetiştirilmektedir. Bu üretim sırasında aşılama Bambus Arıları ile yapılmakta olup kimyasal kalıntı oranı en düşük üretim gerçekleştirilmektedir (Foto 21.). Bu sebeple tercih edilen yöntem sebebiyle Dünya Sağlık Teşkilatı tarafından “ITU”(iyi Tarım Uygulamaları) belgesi verilmiştir. Ayrıca seralardaki üretimin büyük bir bölümü topraksız tarım şeklinde yapılmaktadır. Mevcut seraların %90’ında topraksız tarım yapılmaktadır.

Foto 21: Karaali’de Bulunan Seralarda Aşılama Bambus Arıları ile yapılmaktadır.

Topraksız tarımın yapıldığı bu seralardaki malzemeler Srilanka'dan ithal edilmektedir (Foto 22). Kokopit adı verilen bu ürün içerisinde daha Hindistan cevizi kabukları, yaprakları, bitki için gerekli olan vitamin, mineral, gübre bulunmaktadır. 2 yıl kullanım ömrü olan bu ürün yurt dışından preslenmiş olarak gelmekte seralarda kullanmadan önce makinelerden öğütülerek toprak yerine seralarda kullanılmaktadır.

Foto 22. Topraksız Tarım Yapılan Seralarda Kokopit Adı Verilen Madde Kullanılmaktadır.

Şanlıurfa'da bulunan kayıtlı seralarda bulunan seraların yaklaşık olarak 450 dekarlık bölümünde domates üretimi gerçekleştirilmektedir. Bu alandan 11225 ton domates elde edilmektedir (Foto 23). 10 dekarlık alanda patlıcan ekimi yapılmakta olup yaklaşık olarak 170 ton patlıcan elde edilmektedir. 14,5'lik alanda salatalık ekimi gerçekleştirilmiş olup 435 ton ürün elde edilmiştir. Sivribiber 12,5'lik dekarda ekilmektedir (Foto 23). Yaklaşık olarak 162,5 ton ürün elde edilmiştir (Tablo 42).

Tablo 42. Şanlıurfa'daki Kayıtlı Seralarda Üretilen Tarımsal Ürünlerin Üretim Miktarı (2014)

ŞANLIURFADAKİ KAYITLI SERALARDA ÜRETİLEN TARIMSAL ÜRÜNLER VE ÜRETİM MİKTARI(DEKAR/TON)					
SIRA NO	ÜRETİLEN ÜRÜNLER	ALAN (DEKAR)	%	ÜRETİM MİKTARI(TON)	%
1	DOMATES	449	92,39	11225	93,5
2	PATLICAN	10	2,06	170	1,42
3	SALATALIK	14,5	2,98	435	3,61
4	SİVRİ BİBER	12,5	2,57	162,5	1,41
5	TOPLAM	486	100	11992,5	100

Kaynak: Şanlıurfa İl Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü (2014)

Foto 23. Karaali Köyünde İlgin Seracılığa ait Serada Yetiştirilen Sivri biberler

Karaali köyü'nde jeotermal su kaynağının bulunması seracılık faaliyetleri açısından son derece önemlidir. Çünkü jeotermal kaynaklar yardımıyla seraların ısıtılması hem tarımsal üretimi kısıtlamadan yılın tamamında yapılmasını sağlamakla birlikte hem de üretilecek tarım ürünlerinin maliyetlerini azaltmaya yönelik bir fayda sağladığından dolayı önemli bir ekonomik avantaj da sağlamaktadır. Enerjinin maliyetlerinin ekonomik olması, ekolojik çevre koşullarının uygunluğu sebebiyle 1996 yılından itibaren Karaali köyünde sera kurma çalışmaları başlamıştır. Seraların kurulmasıyla birlikte başlangıçta salatalık, domates, sivri biber, patlıcan yetiştirilirken 2003 yılından itibaren ise süs bitkilerinin yetiştirilmesine yönelik çalışmalar başlamıştır. İlk yıllarda Şanlıurfa il özel idaresince kurulan seralar daha sonra özel sektöre kiralanmıştır.

Foto 24. Topraksız Tarımın Yapıldığı Vema Seracılığa Ait Seradan Görünüm

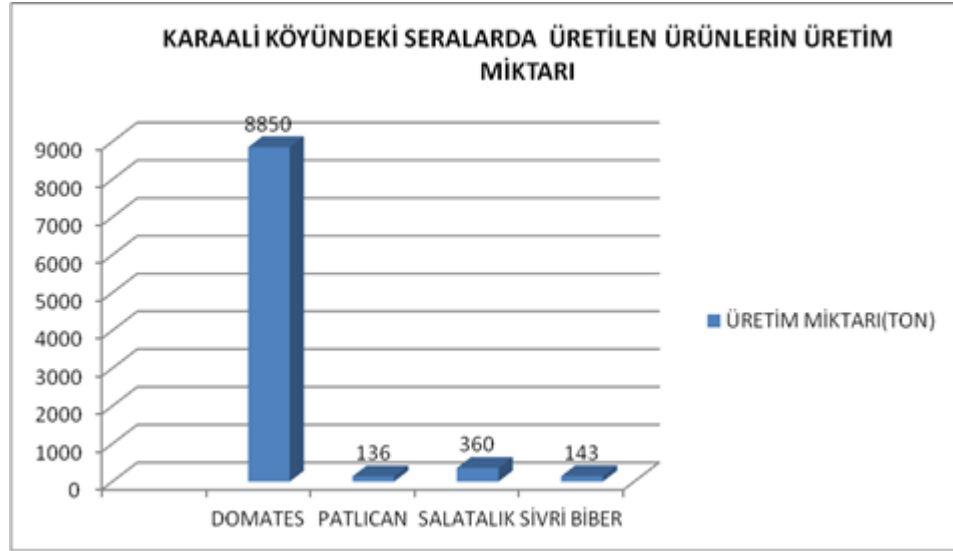
Karaali'de bulunan seraların 300 dekardan fazla bir alanda plastik sera, 180 dekar civarındaki bir alanda ise cam sera bulunmaktadır.

Tablo: 43. Karaali Köyü'ndeki Seralarda Üretilen tarımsal Ürünler ve Üretim Miktarı (2014)

KARAALİ KÖYÜNDE SERALARDA ÜRETİLEN TARIMSAL ÜRÜNLER VE ÜRETİM MİKTARI(DEKAR/TON)					
SIRA NO	ÜRETİLEN ÜRÜNLER	ALAN (DEKAR)	%	ÜRETİM MİKTARI(TON)	%
1	DOMATES	354	91,94	8850	93,26
2	PATLICAN	8	2,08	136	1,44
3	SALATALIK	12	3,12	360	3,79
4	SİVRİ BİBER	11	2,86	143	1,51
5	TOPLAM	385	100	9489	100

Kaynak: Şanlıurfa İl Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü (2014)

Grafik: 33. Karaali Köyü'ndeki Seralarda Ürünlerin Ekim Durumu

Kaynak: Şanlıurfa İl Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü (2014)

Karaali'deki seraların tamamına yakın bir alanda topraksız üretim gerçekleştirilmektedir.

Foto 25. Karaali Köyü'nde Vema Seracılığa Ait Topraksız Serada Üretilen Domatesler

SONUÇ VE ÖNERİLER

Şanlıurfa ili, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin Orta Fırat Bölümü'nde yer almaktadır. Çalışma alanını oluşturan Karaali Köyü son yapılan mahalli idareler kanunundaki değişiklik ve 27 Mart mahalli idareler yerel seçimlerinin ardından Şanlıurfa'nın Büyükşehir statüsüne kavuşması ile birlikte Eyyubiye merkez ilçesine bağlanmıştır. İlçe merkezine yaklaşık olarak 45 km uzaklıkta olup ulaşım da herhangi bir sorun yaşanmamaktadır. Çalışma alanına Şanlıurfa – Mardin karayolu Çamlıdere mevkiinden, Şanlıurfa – Harran arasındaki karayolu üzerinden de ulaşım mümkün olmaktadır. Harran ilçe merkezine de 18 km uzaklıkta bulunmaktadır.

Köy monoğrafyaları kırsal yerleşmelerin fiziki ve beşeri ve ekonomik coğrafya özellikleri açısından önemli bir yere sahiptir. Bu çalışmamızda coğrafyanın biliminin dağılışı, karşılaştırma ve nedensellik ilkelerine bağlı kalınarak yapılmış ve kırsal yerleşmelerden olan köylerin fiziki ve beşeri ekonomik potansiyeli Karaali Köyü üzerinden açıklanmış ve bu potansiyeli ortaya çıkarmak amacıyla ele alınmıştır.

Çalışma alanımız ve çevresi sıcak yaz, serin ve nemli kış ayları dolayısıyla tipik bir kurak ve yarı kurak (Akdeniz) iklim özelliği gösterir. Minimum sıcaklık ocak ve şubat ayları arasında meydana gelirken, maksimum sıcaklık temmuz ayında görülmektedir. Çalışma alanımız ve çevresinde sıcaklık değerlerinin genellikle yüksek olduğu görülmektedir. Bu sebeple tarımsal faaliyetler için sulamaya ihtiyaç duyulmaktadır. 2000'li yıllara kadar sulama imkanlarının fazla gelişmediği sahada GAP projesinin getirdiği sulama imkanları sonucu tarımsal faaliyetlerde hızlı bir gelişme göstermeye başlamıştır. Köyün ekili-dikili arazi 2003 yılında 25000 dekar civarında iken, 2014 yılında bu alan 45000 dekara ulaşmıştır. Aynı şekilde dönemler içinde nadas alanlarında da ciddi oranda bir azalma meydana gelmiş ve 2003 yılında 900 dekara olan nadas alanı bugün 100 dekarın altına düşmüştür.

Gap projesinin ardından çalışma sahasında ürün deseni değişmiş 2005 yılına kadar mercimek, nohut, arpa gibi su isteği fazla olmayan ürünler yetiştirilirken,

sulama imkanlarının artması sonucu pamuk, mısır, buğday üretiminde ciddi artışlar meydana gelmiştir (Tablo 24, 26, 28)

1993 bir köylünün arazisinde yaptığı sondaj çalışmaları sırasında bulunan jeotermal kaynağın köy ekonomisine katkısı oldukça fazla olmuştur. Şanlıurfa Valiliği tarafından il özel idaresine yaptırılan tesisler 2012 yılından sonra özel sektöre kiralanmıştır. Tesislerde kullanılan jeotermal suyun pek çok rahatsızlığın tedavisinde kullanılması ve SGK ile yapılan anlaşma sonrasında resmi sevki hastaların kabul ile tesislere gelen ziyaretçi sayısı her geçen yıl artmaktadır. İlk yıllarda çevre köylerden gelen ziyaretçilere daha Şanlıurfa ili ve ilçelerinden ziyaretçiler katılmıştır. Yapılan tanıtım ve reklam çalışmaları, tesislerin modernizasyonu sonucunda civar illerden de gelen ziyaretçilerin katılımı ile 50000 kişiyi aşmıştır (Tablo 35).

Araştırma sahasında ticari faaliyetler açılan termal tesislerle büyük bir canlılık kazanmıştır. Köy merkezinde açılan bakkal, market gibi diğer iş kolları yeni istihdam olanaklarının oluşmasına sebep olmuştur. Köyde bugün 30'a yakın işletme ve 150'ye yakın kişi çalışmaktadır. İş yoğunluğunun olduğu yaz döneminde işletmelerde çalışan sayısında da artışlar meydana gelmektedir (Tablo 31)

İklim koşullarının uygunluğunun yanı sıra 1993 yılından sonra bulunan jeotermal kaynak ile birlikte çalışma sahasında ilk olarak 1994 yılında Şanlıurfa Valiliği İl Özel İdaresi'nce 220 dekar üzerinde kamulaştırma yapılarak seralar kurulmaya başlanmıştır. Daha sonra bu seralar kiralama sistemi ile özel şirketlere devredilmiştir. Ancak uygun üretim şartlarının olması nedeniyle sera alanlarının sayısı hızla artmaya başlamış ve bugün 500 dekara yaklaşmıştır (Tablo 41). Ancak aşağıda belirttiğimiz bazı olumsuzluklar nedeniyle halen sera alanları istenilen seviyeye ulaşmamıştır.

Seracılığın gelişmesi ile birlikte köyde yetiştirilen örtü ürünleri de artmaya başlamıştır. Mevcut seralarda başta domates, sivri biber, patlıcan olmak üzere kabak, süs bitkileri yetiştirilmektedir. Ancak süs bitkilerinde henüz ciddi anlamda bir üretim söz konusu değildir. Bu konuda ürün yetiştirilmesinde karşılaşılan kalifiye eleman sıkıntısı ve Pazar sorunu ile girdi maliyetlerinin yüksekliği engel oluşturmaktadır.

Ancak mevcut bölge durumu ile özellikle bu sorunların giderilmesi ile bu alanda da büyük bir Pazar potansiyeli mevcuttur (Tablo 42, 43).

Gelişen seracılık köyde istihdamı da arttırmıştır. Yakın zaman kadar işsizlik sebebiyle başka illere mevsimlik işçi olarak, bavul ticareti yaparak gitmek zorunda olan köyde bugün işçi ihtiyacı sebebiyle Şanlıurfa şehir merkezinden işçiler gelmektedir (Tablo 32).

Çalışma alanında bu iklim koşullarının uygunluğu, jeotermal kaynağın varlığı, genç ve dinamik nüfus sayesinde ucuz iş gücü, coğrafi konumunun önemli olması rağmen istenilen seviyeye ulaşmayan sera alanları ve üretimin artması, termal tesislerin geliştirilmesi aşağıda sayacağımız bazı sorunlar engel olmaktadır.

Çalışma alanında yatırımlara en büyük engel olarak arazi sorunudur. Büyük ölçeklerde arazi satışına mülk sahipleri çok sıcak bakmamaktadır. Bu nedenle en az 5000 dekar alan ivedilikle kamulaştırılıp, yatırımcılara bedeli mukabilinde tahsis edilmelidir.

Altyapı sorunları olarak Yol şu an 5 m'lik köy yolu ile ulaşım sağlanmaktadır. Yolun mutlaka genişletilmesi ve iyileştirilmesi gerekmektedir. Köy yolu statüsünden çıkarılıp, Karayolları standartlarına getirilmelidir.

Kalifiye eleman için meslek edindirme kursları açılmalı ve bölgede ileriye dönük seracılık meslek okulları veya bölümlerinin açılması planlanmalıdır.

Enerji nakil hatları yenilenmiş olup elektrik kesintilerinde anında müdahale eden ekiplere ihtiyaç duyulmaktadır.

- Karaali çevresinde yer alan Yaşar köyü, Umuroba, Akçamescit ve Olgunlar köyü civarlarında alan taraması yapılarak 1.Rezervuar (350 m) ve 2. Rezervuar (1000 m) sondaj çalışmaları başlatılmalıdır.

- Ana Kanalin üst kısmında dağ eteğinde Milli Emlak Müdürlüğü'ne ait olan yerler için parsel çalışması yapılmalı ve kaplıca turizmine yönelik tahsis edilecek sondaj kuyuları için Bakırtaş, Karaali ve Tuzluca köyü eteklerinde kaplıca turizmi için kuyu sondajları açılmalıdır.

Karaali Köyü seracılık tarımı bakımından önemli bir potansiyele sahip olmasına rağmen daha önce açıklandığı üzere buradaki seraların alt yapı eksikleri ve bir takım sorunları bulunmaktadır.

Bu sorunların çözüme kavuşturulabilmesi için yapılması gerekenler:

- Seralarda üretimi gerçekleştiren üreticilerin seracılık konusunda gerekli eğitimleri sağlanmalıdır.
- Seralarda üretilen ürünlerin hızlı bir şekilde pazarlanabilmesi için seracılık faaliyetlerinde ulaşım çok önemli bir etkidir. Bu bağlamda Şanlıurfa – Karaali Köyü arasında ulaşımı sağlayan yol kötü durumda olduğu için gerekli düzeltmelerin yapılması gerekmektedir.
- Karaali köyü’nde jeotermal kaynağın çevresinde kurulan termal turizm amaçlı tesisler gelişmiş güzel değil belirli bir plan dâhilinde inşa edilerek tarım alanlarının kullanım dışı kalması önlenmelidir.
- Seralarda, verimin artmasını sağlayıcı tüm önlemler alınmalıdır. Özellikle Karaali Köyü’ndeki seralarda bulunan drenaj sorunları çözümlenmelidir.
- Sonradan büyümesi düşünülen işletmelerde, gelecekteki gelişmelerde göz önüne alınarak, yeni yapılacak seralara uygun genişleme alanları bırakılmalıdır.
- Sera kurmada gerekli olan teknik araç-gereç (cam, plastik, demir-çelik) konusunda kamu kuruluşları gerekli girişimlerde bulunarak, bu malzemelerin ucuz ve sürekli elde edilmesinin sağlanmasıyla seralar daha uygun koşullarla yapılabilir.
- Seranın yapım ve sera içi çevre koşullarının belirlenmesi amacıyla bir sera araştırma enstitüsü kurulmalıdır. Ayrıca seralarda yapılması gereken diğer işlerde, sera ısıtılması, soğutulması vb. araştırılarak en iyi, kolay olanın uygulamaya geçmesi sağlanmalıdır.

- Ürün fiyatlarının belirlenmesinde, üreticinin de etkili olabileceği bir örgütlenmenin olması sağlanmalıdır. Ayrıca bu örgüt pazar bulmanın yanında, üretim planlaması da yaparak ürünlerin iyi bir fiyatla satılmasını sağlamalıdır.

- Üreticiye daha uzun vadeli ve düşük faizli krediler verilmeli ve kredilerin geri ödeme süresi uzatılmalıdır. Ayrıca kredi işlemleri en alt düzeye indirilerek kısa sürede verilebilmelidir.

KAYNAKÇA

- Abuzar, C. (2010). “Şanlıurfa’da Değişen Toplumsal Yapıda Taziye Geleneği-Bir Toplumsal Yapı Çözümlemesi” *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, Cilt 10, Sayı: 2, 259-274, Ankara.
- Aslan, Z. (1995). “Termal hizmetlerin Oluşturulmasında Suyun Standartlarının Belirlenmesi” *Çevre Dergisi*, Sayı 14, 40-43, İzmir.
- Atalay, İ. (1997). *Türkiye Coğrafyası*, İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- Atalay, İ. (2004). *Doğa Bilimleri Sözlüğü*, İzmir: Meta Basım.
- Atalay, İ. (2006). *Türkiye Bölgesel Coğrafyası*, İstanbul: İnkılap Yayınevi.
- Avşaroğlu, M. (1968). *Türkiye Kaplıcaları ve İçmeleri Klavuzu*, Ankara: Güneş Matbaacılık T.A.Ş.
- Baytorun, N. (1995). *Seralar*, Adana: Ç.Ü. Ziraat Fak. Yayınları No:110.
- Bekişoğlu, Ş., Özel, N. (2002). *GAP Termal Su Kaynaklarının Seracılık ve Termal Turizmde Değerlendirilmesi*, Ankara: Çevre, Eğitim ve Sosyal Vakfı (ÇESAV) Yayınları No:1.
- Benek, S.(2009). “Ortaya Çıkışı Gelişme Seyri ve Bölgeye Etkileri Bakımından Güneydoğu Anadolu Projesi(GAP)”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Sayı:64-3, 46-71, Ankara.
- Benek, S. (2012). “GAP Bölgesi’nde Tarımsal Faaliyetlerin Tarihsel Gelişimi ve Günümüzdeki Durumu”, *Marmara Coğrafya Dergisi*, Sayı: 26, 195-215, İstanbul.
- Çağalar, İ. ve Taymaz, T. (2006). ”Jeotermal Kaynak ve Kullanım Alanları ”, *Bilim Teknik Dergisi*, Sayı:52, 30-45, Ankara.
- Çakmaklı, M. 2008. *Harran Ovası Topraklarının Kökeni ve Oluşum Mekanizmaları(Jeoloji ve Toprak İlişkileri)*, Doktora Tezi, Şanlıurfa: Harran Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Çetin, C. (2008). “Türk Düğün Gelenekleri ve Kutsal Evlilik Ritüeli”, *Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi Dergisi*, Sayı: 48-2, 111-126, Ankara.

- Çoruh, S. (1988). *Şifalı Sularımız ve Tıbbi Sorunumuz*, Ankara: T.C. Turizm Bankası A.Ş. Yayınları.
- Çullu, M. A., Almaca, N., Ağca, A. R., Öztürkmen, A., Özdemir, S., Çelik, M. (2001). "Harran Ovası'nda Çoraklaşan Yaygın Toprak Serilerinin Tuz Dinamiği ve Bunu Etkileyen Faktörler." *TARP 2510* no'lu proje.
- Dedeoğlu, B. (2003) *Uluslararası Güvenlik ve Strateji*, İstanbul: Yeni Yüzyıl Yayınları.
- Doğanay, H., Özdemir, Ü. ve Şahin, İ.F. (2003). *Coğrafya'ya Giriş 2 Genel Beşeri ve Ekonomik Coğrafya*, Erzurum: Aktif Yayınları.
- Doğaner, S. (2001). *Türkiye 'de Turizm Coğrafyası*, İstanbul: Çantay kitabevi.
- Dönmez, Y. (1984). *Umumi Klimatoloji ve İklim Çalışmaları*, İstanbul: İ.T.Ü. Coğrafya Enstitüsü Yayınları.
- DPT, 1996. *Jeotermal ve Kaplıca Dağılışı Grubu Raporu*, Ankara:DPT Yayınları.
- DSİ, 1972. *Harran Ovası Hidrojeolojik Etüt Raporu*, Ankara: DSİ Yayınları.
- Güzel, A. (2009). "Tarih Öncesi Bir Yerleşme Olan Şanlıurfa'nın Kuruluşuna Etki Eden Faktörler", *Marmara Coğrafya Dergisi*, Sayı:19, 130-152, İstanbul.
- Elibüyük, M. ve Güzel, A., (2003). "Şanlıurfa İli'nde Dönemlik ve Geçici Yerleşme: Hollik", *Coğrafi Bilimler Dergisi*, Sayı:1, 55-67, Ankara.
- Eltez R. Z., ve Günay A. (1998). *Bakırçay'da Seracılık*, İzmir: Bergama Ticaret Odası Yayınları.
- Erdoğan, M. Ş., ve Kırmızıtaş, H. (2006). "Karaali (Şanlıurfa-Yardımcı) Sıcak suyunun Oluşumu ve Rezervuar Sıcaklığının Tahmini", *Jeoloji Mühendisliği Dergisi* Sayı:30-1, 1-16, Ankara.
- Erguvanlı, K. ve Yüzer, E. (1973). *Yer altı Suları Jeolojisi*, İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Yayınları.
- Erinç, S. (1977). *Vejetasyon Coğrafyası*, İstanbul: İ. Ü. Coğrafya Enstitüsü Yayınları.
- Erinç, S. (1984). *Klimatoloji ve Metotları*, İstanbul: İ.T.Ü. Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enstitüsü Yayınları.

- Erişen, B., Akkuş, İ., Uygur, N. ve Koçak, A. (1996), *Türkiye Jeotermal ve Kaplıca Envanteri*, Ankara: MTA Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Erol, O. (2004). *Genel Klimatoloji*, Ankara: Çantay Kitabevi.
- Eşder, T. (1981). “Türkiye’nin jeotermal enerji kaynakları ve seracılıktaki önemi”. *I. Türkiye Seracılık Kongresi*, Antalya: 81-108
- Eşder, T. (2004). *Karaali İl Özel İdaresi Sahasında Açılan Jeotermal Enerji Üretim Kuyuları ile Jeotermal Alana İlişkin Rapor*, Şanlıurfa: İl Özel İdaresi Yayınları.
- Gamsız, E. G. ve Ark. (1982). *Su Analiz Metotları*, Ankara: D.S.İ. Genel Müdürlüğü.
- Güzel, A. 2005. *Şanlıurfa İli Yerleşmeleri*, Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güzel, A. (2009). “Tarih Öncesi Bir Yerleşme Olan Şanlıurfa’nın Kuruluşuna Etki Eden Faktörler”, *Marmara Coğrafya Dergisi*, Sayı: 19, 130-152, İstanbul.
- Güzel, A., Çiftçi, C. ve Atay, Y. (2013). “Kaplıca Turizmi Potansiyeli Açısından Karaali Kaplıcası”, *Turkish Studies- International Journal of Social Science*, Volume 6 Issue 7, p. 513-535, July 2013.
- Güzel, A. 1998. *Tektek Dağları Batısı’nda Fiziki Coğrafya Araştırmaları*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Hoşgören, M. (1979). *Yer altı Suları ve Kaynaklar*, İstanbul: İ. Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- İmamoğlu, M. (2009). Tektonik Yapısı ve Stratigrafisi Işığında Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nin Jeotermal Potansiyelinin Değerlendirilmesi, *Yenilenebilir Enerji Kaynakları Sempozyumu*.
- Kalkan, İ. (1992). *Şanlıurfa-Yardımcı-Karaali Kaplıcası Hidrojeoloji Etüdü*, Ankara: MTA Yayınları.
- Kalkan, İ. ve Uzel, Ö.F. (1993). *Şanlıurfa Yardımcı – Karaali Sıcak su Sondajı Kuyusu Bitirme Raporu*, Ankara: MTA Yayınları.
- Karagülle, M. Z. ve Özer, N. (1984). “Kaplıca Kür Teknikleri”, *Tıbbi Ekoloji ve Hidro-Klimatoloji Dergisi*, Sayı:2-3, 26-38, İstanbul.

- Karaman, N. (1978). *Türkiye 'de Sağlık Turizmi*, Ankara: Turizm Bankası A.Ş. Matbaası.
- Koç, F. (2011). *Türkiye Kaplıcaları*, İstanbul: Koç Yayınevi.
- Koçak, A. (1999). *Türkiye 'de Jeotermal Enerji Aramaları ve Potansiyeli*, İstanbul: MTA Yayınları.
- Kuzgun, Y. ve Deryakulu, D. (2004). *Eğitimde Bireysel Farklılıklar*, Ankara; Nobel Yayın Dağıtım.
- MTA, 1990. *Türkiye 'de Jeotermal Enerji Aramaları*, İzmir: MTA Yayınları.
- Özçağlar, A. (2009). *Coğrafyaya Giriş*, Ankara: Ümit Ofset Matbaacılık.
- Özçağlar, A. (2003). *Coğrafya 'ya Giriş*, Ankara: Hilmi Usta Matbaacılık.
- Özel, N. 2010. *Diyarbakır(Çermik) ve Şanlıurfa(Karaali) İllerinde Yer Alan Kaplıca Kaynaklarının Kökensel İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Adana: Ç. Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Özer, N. (1997). *Urfa ili Karaali Termomineral Sondaj Suyu ilgili Tıbbi Değerlendirme Raporu*, İstanbul: İ.Ü. Tıbbi Ekoloji ve Hidro-Klimatoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi.
- Özgür, E. M. (2000). *Türkiye Coğrafyası*, Ankara: Hilmi Usta Matbaacılık.
- Özgür, E. M. (2010). *Yerleşme Coğrafyasına Giriş*, Ankara: Hilmi Usta Matbaacılık.
- Öztürk, M. ve Çelik, R. (2009). Diyarbakır Ovasının Yer altı su Seviye Haritalarının Coğrafik Bilgi Sistemi (CBS) ile Tespiti, *TMMOB 2. Su Politikaları Kongresi*.
- Baytak, S., Çakar, M., Gerger, R. ve Boybay, M. 1996. Şanlıurfa ve Çevresindeki Bazı Şifalı Suların Özellikleri, *I. Uludağ Çevre Mühendisliği Sempozyumu Bildiri Kitapçığı* 315 pp. Bursa.
- Sevgican, A. (1999). *Örtüaltı Sebzeçiliği*, İzmir: E.Ü. Ziraat Fakültesi Yayınları.
- Sevgican, A. (1999). *Örtüaltı Sebzeçiliği (Topraksız Tarım)*, İzmir: E.Ü. Ziraat Fakültesi Yayınları.
- Sevgican, A. (1989). *Örtüaltı Sebzeçiliği*, Yalova: TAV Yayınları
- Şahin, C. (2005). *Türkiye Fiziki Coğrafyası*, Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

Şimşek, Ş. (1991). “Türkiye’de Kaplıca Potansiyeli ve Genel Özellikleri”, *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 2-3, 5-10, Ankara

Taflan, S. 2003. *Dünya ve Türkiye’deki Mevcut ve Alternatif Enerji Kaynakları ve Politikaları*, Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Gebze Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tanoğlu, A. (1966). *Beşeri Coğrafya: Nüfus ve Yerleşme*, İstanbul: İ. Ü. Coğrafya Enstitüsü Yayınları.

Tardu, T., ve diğerleri., 1987. Akçakale Grabeninin Yapısal Stratigrafik Özellikleri ve Petrol Potansiyeli, *TMMOB petrol Mühendisleri Odası Türkiye 7. Petrol Kongresi*, Ankara.

Tekinel O. ve Baytorun A. N. 1990. Seracılıkta Yeni Teknolojiler, *Türkiye 5. Seracılık Sempozyumu*, İzmir.

Tümer, T. 1987. Akçakale Grabeninin Yapısal Stratigrafik Özellikleri ve Petrol Potansiyeli, *TMMOB petrol Mühendisleri Odası Türkiye 7. Petrol Kongresi*, Ankara.

Tümertekin, E. ve Özgüç, N. (2004). *Beşeri Coğrafya: İnsan-Kültür-Mekan*, İstanbul: Çantay Kitabevi.

Ülker, İ. (1988). *Sağlık Turizmi ve Kaplıca Sularımızın Değerlendirilmesi*, Ankara: T.C. Turizm Bankası A.Ş. Yayınları.

Yenmez, N. (2004). “Harran Ovası’nda Seracılık Faaliyetleri ve Sorunları”, *İstanbul Üniv. Edebiyat Fak. Dergisi*, Sayı:12, İstanbul.

İNTERNET KAYNAKLARI

[http:// www.termalkaynaklar.gov.tr](http://www.termalkaynaklar.gov.tr). [26.10.2013]

<http://www.kaplica.pdf>. [14.10.2013]

<http://www.karali.kaplicasi.gov.tr>. [21.10.2013]

<http://www.kaplica.dagilisi.gov.tr/kaplica/kaplica.htm> [26.10.2013]

<http://www.karaali.kaplicasi.gov.tr/kaplica/rapor.asp>. [26.10.2013]

<http://www.sanliurfatermal.kaynak.gov.tr/kaynak.php> [14.10.2013]

www.coğrafya.gen.tr/sözlük/alüvyal-toprak.htm. [15.12.2013]

www.turkcebilgi.net/bilim/coğrafya/taşların-çözülmesi-toprak-oluşumu-ve-toprak-tipleri-32570.html. [13.12.2013]

www.gencziraat.com/Sera-Planlamasi/Seranin-onemi-Tanimi-ve-Dunyada-ve-Turkiyede-Seracilik.html. [15.12.2013]

www.tarimsalbilgi.org/forums/seranin_onemi_tanimi_ve_dunyada_ve_turkiyede_seracilik-t3109.0.html. [28.12.2013]

www.bitkihastanesi.com/seracilik/sera-ve-sera-tarimi.html. [24.12.2013]

www.abuzerakbiyik.com.tr/Urfanin_Dugun_Adetleri.html [10.07.2014]

<http://mustafakoyuncu.wordpress.com/diger-yonleri-ile-sanliururfa-geleneksel-giyim-tarzi/25/07/2014>). [25.07.2014]